

ОЙ ОЛДИДА БИР ЮЛДУЗ

Ўзбек халқ маросим кўшиқлари

Тўплаб, нашрга тайёрловчи, кириш сўзи ва
изоҳлар муаллифи — филология фанлари
доктори

Маматқул Жўраев

Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
Тошкент — 2000

Муҳаррир: Назира ЖўРАЕВА

Ой олдида бир юлдуз: Ўзбек халқ маросим қўшиқлари/Тўплаб, нашрга тайёрловчи, кириш сўзи ва изоҳлар муаллифи — филология фанлари доктори М. Жўраев.—Т.: Ф. Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашр., 2000.—160 б.

Халқимиз қалбининг нозик ҳиссиётларини ўзида ифода этган қўшиқлар бебаҳо маънавий қадриятдир. Мисраларга жо бўлган қанотли орзулар, гўзал ташбеҳларга йўғрилган фусункор оҳанглар асрлар ардоғида сайқалланиб, бамисоли камалак жилоларидек товланиб, минг йиллар давомида элимиз дилига эзгулик туйғуларини бахш этиб келган. Сўзга чечан момоларимизнинг ҳузурбахш наволари, зукко оналарнинг меҳр булоғидек қайнаб чиққан аллаю олқишлари, «остонаси тилло уй»га ажиб бир энтиқиш билан қадам ташлаётган келинчақлар пойига пояндоз янглиғ тўшалган никоҳ тўйи маросими қўшиқлари ҳар қандай кишининг қалбини ҳаяжонга қилманг, мунис аёлларнинг оромбахш аллаларини тингламасдан, ҳар сатрида кўнгиш гулшани акс этган лапар ва ўланларни эшитмасдан қайтмайсиз. Қўлингиздаги мажмуа ғоят қадимий бўлган қўшиқчилигимизнинг муҳим бир силсиласи — маросим қўшиқларидан тузилган.

«Ой олдида бир юлдуз» мажмуаси ўзбек халқ маросим қўшиқлари билан қизиқувчи кенг китобхонларга мўлжалланган.

85.31

470262020—9

Т 49—98

М 352 (04)—2000

ISBN 5-635-01692-8

© Маматқул Жўраев (тўпл.),
Ғафур Фулом номидаги
Адабиёт ва санъат наш-
риёти, 2000 йил

ОЛТИН БЕШИК ТАРОНАЛАРИ

Халқимизда «Болалик уй бозор» деган ажойиб нақл бор. Зеро, инсон умрининг мазмуни, ҳаётнинг моҳияти аввало қобил фарзандлар ўстириб, уларнинг камолини кўришда ўз ифодасини топади. Мустақиллигимизнинг маънавий асосини ташкил этадиган миллий қадриятлар тизимида бола тарбияси билан алоқадор маросим ва удумлар алоҳида ўрин тутади.

Маълумки, инсоннинг ватани аввало бешиқдан бошланади. Жигаргўшасига қалб кўрини бахш этиб бешик теб-ратаётган она алласи орқали мурғак бола илк бор она ва ватан меҳрини туяди. Халқимизнинг эзгуликни улуғлашга қаратилган энг яхши анъаналари бешик тўйи маросимида мужассамлашгандир. Анъанага кўра, ўзбекларда бешик тўйи оилада туғилган тўнғич фарзанд шарафига ўтказилади. Бу тўй маросими бешик сотиб олиш, бешиқни тайёрлаш, тўйхонага бешик олиб бориш, чақалоққа исириқ тутатиш, чақалоқни илк бор бешикка белаш, бешиқни аласлаш, чақалоққа эзгу тилак билдириш каби удумларни ҳам ўз ичига олади.

Бешик тўйи чақалоқ чилласи чиққанидан кейин ўтказиладиган маросим бўлганлиги сабабли, болани илк бор чўмилтириш, биринчи марта кийим кийдириш, уни таништириш, исм қўйиш, «ит-кўйлак» кийдириш, беш ва тўққиз кечаларини ўтказиш каби одатлар ҳам бешик тўйи маросими таркибига кирувчи анъаналардан саналади.

ЧАҚАЛОҚНИ БИРИНЧИ МАРТА БЕШИККА БЕЛАЁТГАНДА
АЙТИЛАДИГАН МАРОСИМ АЙТИМЛАРИ

— Шугина жоним, бир жоним,
Бўйнимдаги маржоним,
Худо берди севсин деб,
Олтин бешикка кирсин деб.

Бундай боғлаймизми?

— Йўқ, йўқ.

— Бундай боғлаймизми?

— Ҳа, ҳа!

— Қоч, қоч, бабаси,¹

Келди эгаси.

Ота-онанг гапиришса,
Қичқиринг, яна қўрқма,

Опаларинг, акаларинг

Бақиринг, яна қўрқма!

Олапар ит акилласа,

Қўрқиб қолма!

Моши мушук хурилласа,

Қўрқиб қолма!

Ҳангшер² хангилласа,

Яна қўрқма!

Биров баланд овоз солса,

Чақиринг қолса,

Яна қўрқма (1)!

* * *

Ачаси кирсин, кучуги чиқсин,
Бешигингни ўзинг тўздиргайсан,
Чуварагингни³ ўзинг чувраткайсан,
Сариқ сочлик бўл, оқ тишлик бўл,
Ўсиб-ўсиб ўзинг оқ сўзингга эга бўл,
Ўсиб-ўсиб ота-онангни ўзинг боқ,—

деб бешикка соладилар (2).

¹ Ит.

² Эшак.

³ Латта.

* * *

Қоч, қоч, қоч, бўжилари,
Келди бешикни эгалари,
Боламнинг ўзи келди,
Алла қилади,
Мазза қилади.

* * *

Ой келади ботгани,
Ўғлим келади ётгани,
Ман қўрқаман болагинам,
Қўлим тегиб уйғотгани.

* * *

Алласи келди,
Бабаси қочди,
Қоч, қоч, эгаси келди (3).

* * *

Эгалари кирсин,
Бобовлари чиқсин,
Уйқуси бешикда қолсин.

* * *

Кет, кет, бабаси,
Келди эгаси.
Тилло қалъаси,
Гулдай жўжаси,
Тақ-тақ гавора,¹
Душманлари овора.

Эгаси келди,
Бабаси кетсин,
Тошдай қотсин,
Қушдай турсин.

¹ Бешик.

* * *

Кет, кет бабаси,
Келди эгаси,
Ухлаб дам олсин,
Қувнаб уйғонсин.

* * *

Эгалари келди,
Бобовлари кетсин,
Ҳоби фароғатда бўлсин,
Ҳузур-ҳаловатда бўлсин.

* * *

Бешиги тахта,
Орқаси пахта,
Эгаси келди,
Кучуги қоч.
Ичида ётганнинг
Баҳрини оч!

* * *

Қоч, қоч, бабаси,
Келди эгаси,
Онаниг додласа,
Отаниг гапирса
Қўрқма, сатқаси.

* * *

Оладир, балодир,
Бало-қазо нарроқдир,
Эгаси келди,
Кучуги қоч.

* * *

Ота касбинг, эна касбинг,
Эгалари келди, бабалари кетсин,
Ухлаб қолгин, жоним болам.
Уйқунг келса, ана ҳуйянг,
Ухлаб қолгин, жоним болам (4).

* * *

Қоч, қоч, бабаси,
Келди эгаси.
Бу ёнда ётасанми?
— Йўқ.
— У ёнда ётасанми?
— Ҳа, ҳа, бибижониси,
Бўлди, ётади, бибижониси.

* * *

Болам кирсин бешикка,
Бабаси чиқсин эшикка (5).

* * *

ЧАҚАЛОҚНИ БЕШИКДАН ОЛАЁТГАНДА ИЖРО ЭТИЛАДИГАН АЙТИМЛАР

Чақалоққа чопонча,
Олиб келинг дадаси,
Ёқасига кўзмунчоқ,
Тақиб келинг, дадаси,
Ёқаси мойли бўлсин,
Этаги лойли бўлсин.

* * *

Куввати гавора,
Душманлари овора.

* * *

Таққа-таққа гавора, бачам,
Душманлари овора, бачам.

* * *

Тақир-туқур гавораси,
Дарди дилим овораси.

* * *

Тақи-туқи гавора бўлсин,
Душманлари овора бўлсин,
Уйқуси бешикда қолсин,
Душманлари эшикда қолсин (6).

ЧАҚАЛОҚНИ ИЛК БОР ЧЎМИЛТИРГАНДА АЙТИЛАДИГАН АЙТИМЛАР

Сув пок, сан нопок,
Пок сув санга бўлсин,
Сани нопоклигинг,
Амиру хонларга бўлсин.

* * *

Сув — лоғар¹, бача — фарбеҳ²,
Боланинг танига малҳам бўлсин сув,
Боланинг танидан нопокликни юв,
Ҳаммавақт роҳатда бўлсин, шу болам,
Кўрмасин сираям ҳеч дарду алам.

* * *

Якшанба — бир ман³ гўшт,
Душанба — икки ман гўшт,
Сешанба — уч ман гўшт,
Чоршанба — тўрт ман гўшт,
Пайшанба — беш ман гўшт,
Сув — лоғар, бача — фарбеҳ (7).

ЧАҚАЛОҚ БЕШ КУНЛИК БЎЛГАНДА ИЖРО ЭТИЛАДИГАН АЙТИМЛАР

Бешдан ўтди, тошдан ўтди,
Эски тегирмондан ўтди,
Чориқ кечиб чўлдан ўтди,
Онасининг кўзмунчоғи,
Отасининг овунчоғи.

¹ Өзгин, ориқ.

² Ссмиз.

³ Огирлик ўлчови.

* * *

Бешдан ўтди бу бача,
Тошдан ўтди бу бача,
Эндики ўлмайди бача,
Онасининг ош пичоғи,
Отасининг қўш пичоғи.

* * *

Бешдан ўтди, тошдан ўтди,
Отасининг гўшт пичоғи,
Онасининг ош пичоғи,
Бешдан ўтди, чўлдан ўтди,
Чориғин судраб кўлдан ўтди. (8)

* * *

Бешдан ўтди, тошдан ўтди,
Чордевор ҳовлидан ўтди,
Чоли бор ҳовлидан ўтди,
Отасининг қўш пичоғи,
Онасининг ош пичоғи,
Онасининг овунчоғи (9)

**Бола туғилгандан кейин беш кун ўтгач, 7 хотин ўтириб
болани онасига берганда айтиладиган айтимлар**

Бавак¹, бавак, жони бавак,
Худони дурдони бавак,
Отасининг моли бавак,
Онасининг жони бавак,
Бешдан ўтдим, тошдан отдим,
Пайғамбар ёшидан ўтдим,
Бак бавак,
Сақ бавак,
Дур² бавак (10).

¹ Бола.

² «Ўлма» деган маънода.

Чақалоқ тўққиз кушлик бўлганда.

Тўққиздан ўтди бу бача,
Эндики ўлмас бу бача,
Боғларнинг ғўраси бача,

Болалар жўраси, бача,
Шу уйнинг тўраси, бача
Шамсу¹ қамару² ситора³
Ҳамроҳи бача,— деб айтим айтилади (11).

**ЧАҚАЛОҚҚА ИСИРИҚ ТУТАТАЁТГАНДА
АЙТИЛАДИГАН АЙТИМЛАР**

Ҳазорисванднинг⁴ донаси,
Шу бегуноҳнинг шонаси,
Чашми эш, чашми хеш,
Ҳамсояхои гирду пеш,
Ҳазорисванд ҳазор дори,
Ҳазор дардга давои,
Онасининг кўзи,
Дадасининг кўзи,
Ёмон кўзлар йўқолсин,
Бало-қазо йўқолсин,
Шу болам омон қолсин.

* * *

Ҳазорсуван ҳазори,
Қилдим худога зори,
Чашми хез, чашми тез,
Балодан халос эткиз.

¹ Куёш.

² Ой.

³ Юлдуз.

⁴ Исириқ

* * *

Исириқ, исириқ,
Тоғларга кет,
Тошларга кет.

* * *

Исириқ дона-ю, дона,
Тутунидан тўлсин хона,
Куя қолсин ҳасадли кўз,
Кўча қолсин ғаразли кўз,
Кўчсин, кўчсин, чўлга кетсин,
Оқсин, оқсин, кўлга оқсин,
Бачагинам яшнаб боқсин.

* * *

Исириқ, исириқ,
Чатнасин, исириқ,
Патласин, исириқ,
Бачага кўз тегмасин,
Ким бачамга кўз қилса,
Кўзлари оқиб тушсин (12).

Боланинг киндиги тушган куни она билан чақалоққа исириқ солинган пайтда момолар исириқ солинган идишни она-бола атрофида айлантира туриб:

Ҳазорисванд, ҳазорисванд,
Тутатмасам манда гуноҳ,
Покламасанг санда гуноҳ! — дейишган (13).

* * *

Чақалоққа илк бор исириқ тутатаётганда сайрамлик аёллар:

Исириқ исман дедилар,
Минг дардга дармон дедилар,
Эшикдан келган балога,
Исириқ қалқон дедилар,— деб айтим айтишган (14).

* * *

Чақалоққа исириқ солганда бир идишда чўғ олиб келиб, унинг устига исириқ ташланади. Болани кўтариб бир неча марта исириқ тутатилаётган идиш устидан айлантирадилар, сўнгра бош кийимини ечиб олиб, исириқ тутунига тутадилар ва бошига кийгизадилар. Исириқ тутатилганда шундай айтим айтилади:

Ҳазорисванд ҳазор дори,
Минг дардларга сан дори,
Кўлларга бор,
Чўлларга бор,
Қорни катта бойларга бор,
Суви қуриган сойларга бор,
Бу норасидада нима гуноҳ бор (15)!

* * *

Чақалоқнинг йўлдошини кўмаётганда тошкентлик доя момолар: «Ёмон келмагин, яхши келгин!» — дейишса, қорамуртлик кампирлар:

Тошдай бўлсин,
Темирдай бўлсин,
Итдай тишлаб ётсин! — деб ирим қиладилар (16).

* * *

Сайрамлик аёллар чақалоқнинг чилласи чиққан куни қирқ кулча ёпадилар. Кекса момолардан бири қайчи билан чақалоқнинг қўли ва оёғига киндиги тушган куни боғланган ипларни кеса туриб:

Сариқ тишлик бўлсин,
Оқ сочлик бўлсин,
Умри узун бўлсин,
Рисқи фаровон бўлсин! — деб яхши ният билдирадилар (17).

* * *

Чақалоқнинг чилласи чиққандан сўнг момолар уни онасига бераётганда:

Эшак ҳанграганда кўрқма,
Товуқ чақирганда кўрқма,
Мушук миёвласа қочма! — деганлар (18).

* * *

Чақалоқни илк бор ювинтириб, либос кийдираётган қорамуртлик аёллар гўдакни оқ ва кўк мато бўлаклари билан сийпалаб:

Менинг қўлим эмас, Биби Фотима,
Биби Зухронинг қўли,
Умай она, Қамбар она қўли,
Тошдай қил,
Темирдай қил,
Сутига эга қил! — дейдилар (19).

* * *

Қизалоқларнинг сочини илк бор ювиб-тараётганда:

Ойда қулоч,
Кунда тутам,
Санга куёв,
Менга палов! — деганлар (20).

* * *

Ёш болага илк бор янги кийим кийгизаётганда:

Кийим тўзсин,
Болам ўссин,
Ёқаси хатли бўлсин,
Этаги қутли бўлсин! — дейилган (21).

* * *

Сан кўхнаю ман янги,
Сан ўлгину ман қолай,
Мани умрим минг йиллик
Сани умринг бир йиллик.

* * *

Сан — бир йиллик,
Ман — минг йиллик,
Кия-кия тўздирайлик,
Дугоналаримдан ўздирайлик.

* * *

Тепа-тепа тўздириб,
Минган отим ўздириб,
Сан — бир йиллик,
Ман — минг йиллик.

* * *

Ёқаси мойли бўлсин,
Этаги лойли бўлсин,
Майли, бир йилда тўзсин,
Ўзи-чи, минг йил кулсин (22).

Сен бир йиллик,
Ман минг йиллик,
Бу эскириб оқ бўлсин,
Балолар йироқ бўлсин.

* * *

Муборак бўлсин, кийиб ўссин,
Кийиб-йиртмак насиб этсин (23).

* * *

Боланинг томоғи шамолласа, момолар исириқ тутатиб:

Оқтовни ютдим,
Қоратовни ютдим,
Кунталощни ютдим,
Кунботишни ютдим,
Шамолга бор,
Тоғларга бор,
Тошларга бор,
Бу пақирда¹ не гуноҳ бор,
Туф, туф, туф! — дейишган (24).

¹ Бола.

ЖАРЧИ ТҮЙГА ЧОРЛАЙДИ

Халқимиз одатича ўғлига суннат тўйи қилмоқчи бўлган киши маҳалла оқсоқоллари ҳузурига бориб ўз эзгу ниятини маълум қилади, қариндош-уруғлари, оила аъзолари, ёру биродарлари билан маслаҳатлашади. Зеро, элимизда «кенгашлик тўй тарқамас» деган нақл бор. Маслаҳат бир жойга қўйилиб, тўй куни маълум бўлгач, тўй хабари берилади. Анъанага кўра, бўлажак тўй сўзга чечан, обрў-эътиборли кишилар, яъни жарчилар томонидан элга маълум қилинади. Ҳар бир қишлоқнинг ўз жарчиси бўлган. Чунки жарчи ҳамқишлоқларининг энг яхши сифатларини маромига етказиб таърифлай олиш билан бир қаторда, уларнинг ўзига хос одатлари, қавм-қариндошлик ришталарини пухта билиши шарт бўлган.

Суннат тўйида чақириладиган «жар» ўзбек маросим фольклорининг қадимий жанрларидан бўлиб, мамлакатимизнинг жанубий вилоятларида сақланиб қолган:

О, тевадан-о ўчоғини ўйдирган,
Катта ўчоқни қурдирган,
Чорқирра¹ қўйни сўйдирган,
Нортуяга улоғини урдирган,
Кўпқарисини чолтирган,
Юз эллик сўм пул билан
Улоғини қўйдирган,
Ола бўғчани очтирган,
Беқасам тўнини ёптирган,
Бўтали туя, қўш хўкиз,
Байталини олдирган,
Баракалла-ё, бойвачча-ё!

О, минган оти тўбичоқ-о,
Ёл-қуйруғи бир қучоқ-о,

¹ Бўрдоқи.

Мен айтаман насиҳатдан,
От тўрваси банотдан,
От емиши кишмишдан,
Омборчиси шўх экан-о,
Жарчибоши бўш экан-о,
Емишлари гўшт экан-о,
О, баракалла-ё, бойвачча-ё!

О, мен айтаман чайқалиб,
Унда тўйлар турар кутиб,
Тезда кийиниб чиққин-да,
Ўтирасанми сўлжайиб,
О, тевадан-о ўчоғини ўйдирган,
Катта ўчоқни қурдирган,
Чорқирра қўйни сўйдирган,
Нортуяга улоғини урдирган,
Кўпкарини чоптирган,
Солимларини тарқатган,
Юз эллик сўм пул билан,
Улоғини қўйдирган,
Ола бўғчани очтирган,
Беқасам тўнини ёптирган,
Бўтали туя, қўш ҳўкиз,
Байталини олдирган,
О, баракалла-ё, бойвачча-ё (1)!

АКА ОТИНГ КҮКМИДИ

Суннат тўйи удумлари сирасига кирадиган «Бола қочди» маросимида ижро этиладиган анъанавий халқ кўшиқлари Қашқадарё вилоятининг Касби туманидаги Комилон қишлоғидагина сақланиб қолган. Анъанага кўра, тўй куни суннат қилинаётган болани маҳалланинг ёш йигитлари олиб кетишади. Кечқурунгача тўйболанинг бирор қариндоши ёки қўшнисиникида бўладилар. Оқшом тушиб, тантана бошланган пайтда йигитлар машғалалар ёқиб, тўйболани кўтариб тўйхонага кириб келадилар. Машғалалар ёруғида тўйболани олиб келган йигитлар айтган терма кўшиқлар «Бола қочди» дейилади:

Ховлигача майда тол,
Майда толга пайванд сол,
Олган ёринг ёш бўлса,
Алдаб-сулдаб йўлга сол,
Ҳо майда-майда, майда,
Истарала майда-майда.

Томни тепиб йўл қилдим,
Олтин бардан тўн қилдим,
Бир енгини тор қилдим,
Ўйнамоққа зор қилдим,
Ҳо майда-майда, майда,
Истарала майда-майда.

Томдан тараша тушди,
Зулфинг яраша тушди,
Зулфингга қараб-қараб,
Қолпоғим ерга тушди,
Ҳо майда-майда, майда,
Истарала майда-майда.

Том устида беда бор,
Майдасини элаб ол,
Бизлар қилган базмда,
Қариларга нима бор.
Ҳо майда-майда, майда,
Истарала майда-майда.

Эшик олди мошпоя,
Барги бошингга соя,

Сени ўзинг ёш жувон,
Умринг шу чолга зоя,
Ҳо майда-майда, майда,
Истарала майда-майда.

Паранг рўмоли бўлса,
Кўрпа қатига қўйса,
Даладан ёри келиб,
Олиб бошига солса,
Ҳо майда-майда, майда,
Истарала майда-майда.

Ака отинг кўкмиди,
Кўк бедаси йўқмиди,
Рангингда ҳеч қонинг йўқ,
Севган ёринг йўқмиди?
Ҳо майда-майда, майда,
Истарала майда-майда.

Ака, отингни кўрдим,
Тоғларда юрган экан,
Қайрилиб салом берсам,
Тили йўқ ҳайвон экан,
Ҳо майда-майда, майда,
Истарала майда-майда.

Ҳовличада тутингиз,
Хурмачада сутингиз,
Борай десам қўймайди,
Ола бўйноқ итингиз.
Ҳо майда-майда, майда,
Истарала майда-майда.

Меҳмонхона ўчоғи,
Кўкча қовун пўчоғи,
Мунча ҳам ширин экан
Севган ёрнинг кучоғи,
Ҳо майда-майда, майда,
Истарала майда-майда.

Меҳмонхона вассаси,
Қизил гулнинг дастаси,
Айтсам адо бўлмайди
Ўйинчининг қиссаси,
Ҳо майда-майда, майда,
Истарала майда-майда (1).

ЧАМАНГА БУЛБУЛ КЕРАК

Халқимиз удумига кўра, болани суннат қилинаётганда уни оқ отга миндиришган. Болани яхшилаб безатилган оқ отга миндириб, тўйболанинг яқин кишиларидан бири унинг жиловидан етаклаб, қишлоқ кўчаларини айлантирган. Ун-ўн беш чоғли йигитлар от етаклаган киши ортида юриб, «Ҳай дўст» кўшиғини айтиб боришган. Кўшиқ айтиб, оқ от минган болани қишлоқ кўчаларида олиб юришган. Кейин тўйхонага қайтиб келишгач, момолардан бири отнинг пешонасига ун сурган.

Ариқ бўйида ялпиз-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Ялпизнинг барги ёлғиз-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Отанг бозор кетганда-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Қандай ётасан ёлғиз-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст.

Нари бетнинг камари-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Ҳуриллайди шамоли-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Олти ой қўлимда турди-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Етти гулли рўмоли-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст.

Том устида беда бор-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Майдасини элаб ол-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Қизлар ҳайитга чиқса-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Яхшисини сайлаб ол-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст.

Том устида ётаман-ей,
Ҳайёр-ей ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Турна келса отаман-ей,
Ҳайёр-ей ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Турна бўйли қизларни-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,

Соч боғидан тортаман-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст.

Эшик олди шўралар-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Оёғимга ўралар-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Бизлар кетиб борамиз-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст,
Яхши қолинг жўралар-ей,
Ҳайёр-ей, ҳай дўст, ҳай дўст, дўст-дўст (1).

* * *

Тоққа чиқдим чирмашиб, ҳай ёр-ёр, ҳай дўст,
Жийрон отга мингашиб, ҳай ёр-ёр, ҳай дўст,
Жийрон отга жул¹ керак, ҳай ёр-ёр, ҳай дўст,
Чаманга булбул керак, ҳай ёр-ёр, ҳай дўст.

Бундан бордим андизга², ҳай ёр-ёр, ҳай дўст,
Отим тойрилди музга, ҳай ёр-ёр, ҳай дўст,
Тойрилмоққа муз яхши, ҳай ёр-ёр, ҳай дўст,
Ўйнамоққа қиз яхши, ҳай ёр-ёр, ҳай дўст.

Кўй ичидан судраб чиқдим қўзини, ҳай ёр-ёр, ҳай дўст,
Нодон бошим танимади Ёзини, ҳай ёр-ёр, ҳай дўст,
Нодон бошим танисайди Ёзини, ҳай ёр-ёр, ҳай дўст,
Берар эди гул Зебоим қарзини, ҳай ёр-ёр, ҳай дўст (2).

¹ Отга эгар солишдан аввал ёпиладиган махсус жундан тўқилган ёпқич.

² Тоғда, адирларда ўсадиган доривор ўсимлик.

МУБОРАКЛАР БЎЛСИН БЕРГАН ТЎЙИНГИЗ

Хоразмликлар удумига кўра, никоҳ тўйи маросимига одатда халфалар ҳам таклиф қилинади. Халқ кўшиқларининг теран билимдони ва чечан ижрочиси ҳисобланган халфалар тўй қилаётган хонадон эгаларини қутлуғ тантана билан қутлаганлар. Тўйхонанинг эзгулик кошонаси эканлиги, келин-куёв, қуда-андаларнинг сифатлари, бағри кенг, сахий, олижаноб кишилар эканлиги халқона ташбеҳлар ила мадҳ этилади. Тўй қутлови — ўзбек халқ никоҳ тўйи маросими фольклорининг анъанавий кўшиқларидан биридир.

Ўзбек халқ тўй маросими фольклори тизимида келинни кутиб олиш, келин-куёвга ойна тутиш, ширин сув ичириш, чимилдиққа олиб кириш, ўтиришга ижозат бериш сўзлари билан алоқадор кўшиқлар ҳам бор. Хоразм тўйларида иштирок этадиган халфалар репертуарида «Олти халфа», «Хуш келибсиз», «Ўнглаб бўлсин тўйингиз», «Айланай келиннинг қадди-бўйиннан» каби кўшиқлар ҳам мавжуд.

ЭРКА БОЛАМ, ТЎЙИНГ МУБОРАК БЎЛСИН

Мубораклар бўлгай этган тўйингиз,
Жуфт ўрали¹ кўшки айвон уйингиз,
Мудома иззатда ўтгай умрингиз,
Эрка болам, тўйинг муборак бўлгай!

Яхши одам тўй бошласа ёз бўлар,
Жуфт тилла харжласа халфа соз бўлар,
Халфангизга кумуш рўмол ярашар,
Эрка болам, тўйинг муборак бўлгай!

¹ Устунли.

Тўйингга ярашар созанда — бахши,
Меҳмонлар кўп иззағ кўргани яхши,
Халфанг чечан бўлса, тўйингиз нақши,
Эрка болам, тўйинг муборак бўлгай!

Билиб келдик шу кун тўй бўлганини,
Халойиқ ҳаммаси тўпланганини,
Халфалар ҳам хизматда турганини,
Эрка болам, тўйинг муборак бўлгай!

Ўрта ерга қозонларни қўйинглар,
Биқиллатиб қизил хўроз сўйинглар,
Оқ билакни чизгаб¹ биринг² ювинглар,
Эрка болам, тўйинг муборак бўлгай!

Айвонга қўйинглар олтиндан ўра,
Тўйингизга келур хон билан тўра,
Ҳамманинг тўйиндан шу тўйинг сара³,
Эрка болам, тўйинг муборак бўлгай!

Сира кўнглингизда қолмасин армон,
Ёлғончи дунёда сургайсиз даврон,
Сизлара ёр бўлгай ҳазрати Полвон⁴,
Эрка болам, тўйинг муборак бўлгай (1)!

БОШЛАГАН ТЎЙИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН

Тўй бошлаган меҳрибонлар, ҳормангиз,
Тўй бошлаган қадрдонлар, ҳормангиз,
Тўй бошлаган жонажонлар, ҳормангиз,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлсин.

Тўй бошлаган Мадаминжон ўлмагай,
Умри бўйи ёмонликлар кўрмагай,
Ўғил-қиздан хусуматлар кўрмагай,
Тўйинг, Мадаминжон, муборак бўлсин.

¹ Шимариб.

² Гуруч.

³ Яхши.

⁴ Паҳлавон Маҳмуд назарда тутилмоқда.

Олтиндандир бу айвоннинг ўраси,
Иброҳимбой Ҳазориснинг¹ тўраси,
Тўй бошлабди қадрдонлар ҳаммаси,
Иброҳимбой, тўйинг муборак бўлсин.

Тўй бўлганин билиб келдик уйингга,
Кўша келин туширгайсан тўрингга,
Зарарлар етмасин умри-кунингга,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлсин.

Мубораклар бўлсин берган тўйингиз,
Мудома ўнг бўлсин қилган ишингиз,
Ярашади солланиб юришингиз,
Қурбонжон, тўйингиз муборак бўлсин.

Юрганида бир-бир босиб юриши,
Гапирганда қоқа-қоқа кулиши,
Дарвозада белин тутиб туриши,
Қурбонжон, тўйингиз муборак бўлсин.

Тўй бошлабди қадрдонлар ҳаммаси,
Қани бу боланинг хола-аммаси,
Халфаларга тортсин бўлса гўммаси²,
Ҳаммангизга бу тўй муборак бўлсин.

Бу газални бағишлайин сизлар-а,
Марҳамат ўтирган қора кўзлар-а,
Кулгилар ярашар қизил юзлар-а,
Ҳаммангизга бу тўй муборак бўлсин.

Ҳаммани етқирсин мақсад-мурод-а,
Бесабр бандалар қолсин уёт-а³,
Тўй берганнинг умри бўлсин зиёда,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлсин.

¹ Ҳазорасп.

² Хоразмликларнинг ўзига хос таомларидан бирининг номи. Хамирни юпқа қилиб ёйиб, кесилади ва кесмалар орасига қийма солиб, яримой шаклида буклайдилар. Кейин ана шу буклама ёғда пиширилади. Варақи сомсага ўхшайди.

³ Уятга.

Тўғри келиб суянади ўрага,
Бориб айтинг Мадаминжон тўрага,
Қўш қозон қўйдирсин дўсту жўрага,
Мадаминжон, тўйинг муборак бўлсин.

Қиблаёқа катта қозон қурдирган,
Майдонлар-а ашулачи қўйдирган,
Бу тўйлар-а қўю қўчқор сўйдирган,
Мадаминжон, тўйинг муборак бўлсин.

Келаси йил яна тўйлар бергайсиз,
Узоқ умр кўриб, даврон сургайсиз,
Умр бўйи мақсадлар-а етгайсиз,
Мадаминжон, тўйинг муборак бўлсин.

Эсон-омон тўйингизни сўвгайсиз¹,
Келганларга муҳаббатлар қилгайсиз,
Узоқ умр, кенг давлатлар кўргайсиз,
Ҳаммангизга бу тўй муборак бўлсин.

Тўй борини билиб келдик пиёда,
Зеварпошша, умринг бўлсин зиёда,
Ҳаммани етирсин мақсад-мурода,
Ҳаммангизга бу тўй муборак бўлсин (2).

* * *

Тўй эгаси улли-улли² сўйлиди³,
Костюмининг киссасини кавлиди,
Эялигини⁴ алларина⁵ илмади,
Ҳаммангизга бу тўй муборак бўлсин!

Айвонингда бордир гулу лоласи,
Бўлгай келинчакнинг ўғил боласи,
Ўқимоққа келгай халфа момоси,
Бу тўй ҳаммангизга муборак бўлгай!

¹ Ўтказмоқ.

² Катта-катта.

³ Сўзлайди.

⁴ «Эллик сўмлик пул»ни демоқчи.

⁵ Қўлларига.

Сира кўнглингизда қолмасин армон,
Ёлгончи дунёда сургайсиз даврон,
Беҳишт ичидадир ҳур билан гилмон,
Бу тўй ҳаммангизга муборак бўлсин.

Тўй уйининг туйнуклари тўрлама,
Тўй ўтди деб халфаларни хўрлама,
Тўй ўтди деб халфаларни хўрласанг,
Қайтиб тўйга келади деб ўйлама (3).

МУБОРАК БЎЛСИН

Созандалар ҳар нағмага чертади,
Уйда Моможонбой рўмол йиртади,
Султон аммам озроқ йирт деб айтади,
Шу тўй ҳаммамизга муборак бўлсин.

Шу этган тўйингиз сахийни тўйи,
Тўй берган дойимнинг¹ йўқмиди уйи,
Эшигида бордир кўзили кўйи,
Шу тўй ҳаммамизга муборак бўлсин.

Боролиқ рошина² экади қайир,³
Рўзика момомлар ҳар гапга қойил,
Боламнинг тўйинда бўламан шоир,
Шу тўй ҳаммамизга муборак бўлсин.

Моможон тўй бошласа ёз бўлур,
Жуфт манот ташласа яна оз бўлур,
Бахмал йиртиб берса, бу ҳам соз бўлур,
Шу тўй ҳаммамизга муборак бўлсин (4).

ТЎЙ МУБОРАК

Шарифа момога Солияжон қиз бўлар,
Роҳатой ёнбошида соз бўлар,
Шарифа момога қора қиш ёз бўлар,
Балки рўмол халфамиза оз бўлар,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлсин!

¹ Тоғамнинг.

² Қирғоғига, бўйига.

³ Дарё бўйларига экиладиган полиз.

Ёзда очилар қизил гулнинг барраси,
Шарифа момо момоларнинг сараси,
Дўконга чиқибди атлас лоласи,
Шарифа момо мард, номард амаси¹,
Солияжон ҳечам жўмарт² эмасдир,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлсин (5).

* * *

Боққа кириб қизил гуллар тергайсиз,
Келин олиб охтиқ³-чавлиқ⁴ кўргайсиз,
Янги турмуш билан даврон сургайсиз,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлсин.

Боғ ичинда қизил гуллар қайрилгай,
Илоё душманнинг бели майрилгай,
Топганингиз мудом тўйга буюргай,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлсин.

Айвоннинг ўртаси раватдан рават,
Мудомо тўй бериб бўлгайсиз обод,
Еганингиз бўлгай қанд билан новвот,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлсин.

Уйингга қарасам кўзим қамашар,
Келин тушган ерга давлат ўрнашар,
Хизматингга мурод этсанг ярашар,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлсин.

Айвонингга қатор қурлар⁵ қурилгай,
Тўйникига ипак ғоли⁶ ёпилгай,
Тўрт ёнида ўғил-қизинг ўйнагай,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлгай.

¹ Эмасдир.

² Сахий.

³ Набира.

⁴ Чевара.

⁵ Тўй давраси.

⁶ Гилам.

Камис-кумисини¹ ўзи битиргай,
Ҳаммангизни яхши кунга етиргай,
Ҳар ким уйга қўша келин келтиргай,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлгай (6).

ЎНГЛАР БЎЛСИН ТЎЙИНГИЗ!

Жавоб бўлди сизга гул юзли бойлар,
Боринг, бошланг, ўнглам бўлсин тўйингиз!
Келин учун ясанг тилло саройлар,
Боринг, бошланг, ўнглам бўлсин тўйингиз!

Тўққиз боши олтин қазма кумуш тос²,
Таърифда бўлмасин, бўлсин бари рост.
Салом олганингда олтин соат ос,
Боринг, бошланг, ўнглам бўлсин тўйингиз,

Камиси қолмасин асло бир ишдан,
Олтин кумон³, силопчаси⁴ кумушдан,
Палов қилинг ўттиз ботмон гурунчдан,
Боринг, бошланг, ўнглам бўлсин тўйингиз.

Бир тўй қилинг ҳамма қолсин ҳайрон-а,
Айттириб юборинг жумла-жаҳона.
Тўққиз қўзи сўйинг жизи⁵ бир ёна,
Боринг, бошланг, ўнглам бўлсин тўйингиз.

Қописига⁶ гул ўймалар ўйдиринг,
Уй тўрига ойнали шкаф қўйдиринг.
Келганларни чой, паловдан тўйдиринг
Бошлайверинг, ўнглам бўлсин тўйингиз (7).

Бундан бориб тўй ўчоғин ўйдиринг,
Тева, ўкўз, қўйу, қўчқор сўйдиринг,
Меҳмонларни чой, паловга тўйдиринг,
Жавоб бердим, ўнглам бўлсин тўйингиз.

¹ Ками-қўсти.

² Лаган.

³ Кумфон.

⁴ Қўл ювадиган идиш.

⁵ Жизза.

⁶ Эшигига.

Яхши олмалардан сайлаб олдилинг,
Мани учун оқ саройлар солдилинг,
Ичларини неъмат билан тўлдилинг,
Жавоб бердим, ўнглаб бўлсин тўйингиз.

Тор устида турсин турлук парчалар,
Чўпдан сандиқ олинг, кўша аржалар,¹
Уйни кўриб ҳайрон қолсин барчалар,
Жавоб бердим, ўнглаб бўлсин тўйингиз.

Гард тушурманг одон² билан тўрима,
Ипак ғали³ тўшанг мани уйима,
Мушку анбар ёқинг ўтин ўрнина,
Жавоб бердим, ўнглаб бўлсин тўйингиз.

Дўсту душманларим келиб уйим кўришсин,
Наққош қўйиб, олтин суви берилсин,
Минолар-а олма-анор терилсин,
Жавоб бердим, ўнглаб бўлсин тўйингиз.

Камиси бўлмасин қўйни беришдан,
Тандирлар солдилинг қўйиб кумушдан,
Олтин қумғон, силёпчини бурунчдан,
Жавоб бердим, ўнглаб бўлсин тўйингиз.

Камис этиб этманг мани тўйимни,
Сиза бахш айладим қадди бўйимни,
Ман боринча ясаб қўйинг уйимни,
Жавоб бердим, ўнглаб бўлсин тўйингиз.

Сиз келган сўнг сиё зулфим ўрайин,
Наққош қўйиб нақшин уйлар қурайин,
Изингиздан тўлиб-тошиб борайин,
Жавоб бердим, ўнглаб бўлсин тўйингиз.

Имодан сўзимни айладим адо,
Ҳар жойда бўлсангиз сақласин худо,
Сиза ҳиммат бергай барча анбиё,
Жавоб бердим, ўнглаб бўлсин тўйингиз (8).

¹ Сандиқ.

² Даҳлиз.

³ Гилам.

Айланмадан айлангунча боғ бўлгай,
Бу тўйларни бошлаганлар соғ бўлгай,
Тўйда ўйнаганнинг жуфт ўғли бўлгай,
Тўй устина тўйлар яна тоғ бўлгай.

Олиб чиқинг қозон билан ўчоқни,
Олиб чиқинг оқ дастали пичоқни.
Фиққиллатиб сўйинг қизил хўрозни,
Қозон-товоқ доим тўла ёғ бўлсин (8).

ОЛТИ ХАЛФА

Олти халфа бири Ойим,
Чой билан чилимга қойим.
Айтжаки¹ бир нома доим
Эла балли² олти халфа.

Олти халфа бири Ойхон,
Бўйни тўла инжу маржон.
Чоноқда³ чалади ижжон,⁴
Эла балли олти халфа.

Олти халфа бири Дўнди,
Югурди туяга минди,
Йиқилди дандони⁵ синди,
Эла балош олти халфа.

Олти халфа бири Зухра,
Олиб ўтинг дарров тўра,
Белига беринглар ўра,
Эла балли олти халфа.

Олти халфа бири Пошша,
Китоб ўқиши томоша,
Ранги рўйи ўхшар моша⁶,
Эла балли олти халфа.

¹ Айтадигани.

² Таниқли.

³ Ёғочдан ясалган коса.

⁴ Гушт қиймасидан тайёрланган таом.

⁵ Тиш.

⁶ Мошга.

Олти халфа бири Биби,
Оғзига олчанинг диви¹,
Гумма берсанг ялмаб ейди,
Эла балли олти халфа (10).

Олти халфа бири Ойша,
Бармоқлари қўша-қўша,
Қўшиқ айтар жўша-жўша,
Эла балли олти халфа.

Олти халфа бири Ёкут,
Ўтирибди қошин қоқиб,
Ҳаммаларга қолган ёқиб,
Эла балли олти халфа.

Олти халфа бири Тўти,
Челларга¹ битган сув ўти,
Юрагинда бордир ўти,
Эла балли олти халфа.

Олти халфа бири Турсун,
Аравага сакраб минсин,
Араванинг кўчари синсин,
Эла балли олти халфа.

Олти халфа бири Бўстон,
Отлари оламга дoston,
Юрган ери боғу бўстон,
Эла балли олти халфа.

Олти халфа бири Фотма,
Узун бўйли бўйи қотма,
Оқ юзли, қоши чотма²,
Эла балли олти халфа (11).

АЙЛАНАЙ КЕЛИННИНГ ҚАДДИ БЎЙИННАН

Қадам босиб галди бизнинг эллар-а,
Айланай келиннинг қадди бўйиннан,

¹ Банди.

² Бир-бирига қўшилиб кетган қора қош.

Булбул учиб қўнар тоза гуллар-а,
Айланай куёвнинг қадди бўйиннан.

Куёв йигит турма¹ бойлар белина,
Хафалик келмасин болам кўйнингга²,
Келинойим хина ёқар қўлина,
Айланай куёвнинг қадди бўйиннан.

Келинойнинг қўша кумуш ҳайкали,
Гапириб сўзлайди, бир ширин тилли,
Келинойни кўрсангиз бир нозик белли,
Айланай келиннинг қадди бўйиннан (12).

СИЗНИКИ

Куёв хўжа, қурбон бўлай отингга,
Асраб боққан эрка қизим сизники.
Менинг қизим лойиқ сенинг кўнглингга,
Асраб боққан эрка қизим сизники,
Уйим, элим, аржа бўғчам сизники.

Душманнинг сўзига сиз қулоқ тутманг,
Менинг берган насиҳатим унутманг,
Инжитманг, койиманг, қаттиқ сўз айтманг,
Асраб боққан эрка қизим сизники,
Уйим, элим, молу мулким сизники.

Яхши-яхши сўйлашинглар иккинги,
Қизил гулдай искашинглар иккинги,
Оқ ипакдай чирмашинглар иккинги,
Шивирлашиб сўзлашинглар иккинги,
Асраб боққан эрка қизим сизники.

Келин бика, қурбон бўлай бўйинга,
Асраб боққан эрка ўғлим сизники.
Кўҳна давлат келди сенинг уйингга,
Асраб боққан эрка ўғлим сизники,
Уйим, элим, молу мулким сизники.

¹ Белбоғ.

² Кўнглингга.

Келин бика, бўлсин сизга муборак,
Муборак айлагай бу жўшқин юрак.
Сизнинг соғлигингиз бизларга керак,
Асраб боққан эрка қизим сизники,
Уйим, элим, молу мулким сизники.

Ҳаққа етгай тўй эгасининг ноласи,
Қабул бўлгай тонгда этган дуоси.
Мурод этинг амма билан холаси.
Асраб боққан эрка қизим сизники,
Уйим, элим, молу мулким сизники.

Келин бика бўлсин сизга муборак,
Муборак айлагай бу жўшқин юрак,
Сизнинг соғлигингиз бизларга керак,
Асраб боққан эрка қизим сизники,
Уйим, элим, молу мулким сизники.

Куёв хўжа, тамом этдим сўзимни,
Олдингизда қизил этгин юзимни,
Сизга бердим асраб боққан қизимни,
Уйим, элим, молу мулким сизники (13).

ТҶЙ ҚЎШИҒИ

Қизил хўроз ғийқиллатиб сўймадим,
Оқ билагим чизгаб бурунч ювмадим,
Халфанинг олдида е деб қўймадим.
Жоним опа, паловингдан тўймадим.

Яхши киши тўй бошласа, ёз бўлур,
Жуфт танга ташласанг яна соз бўлур,
Халфаларга чилим билан чой беринг,
Тандирчанинг тор еридан жой беринг (14).

ХАЛФАЛАР ҲАҚИДА

Тор ўчоқда қозончани қўярлар,
Сероб этиб бурунчини юварлар,
Қийқиллатиб кулангини сўярлар,
Халфа деган палов емас бўларми?

Ўғил момо, мен айланай бошингдан,
Эллик ё олтмишга кирган ёшингдан,

Тўққиз юмургани¹ ташла бошингдан,
Халфа деган палов емас бўларми?

Тўй уйинда турли сўқим² сўярлар,
Ўрта ерда қозончани қўярлар,
Қуйруқларни думбул-думбул тўғрарлар,
Халфа деган палов емас бўларми (15)?

* * *

Келин бика келар қадамин босиб,
Этгай бирга ўйнаб-кулмоқлар насиб.
Иккиси ҳам бир-бирига муносиб,
Айланаман келиннинг қадди бўйиннан.

Келин бика кийганлари даройи,
Куёв бола қадди бўйи чиройли,
Иккисини ҳам ўн тўрт кунликдир ойи,
Айланаман келиннинг қадди бўйиннан.

Келин бика хина ёқар қўлина,
Куёв йигит чаман³ боғлар белина,
Тақиб қўяр тилло узук қўлина.
Айланаман келиннинг қадди-бўйиннан (16).

МУБОРАК

Аста-секин қадам ташлаб йўл юриб,
Қўмакларга келди бугун Сафарбой,
Мана сиз ҳам янги тўйлар бошлабсиз,
Бошлаган тўйингиз муборак бўлсин.

Ўзбеклар элида рўй берди мана,
Фундаментдан солинган катта бино,
Бу бинода бўлур байрам-тантана,
Жумла олам барча тўйларга келгай.

Қарасам олти қат бинодир ўзи,
Ўртасинда жойлашибди дализи,⁴

¹ Тухум.

² Бўрдоқи.

³ Белбоғ.

⁴ Даҳлиз.

Бобожон акамнинг ўғилу қизи,
Сизларга ўтирмақ муяссар бўлгай.

Биби онам ўтирибди бош қашиб,
Моможон юрибди нон-ошни ташиб,
Давлатинг кундан-кун дарёдай тошиб,
Тоza жойлар сигир-қўйларга тўлгай.

Жўшқин қалбдан айтдим барча билганим,
Тарашлаб ишлатдим дилга келганин,
Тез ора кўрарман келин келганин,
Тоza уйлар охтиқ-човлиққа тўлгай.

Мустақил эл авлоди, сўзимни ёд қил,
Камчиликни ҳаётингдан барбод қил,
Оқ қалбингда билимни сен бунёд қил,
Ҳар фандан илм олиб хонанг обод қил (17).

ХУШ КЕЛИБСИЗ

Тўйхонага келган жонлар,
Энди бу дам гетган яхши,
Улли-кичи¹ барча бўлиб,
Бир маслаҳат айтган яхши.

Тўйлар энди тамом бўлиб,
Олис ердан галган қолиб,
Уйи яқин жавоб олиб,
Ўз уйига гетган яхши (18).

ҚИЗ ҚЎШИҒИ

Эшик олди қизил жар,
Қизил чакмон енги тор,
Бизга келган совчининг
Охиратда гўри тор.

Катта бойдинг галаси²,
Пишиб турар меваси,

¹ Катта-кичик.

² Чорва моли.

Бизга келган совчининг
Йиғлаб қолсин беваси.

Эшик олди чақа-чақ,
Чақа-чақа танга чақ,
Бизга келган совчининг
Ёнбошидан чаён чақ.

Тақя¹ тикдим суқсур бет,
Тиксам игнам ўтмайди,
Менга совчи қўясан,
Йиққан пулинг етмайди.

Тақя тикдим бағри бет,
Эшигимдан човиб² ўт,
Қўйхонангда қўйинг йўқ,
Сатқай менинг бўйим кет (19).

КАМПИР ЎЛДИ

Бир кампир бир болани кучоқлаб, уйнинг бурчагида
ётади. У туш кўради ва:

Бир туш кўрибман,
Ажиб-ажиб иш кўрибман.
Олдир бешик ёнида,
Қўчқордай ул қўлида,
Давлатли, фарзандли иш кўрибман,—

дейди. Қуда бўлиб келган хотинлар кампирга ҳам, болага
ҳам пул берадилар (20).

ҲАММА КЎРСИН ТЎЙНИНГ ТОМОШАСИНИ

Эрка қизлар чаққонлашиб келинлар,
Кўрайлик бу тўйнинг томошасини.
Бу тўйларда яхши хизмат этинлар,
Кўрайлик бу тўйнинг томошасини,
Ҳамма кўрсин тўйнинг томошасини.

¹ Бош кийим.

² Чопиб.

Кариндош-туққанлар этинглар хизмат,
Кўрайлик бу тўйнинг томошасини,
Дунёда бўлгайсиз соғу саломат,
Кўрайлик бу тўйнинг томошасини,
Келган кўрсин тўйнинг томошасини.

Эрка қизлар қизил гулдай очилсин,
Кўрайлик бу тўйнинг томошасини.
Кабоблар пишириб, шароб ичилсин,
Кўрайлик бу тўйнинг томошасини,
Ҳамма кўрсин тўйнинг томошасини (21).

ХУШ КЕЛДИНГИЗ

Жавоб энди сизга азиз меҳмонлар,
Бегила¹ бей тақсир, хуш келдингизлар!
Сизга фидо бўлгай бу ширин жонлар,
Бегила бей² тақсир, хуш келдингизлар!

Менинг бу сўзимни малол олманглар,
Эйланганлар уйқунгиздан қолманглар,
Эндиги тўйгача беғам бўлманглар,
Бегила бей тақсир, хуш келдингизлар!

Мудом яхши ният менинг қўнглимда,
Ҳар ким соғ ўтиргай уйли-уйида,
Мудома келгайсиз яхши қунида,
Бегила бей тақсир, хуш келдингизлар!

Мани бу сўзимни қабул қилинглар,
Памдор³ бўлсангиз англаб билинглар,
Фазал соп бўлган сўнг дарров туринглар,
Бегила бей тақсир, хуш келдингизлар!

Энди ман сўзимни айладим тамом,
Ҳар ким соғ ўтиргай уйинда омон,
Сўраганга айтинг дуойи салом,
Бегила бей тақсир, хуш келдингизлар (22)!

¹ Гинасиз.

² Бек.

³ Фаҳм-фаросатли.

КЕЛИН КЕЛАДИ ЛОЛАДАЙ

Никоҳ тўйи маросими удумларида тунда куёвни келин-никига олиб бориш ёки келинни бўлажак умр йўлдошининг хонадонига олиб келиш чоғида бажариладиган адаллар алоҳида ўрин тутади. Бухороликлар удумига кўра, келин томонидан юборилган либосларни кийдириш, яъни «сарпо кийиш» маросими бажарилгандан кейин куёв жарчилар ва жўралари ҳамроҳлигида келинникига йўл олади-лар. Олдинда икки ёки тўрт йигит машъала кўтариб кетишади, ундан кейин жарчилар, улардан сўнг куёвнавкарлар қуршовида куёв боради. Йўлга чиқишдан аввал куёв ҳовлисининг яқинида ёқилган гулхандан айланадилар, кексалар фотиҳасини олиб, сўнгра йўлга тушадилар.

Куёвнавкарлар олдида бораётган жарчилар йўл бўйи тўй бўлаётганлигини, келин хонадони томон куёв бораётганлигини элга маълум қилиш учун жўшиб-ҳайқириб қўшиқ айтишади. Профессор О. Сафаровнинг аниқлашича, «куёв элтиш» удуми чоғида айтиладиган қўшиқ Кармана, Тошрабат, Арабсарой қишлоқларида «Хуй бале», Шофиркон туманининг Додбоғни, Кумбосди, Талисафед, Қалъаи Мирараб, Йўхсун қишлоқларида «Анталҳо» деб аталади. Бу қўшиқлар асосан лирик характердаги тўртликлардан иборат бўлиб, ҳар банд ёки мисрадан кейин нақорат (Хуй бале, Анталҳо) қайтарилади. Айрим қишлоқларда келинни куёвникига олиб бораётганда ҳам куёвжўраларнинг жарчилари томонидан «Хуй бале» қўшиғи айтилади.

* * *

Сен қачон гул деб юбординг,
Мен сенга йўл бермадим,
Сен қачон шаҳзода бўлдинг,
Мен сенга қул бўлмадим.
Дуторингни қўлга олиб,
Қоматингдай тутмадим.
Хуй-хуй-хуй, хуй бале!

Дуторингни аста чалгин,
Оқ билагинг толмасин.
Оқ билагинг толса-толсин,
Ваъда ёлғон бўлмасин,
Ваъдадан қайтса куёв —
Асло мусулмон бўлмасин.
Хуй-хуй-хуй, хуй бале!

Эшигинг олдидан ўтдим,
Гул очилди хаёлимда.
Бировни гапига кириб,
Яна ўт солма жонимга.
Бировга пистазор кордир,
Бировга рустазор бордир,
Асал, парварда деб сўрдим,
Лабингдан ўз хаёлимга.
Хуй-хуй-хуй, хуй бале!

Лабингни лабга қўйганда,
Қўлим бўйнингга ўралгай,
Ҳазорон ўлдирар бўлсанг,
Сочинг бирлан бўғиб ўлдир,
Қилич бирлан чопар бўлсанг,
Қўлинг қонимга бўялгай,
Хуй-хуй-хуй, хуй бале!

Дилимга ҳар замон сайли —
Томоша қилгани келдинг,
Юрак дардим гулғунчадай
Боқий қилгани келдинг,
Кел энди, кел, сун қадаҳни
Соқий, сен бўлгани келдинг,
Хуй-хуй-хуй, хуй бале!

Кел энди, раҳбари руҳим,
Эмассан энди бегона.
Эшигингдир мудом роҳим,¹
Қилигинг қилди девона.
Насиб этди бугун тақдир,
Сенинг суҳбатинг жонона,
Хуй-хуй-хуй, хуй бале!

Қорабугдой ораси йўл,
Қорабугдой сомони бўл,
Ёмоннинг яхшиси бўлмай,
Яхшиларнинг ёмони бўл,
Ҳамиша боғ аро яйраб,
Омонларнинг омони бўл,
Хуй-хуй-хуй, хуй бале (1)!

¹ Йўлим.

АНТАЛҲО

Ҳовлингизда якка тол-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Якка толга пайванд сол-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Уйинг куйсин пояки-ё,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Шу укамга гилам сол-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно.

Қошинг Қашқар қамиши-ё,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Тишинг зарғар кумуши-ё,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Қайси сойдан келадир-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Шўх булбулнинг товуши-ё,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно.

Мен боғимга бормайман-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Боғбон бўлса юрмайман-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Энди кирдим ақлимга-ё,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Нодон билан юрмайман-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно.

Қизил гулнинг равшани-ё,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Айтиб келинг ўшани-ё,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Бир ёстикқа бош қўйиб-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Билмайди андишани-ё,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно.

Қизил гул тарам-тарам-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Давлатим — ёру жўрам-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Давлат десам топилур-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно,
Топилмас ёру жўрам-о,
Анталҳоди Мавлон дўст, обло раббоно (2).

* * *

Келин келади лоладай,
Ҳар кўзи пиёладай,
Сурма суртган иликдай,
Қоши камон пиликдай,
Ҳуй бале, бале-бале-бале!

Юзлари нақш олмадай,
Белда сочи толмадай,
Келин агар сўзласа,
Ҳар бир сўзи болмидай,
Ҳуй бале, бале-бале-бале (3)!

ЧИМИЛДИҒИНГ ЧИП-ЧИНОР

(Ёр-ёрлар)

Ўзбек халқ никоҳ тўйи маросимининг таркибий қисми саналадиган «Қиз узатиш» кечаси ёр-ёр айтилади. Бу жанр ўзининг ижро этилиш ўрни, усуллари, ижрочилар таркибига кўра ҳудудий фарқланишларга эга. Хусусан, айрим жойларда ёр-ёрни келин томоннинг чечан аёллари ижро этишса, баъзан қудалашаётган ҳар икки томон вакиллари биргаликда, айтишув тарзида куйлашлари кузатилади.

Ёр-ёр мавзу жиҳатидан ҳам гоят сермазмун. Унда тўй бўлаётган хонадоннинг сифатлари улуғланади, қиз ўстириб, ўғил уйлантириш, яъни фарзандлар камолини кўриш ҳар бир ота-она ҳаётининг моҳиятини ташкил этиши тарафдор этилади. Ёр-ёрда келин ва куёвнинг гўзаллиги, одобли, ақлли эканлиги алоҳида таъкидланади. Ёшларга узоқ умр, яхши фарзандлар тиллаш, бахтли ҳаёт кечиришга ундаш ёр-ёрнинг етакчи йўналишидир.

ЁР-ЁР АЙТИБ КЕЛАМИЗ

Аввал бошлаб айтайлик,
Ё бисмилло, ёр-ёр.
Бу оламни бор қилган,
Оллоҳ таоло, ёр-ёр.

Биздан бурун пайғамбарлар,
Ўтибдикан, ёр-ёр.
Умнатларга йўл солиб,
Кетибдикан, ёр-ёр,

Умнатлари умид билан,
Тўй қилибди, ёр-ёр.
Остонаси тиллолик
Уй қилибди, ёр-ёр.

* * *

Ўлан, ўлан, ҳой ўлан,
Ҳойдир бугун, ёр-ёр.
Худо муяссар этса,
Тўйдир бугун, ёр-ёр.

Аввал бошлаб худони
Ёд этайлик, ёр-ёр.
Пайғамбарлар руҳини
Шод этайлик, ёр-ёр.

Пайғамбарнинг қизини
Али олди, ёр-ёр.
Қиз бериб, келин олмоқ
Шундан қолди, ёр-ёр.

Ариқларнинг бўйида
Қошиқ ювган, ёр-ёр.
Пайғамбарнинг қизига
Ошиқ бўлган, ёр-ёр.

Пайғамбарнинг қизини,
Али олган, ёр-ёр.
Ёр-ёр айтмоқ бизларга
Шундан қолган, ёр-ёр.

Давлатингнинг борида
Тўй қила кўр, ёр-ёр.
Остонаси тиллодан
Уй қила кўр, ёр-ёр.

Ёр-ёрнинг аввал боши
Ё, бисмилло, ёр-ёр.
Арқон тўла марварид
Ярми тилло, ёр-ёр.

Бу тиллодан бермасангиз,
Илло-билло, ёр-ёр,

Орамизда бор экан
Каломулло, ёр-ёр.

Аввал бошлаб айтайлик
Худойимга, ёр-ёр.
Худойим кечгаймикан
Гунойимга, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб қиз бермак
Андин қолган, ёр-ёр.
Фотимадай гул қизни
Али олган, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтганнинг боши
Ё бисмилло, ёр-ёр.
Домуллолар ўқийди
Каломулло, ёр-ёр.

Бўйнимдаги марваридим
Ярми тилло, ёр-ёр.
Икки хурни бир қилган
Қодир олло, ёр-ёр.

Нима кийсанг ярашар,
Бўйгинангга, ёр-ёр.
Ўлан айтай деб келдим,
Тўйгинангга, ёр-ёр.

Ишқ дардига дўстларим
Даво бўлмас, ёр-ёр.
Айтаверсам ўланни
Адо бўлмас, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтсам ул ёрим
Келармикин, ёр-ёр.
Юракдаги зангларим
Кетармикин, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, жон ўлан,
Боғлай белим, ёр-ёр.

Ёрим учун очилсин
Кулфу дилим, ёр-ёр.

Бир сўз айтай, халойиқ,
Кулоқ солинг, ёр-ёр.
Дуру гавҳар сўзимни
Териб олинг, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб келамиз,
Дала-тузга¹, ёр-ёр.
Бизлар ҳам тўй қиламиз
Келар кузга, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, жон ўлан,
Ўлан кўпдир, ёр-ёр.
Тўйга айтинг барини,
Дўстлар кўпдир, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, жон ўлан,
Тўйдир бугун, ёр-ёр.
Ошиқларга бахт сари
Йўлдир бугун, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтсанг, бери кел,
Айтишайлик, ёр-ёр.
Аргимчоқни тенг солиб
Тортишайлик, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, жон ўлан,
Ҳойҳойлатинг, ёр-ёр.
Умид билан тўй қилиб,
Карнайлатинг, ёр-ёр.

* * *

Бисмилло деб бошлайлик,
Аввал бошдан, ёр-ёр,
Айланиб-ўрғилайлик
Икки ёшдан, ёр-ёр.

Аввал бошдан айтайлик,
Субҳонолло, ёр-ёр.

¹ Дала-даштдан.

Бандаларга ўзидир
Пушти паноҳ, ёр-ёр.

Бизлар ёр-ёр айтайлик
Бирдай бўлиб, ёр-ёр.
Тонг саҳарда очилган
Гулдай бўлиб, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, жон ўлан,
Ҳой бўз оти, ёр-ёр,
Довул қоқсам кишнайти,
Паризоди, ёр-ёр.

Бўз арғумоқ чопилур
Улоқларга, ёр-ёр.
Тилло балдоқ ярашур
Кулоқларга, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, жон ўлан,
Бир бов¹ ўсма, ёр-ёр.
Узоқ ердан келамиз,
Йўлни тўсма, ёр-ёр.

* * *

Ёр-ёр айтиб мен ўзим,
Ёд этайин, ёр-ёр.
Тўйга келган зайипларни²,
Шод этайин, ёр-ёр.

Катта-кичик келганнинг,
Кўнглин олай, ёр-ёр.
Бугун тўйда ўлан айтиб,
Олқиш олай, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб келаяпман,
Кимнинг тўйи, ёр-ёр.
Оқ гул билан қизил гул,
Висол тўйи, ёр-ёр.

¹ Бов.

² Заифаларни.

Ёр-ёр айтиб биз келдик,
Уйингизга, ёр-ёр.
Куллуқ — муборак бўлган
Тўйингизга, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, жон ўлан,
Аввал худо, ёр-ёр.
Пайғамбарлар руҳига
Биздан дуо, ёр-ёр.

Пайғамбарлар руҳини
Шод этамиз, ёр-ёр.
Иzzати икром билан
Ёд этамиз, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, жон ўлан,
Ўланчиман, ёр-ёр.
Ўланчилар келгунча
Айтувчиман, ёр-ёр.
Ўлан айтиб заррин тўн,
Кийгувчиман, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб келамиз,
Тўйингизга, ёр-ёр.
Шойи белбоғ берингиз
Белимизга, ёр-ёр.

Оқ милтиқ, қора милтиқ,
Отишайлик, ёр-ёр,
Ўлан билсанг бери кел,
Айтишайлик, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтган кишини
Худо суйсин, ёр-ёр.
Тани-жони доимо
Соғлом бўлсин, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтсак жамоат
Хуш денгизлар, ёр-ёр.
Хуш бормикан дегани
Дўст денгизлар, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтсанг товушинг
Хаста бўлар, ёр-ёр.

Ҳар бир ишни бошласанг
Аста бўлар, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб борамиз
Элимизга, ёр-ёр.
Шойи чорси боғлатинг
Белимизга, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб келаман
Биласизми, ёр-ёр.
Ёр-ёримнинг қадрига
Етасизми, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб келаман,
Бундай қилиб, ёр-ёр.
Тегирмондан чиқарган,
Ундай қилиб, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб келаман
Йўл беринглар, ёр-ёр.
Ўланчининг пириман
Қўл беринглар, ёр-ёр.

Қизил-қизил хўрозлар
Хирмон сочар, ёр-ёр.
Уйланмаган йигитлар
Тилло сочар, ёр-ёр.

Қора-қора кўзилар
Қўйни бошланг, ёр-ёр.
Қалам қошли янгалар
Ўлан бошланг, ёр-ёр.

Қизиқтириб айтсангиз
Бизнинг билан, ёр-ёр.
Йиғилишиб қудалар
Танга ташлар, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, жон ўлан,
Тўйдир бугун, ёр-ёр.
Дўст келиб, душман кетар
Кундир бугун, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, жон ўлан,
Ўлан кўпдир, ёр-ёр.

Ўлан айтган тилингдан
Менга ўптир, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб томоғимиз
Тақ бўлибди, ёр-ёр.
Биздаги бор ўланлар
Қоқ бўлибди ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, жон ўлан,
Ҳойинг бўлай, ёр-ёр.
Самоварда қайнаган
Чойинг бўлай, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб бу тўйни,
Обод қилай, ёр-ёр.
Ошиқ билан маъшукни,
Бир ёд қилай, ёр-ёр.

Ёр-ёр айта бошладим,
Қулоқ солинг, ёр-ёр.
Яхшиларнинг сўзидан
Баҳра олинг, ёр-ёр.

Ёр-ёримни тинглангиз,
Мусулмонлар, ёр-ёр.
Жонга жафо қилмангиз,
Эй жононлар, ёр-ёр.

Юсуф билан Зулайҳо
Ёр эдилар, ёр-ёр.
Бир-бирини кўрмакка
Зор эдилар, ёр-ёр.

Юсуфини кўрмакка,
Ёри келар, ёр-ёр.
Зулайҳодай ошиқу
Зори келар, ёр-ёр.

Зулайҳо ҳам Юсуфга
Маъшук эди, ёр-ёр.
Лайли билан Мажнундай
Ошиқ эди, ёр-ёр.

Сунбулдайин зулфларин,
Кунда урар, ёр-ёр.

Бир худога ёлбориб
Ҳожат тилар, ёр-ёр.

Яхшиларнинг ишидир
Худо демак, ёр-ёр.
Кеча-кундуз тилинда
Олло демак, ёр-ёр.

Юсуф билан Зулайҳо
Кўчди бугун, ёр-ёр.
Мусофирлик шаҳрига
Тушди бугун, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб, ўландан
Инжу сочай, ёр-ёр.
Саодатли бу куннинг
Зикрин бошлай, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, ҳой ўлан,
Ҳой-ҳойласин, ёр-ёр.
Чор тарафдан дўст келиб,
Тўй-тўйласин, ёр-ёр.

ОЙДИНДА СОВЧИ КЕТДИ

Илдайдаги¹ йигитлар,
Йўлни бошланг, ёр-ёр.
Кекса-кекса хотинлар,
Ўлан бошланг, ёр-ёр.

Кекса-кекса хотинлар,
Бориб келинг, ёр-ёр.
Икки ёқни кўндириб,
Тўйлаб келинг, ёр-ёр.

Кўшиш қилинг², совчилар,
Тўй ортилсин, ёр-ёр.
Оғагинам бахтлари
Тез очилсин, ёр-ёр.

¹ Олдиндаги.

² Осон қилинг.

Кечаси совчи кетди,
Ойдин учун, ёр-ёр.
Ойдинни тўй қилмоқчи,
Оғам учун, ёр-ёр.

Совчиларга отаси
Жавоб берди, ёр-ёр.
Ойдинга ҳам онаси
Хабар берди, ёр-ёр.

Қатор-қатор тевага¹
Тўй ортинглар, ёр-ёр.
Тоғда юрган сурувдан
Қўй ортинглар, ёр-ёр.

Омбордаги буғдойдан
Қоп тўлдилинг, ёр-ёр.
Ойдинжон отасини
Тез кўндилинг, ёр-ёр.

Дугонажон, юрингиз,
Тўй кетайлик, ёр-ёр.
Ойдинжоннинг кўнглини
Хуш этайлик, ёр-ёр.

Ўлан айтиб борамиз
Тўйхонага, ёр-ёр.
Тўйни қутлуғ этамиз
Дугонага, ёр-ёр.

Оғагинам тўй элтди
Бой уйига, ёр-ёр.
Қўчқор қўйни сўямиз
Биз тўйига, ёр-ёр.

Ойдин тўйни эшитиб
Қўп хуш бўлди, ёр-ёр.
Оғагинам боғида
Гул очилди, ёр-ёр.

Оғам бозорга кетди,
Қоплар олиб, ёр-ёр.

¹ Туяга.

Қопчиғига¹ тўлгунча
Пуллар солиб, ёр-ёр.

Тўйига саришта тутиб,²
Отам келар, ёр-ёр,
Оғам кўнгли очилиб
Хушлик қилар, ёр-ёр.

Тўйга саришта³ керак,
Ёрдам қилинг, ёр-ёр,
Тўйга керак нарсани
Олиб келинг, ёр-ёр.

Тўйнинг иши кўп бўлар,
Одам керак, ёр-ёр.
Хушлик қилиб чиқмоққа
Бодом керак, ёр-ёр.

Узун-узун арғамчи
Кўкка етар, ёр-ёр.
Оғам берган тўйлари
Элга етар, ёр-ёр.

Ҳой-ҳой ўлан, ҳой ўлан,
Ой очилган, ёр-ёр,
Келин келган уйларга,
Гул сочилган, ёр-ёр.

Тўрда тўшалган қолин,⁴
Бир гулиман, ёр-ёр,
Оғам билан янгамнинг
Булбулиман, ёр-ёр.

Отасининг боғини,
Боғлади қиз, ёр-ёр,
Элатининг оғзини
Ёғлади қиз, ёр-ёр.

¹ Ҳамёнига.

² Тўй ҳозирлигини кўриб.

³ Тайёргарлик.

⁴ Гилам.

Элатининг оғзини
Ёгласа қиз, ёр-ёр,
Отасининг обрўсини
Сақлади қиз, ёр-ёр.

Бўхчасининг боғини,
Бойлади қиз, ёр-ёр.
Оғам учун ўзини
Шайлади қиз, ёр-ёр.

Янгажоним, қаро кўз,
Уй сеники, ёр-ёр.
Панжаралик, ойналик
Том сеники, ёр-ёр.

Панжаралик, ойналик
Том муборак, ёр-ёр.
Ўз бўйинга муносиб
Ёр муборак, ёр-ёр.

Ҳой, ҳой ўлан, жон ўлан,
Ой ботмагай, ёр-ёр.
Янгам келган кечаси
Тонг отмагай, ёр-ёр.

Ун эладим, элакда
Қолди кепак, ёр-ёр.
Янгажоним кийгани,
Бари ипак, ёр-ёр.

Араванинг дигили¹,
Ларзон берди, ёр-ёр,
Қавми-қариндош экан,
Арзон берди, ёр-ёр.

Тоғамнинг ҳовлисида
Ўрдак учди, ёр-ёр,
Оғажоним уйига
Бориб тушди, ёр-ёр.

Чори тоғам ҳовлисида
Оширинглар, ёр-ёр.

¹ Филдирак.

Оғамга ўз севганини
Топширинглар, ёр-ёр.

Тўйига берган ўтин
Юлғунмиди, ёр-ёр.
Янгажоним кийгани
Гулгунмиди, ёр-ёр.

Ариқнинг нарёғида
Малла ғўза, ёр-ёр.
Малла ғўза ичида
Тилла кўза, ёр-ёр.

Тилла кўза ичида,
Гуппа¹ ғўза, ёр-ёр.
Янги келган янгажон,
Тутманг рўза, ёр-ёр.

Чимилдиғингнинг боғи
Марвариддир, ёр-ёр,
Мирзо оғам ўзлари
Сарваридир, ёр-ёр.

Чимилдиғинг ёнидан
Қил ўтади, ёр-ёр.
Оға, ёринг келгунча
Йил ўтади, ёр-ёр.

Ҳой, ҳой ўлан, жон ўлан,
Жонга жон-а, ёр-ёр.
Хуш келдингиз уйимизга,
Янгажон-а, ёр-ёр.

ОЙ ОЛДИДА БИР ЮЛДУЗ

Араванинг тагига
Сепдим кепак, ёр-ёр.
Келинойим сеплари
Бари ипак, ёр-ёр.

Энди айтай, ёронлар,
Қиз таърифин, ёр-ёр.

¹ Қалин, гуж бўлиб ўсган.

Вазмин, сулув бир келин,
Бир нозанин, ёр-ёр.

Қўлларида ҳар иш келур,
Ширин калом, ёр-ёр,
Ҳар сўзини эшитганлар
Бўлгай ғулом, ёр-ёр.

Келинойим сўрасангиз,
Ширинсўзлик, ёр-ёр.
Қоматлари ярашган,
Қамар юзлик, ёр-ёр.

Тўйхонанинг эшиги
Гулдан эмиш, ёр-ёр,
Келинойнинг кийгани,
Дурдан эмиш, ёр-ёр.

* * *

Аравага шох босдим,
Юлдуз бўйлик, ёр-ёр,
Келинойим сўрасангиз
Суксур бўйлик, ёр-ёр.

Ариқчада тиниқ сув
Тўлиб келди, ёр-ёр.
Гуллар ушлаб келинчак
Кулиб келди, ёр-ёр.

Ариқ суви оқади
Жимир-жимир, ёр-ёр.
Уйда келин қўнглига
Ёғар ёмғир, ёр-ёр.

Бизнинг уйнинг кетида
Қантак ўрик, ёр-ёр.
Келинойим сўрасангиз
Ўрта бўйлик, ёр-ёр.

Бизнинг уйнинг кетида
Қўйнинг изи, ёр-ёр.
Қат-қат барқут тахлаган
Бойнинг қизи, ёр-ёр.

Бир хипчали камардай,
Бели бордир, ёр-ёр.
Ўн тўрт кунлик ойдаин
Юзи бордир, ёр-ёр.

Боғларимиз кетидан
Пичан ўрма, ёр-ёр.
Келинойим сеплари
Тошкент форма, ёр-ёр.

Булбул очган гуллари
Тарам-тарам, ёр-ёр.
Келинойим қошлари
Қийғоч қалам, ёр-ёр.

Бўз аргумоқ чопилур
Улоқларга, ёр-ёр.
Тилло балдоқ ярашур
Қулоқларга, ёр-ёр.

Боғда гуллар очилди,
Минг турли гул, ёр-ёр.
Ўша гулдай чиройли
Келин тушкур, ёр-ёр.

Гул очилар эрта-кеч
Қизил, ола, ёр-ёр.
Соқий, беринг пиёла
Тўла-тўла, ёр-ёр.

Гўшанганинг тагидан
Товоқ олинг ёр-ёр.
Келин бика тилидан
Сўроқ олинг, ёр-ёр.

Гўшанганинг тагида
Учгина қиз, ёр-ёр.
Гул-гул ёниб турибди
Кичкина қиз, ёр-ёр.

Дока кўйлак енгига
Тут қоқайлик, ёр-ёр.

Келинчакнинг йўлига
Ўт ёқайлик, ёр-ёр.

Дуру гавҳардан ортиқ
Ҳар бир сўзи, ёр-ёр.
Саккиз беҳишт ичида
Ўт юлдузи, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб эшикдан
Қизлар келар, ёр-ёр.
Келинойим кўзлари
Ёшга тўлар, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб биз келдик,
Уйингизга, ёр-ёр,
Келинойим ярашибди
Тўйингизга, ёр-ёр.

Ёр-ёр айтиб келинни
Қолдирайлик, ёр-ёр.
Бозор бориб хонатлас
Олдирайлик, ёр-ёр.

Келин келган эшикни
Ўрда денглар ёр-ёр.
От боғлаган қозиқни
Тилло денглар, ёр-ёр.

Келинимиз юлдузи
Мунча иссиқ, ёр-ёр.
Дилни ёққан кўзлари
Қисиқ-қисиқ, ёр-ёр.

Келинчакни сўрасанг
Ўзи ёшдир, ёр-ёр.
Ширин сўзли, ўрта бўйли,
Қалам қошдир, ёр-ёр.

Садафдайин тишлари
Дурдонадир, ёр-ёр.
Неча-неча хотинлар
Парвонадир, ёр-ёр.

Сунбул каби зулфлари
Тўлғонади, ёр-ёр.

Тоғда битган доладек
Ҳид беради, ёр-ёр.

Сўз сўзлаган тиллари
Шакардаин, ёр-ёр.
Ўйнаб турган кўзлари
Гавҳардаин, ёр-ёр.

Қалам-қалам қошлари
Чизилгандек, ёр-ёр.
Нўхат-нўхат холлари
Ёзилгандек, ёр-ёр.

Нима кийсанг ярашар
Бўйгинангга, ёр-ёр.
Ўлан айтай деб келдим
Тўйгинангга, ёр-ёр.

Олтин-қумуш узуклар
Бармоғида, ёр-ёр.
Исирғаси ақиқдан
Қулоғида, ёр-ёр.

Ой олдида бир юлдуз
Ой боласи, ёр-ёр.
Келинчакни сўрасангиз
Бой боласи, ёр-ёр.

Оқ ипакдай эшилиб
Келин келди, ёр-ёр.
Келин билан қўшилиб
Элим келди, ёр-ёр.

Сабо билан субҳидам
Гул очилур, ёр-ёр.
Сўйлаганда оғзидан
Дур сочилур, ёр-ёр.

Сулувларнинг сочида
Оппоқ пилик, ёр-ёр.
Келинпошшо сочлари
Қирқ попуклик, ёр-ёр.

Тоғдан арча кесамиз
Иморатга, ёр-ёр.

Уйдан келин чиқади
Зиёратга, ёр-ёр.

Тоғдан кийик тушади,
Сув ичгани, ёр-ёр.
Боғда булбул сайрайди
Гул очгани, ёр-ёр.

Тўйхонанинг ўтини
Тарашадир, ёр-ёр.
Келин бола кийгани
Ярашади, ёр-ёр.

Тўйхонанинг ўтини
Юлгун экан, ёр-ёр.
Келин бола кийгани
Гулгун экан ёр-ёр.

Узун-узун арғамчи
Кўкка етар, ёр-ёр,
Келинчакнинг сеплари
Юртга етар, ёр-ёр.

Узун-узун арғамчи
Ҳалинчакка, ёр-ёр.
Дока кўйлак ярашади
Келинчакка, ёр-ёр.

Қайнота ҳам қайнона
Шоду хандон, ёр-ёр,
Хуш келибсиз, келинпошша,
Янги меҳмон, ёр-ёр.

Чимилдиқнинг боғини
Тўқитганмиз, ёр-ёр.
Келинчакни сўрасангиз,
Ўқитганмиз, ёр-ёр.

Чимилдиқнинг учуда
Даста қошиқ, ёр-ёр.
Келинчакни сўрасангиз
Олтин ошиқ, ёр-ёр.

Қишлоғининг йўллари
Айланмачак, ёр-ёр,

Келинойим сўрасангиз
Тилла гажак, ёр-ёр.

Юрганимиз чаманлар
Орасидир, ёр-ёр.
Келинпошшо қизларнинг
Сарасидир, ёр-ёр.

Янги ойнинг меваси
Қарсиллайди, ёр-ёр.
Келинойим сўрасангиз
Тарсиллайди, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон-ўлан,
Келин жонон, ёр-ёр,
Шу келинни олганда,
Йўқдир армон, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Кўлда бақа, ёр-ёр.
Келинойим сўрасанг
Ўтмас чақа, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Келин келди, ёр-ёр.
Келин билан қўшилиб
Давлат келди, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Киройи қиз, ёр-ёр.
Упа-элик кераксиз
Чиройли қиз, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Марвар¹ тоши, ёр-ёр.
Келинойим сўрасангиз
Давлат боши, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Расул қизи, ёр-ёр.
Кўзларимга тўтиё
Босган изи, ёр-ёр.

¹ Мармар.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Ўланчи қиз, ёр-ёр.
Қизга қилиқ ярашар,
Келинга — ноз, ёр-ёр.

Ҳой келинчак, келинчак,
Оч юзингни, ёр-ёр.
Қани биз ҳам қўрайлик
Юлдузингни, ёр-ёр.

СИНГЛИМ ҚОШИ ҚАРОДИР

Қалдирғочнинг қаноти
Қаромиди, ёр-ёр.
Ойим синглим севгани
Тўрамиди, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Бошлиқ синглим, ёр-ёр.
Бамисоли қаламдек
Қошлиқ синглим, ёр-ёр.

Иш чоғида шимариб
Кўйлақ енгин, ёр-ёр.
Меҳнат билан бахтини
Топган синглим, ёр-ёр.

Қишлоғимиз қизлари
Ширмонойдай, ёр-ёр,
Менинг синглим сўрасанг
Тўлин ойдаи, ёр-ёр.

Тўлган ойдек тўлишиб
Тўлибмидинг, ёр-ёр,
Кичкинандга чор китоб
Ўқибмидинг, ёр-ёр.

Токчадаги тутаннинг¹
Ипи қани, ёр-ёр,
Кетаётган синглимнинг
Сепи қани, ёр-ёр.

¹ Игна.

Токчадаги тутанлар
Ипли бўлар, ёр-ёр.
Кетаётган сингилгинам
Эпли бўлар, ёр-ёр.

Токчадаги тутанни
Ким кўрибди, ёр-ёр.
Кетаётган синглимни
Ким урибди, ёр-ёр.

Офтобага сув қуйдим,
Тўлиб-тошди, ёр-ёр.
Кетаётган синглимнинг
Кўзи ёшдир, ёр-ёр.

Кетаётган синглимни
Узатайлик, ёр-ёр.
Кетмон олиб йўларини
Тузатайлик, ёр-ёр.

Анов товда айналиб,
Отанг ётир, ёр-ёр.
Бўз кўғирчоқ кўлида
Отаётир, ёр-ёр.

Ҳали ўзингнинг отанг
Бўлса эди, ёр-ёр.
Туя сотиб тугмалар
Олармиди, ёр-ёр.

Ҳали ўзингнинг отанг
Бўлсамиди, ёр-ёр.
Сигир сотиб сандиқлар
Олмасмиди, ёр-ёр.

Қаро кўзим қораси,
Жоним синглим, ёр-ёр.
Юраккинам пораси,
Жоним синглим, ёр-ёр.

Қирқ қулоқли қозонда
Пойинг¹ қолди, ёр-ёр.

¹ Ризқинг, ҳақиқинг.

Уйгинамиз түрида
Жойинг қолди, ёр-ёр.

Жон синглим, жоним синглим,
Омонда бўл, ёр-ёр.
Ота-онанг уйидан
Хабарда бўл, ёр-ёр.

Қатор-қатор турналар,
Уйинг қайда, ёр-ёр.
Чиқаётган жон синглим
Дўстинг қайда, ёр-ёр.

Синглим тушган дарёга,
Сой бўлайин, ёр-ёр.
Язнам тушган кемага,
Ёй бўлайин, ёр-ёр.

Язнам мени таниса,
Болдизиман¹, ёр-ёр.
Белбоғчага қистирган
Қундузиман, ёр-ёр.

Чиқаётган синглимнинг,
Нимаси кам, ёр-ёр.
Аскар кетган ёлғизи —
Укаси кам, ёр-ёр.

Анов тоғнинг устига
Қўй келибди, ёр-ёр.
Отаси йўқ синглимга
Тўй келибди, ёр-ёр.

Бориб айтинг жабройил
Бекларига, ёр-ёр.
Отасини юборсин
Тўйларига, ёр-ёр.

Қатор-қатор туялар
Бўтанг қани, ёр-ёр.
Бўта кўз экан синглим,
Отанг қани, ёр-ёр.

¹ Қайнсингил.

Остона¹нинг остида
Отанг ётар, ёр-ёр.
Оқ бўз отни юборсанг
Келмай ётар, ёр-ёр.

Саксон карвич ичида
Ётган отанг, ёр-ёр.
Саксон элчи юборсанг
Келмас отанг, ёр-ёр.

Отанг бўлса тўйингга
Келмасмиди, ёр-ёр.
Хуш келибсиз қудалар,
Демасмиди, ёр-ёр.

Сигир сотиб сепингни
Қилмасмиди, ёр-ёр.
Туя сотиб тугмалар
Олмасмиди, ёр-ёр.

Бизнинг уйнинг вассаси
Тўсинчадир, ёр-ёр.
Менинг синглим сўрасангиз
Гул ғунчадир, ёр-ёр.

Араванинг гупчаги
Ларзон этди, ёр-ёр.
Эсизгина жон синглим
Арзон кетди, ёр-ёр.

Араванинг гупчаги
Ўққа лойиқ, ёр-ёр.
Менинг синглим сўрасангиз
Бекка лойиқ, ёр-ёр.

Бошла-бошла деганда
Бошлиқ синглим, ёр-ёр.
Қалдирғоч қанотидай
Қошлиқ синглим, ёр-ёр.

Дарёга тош отманглар,
Ботар-кетар, ёр-ёр.
Узоққа қиз берманглар,
Олар-кетар, ёр-ёр.

¹ Қабристон номи.

Узоққа берган қизнинг
Ранги сариқ, ёр-ёр.
Кўзидан оққан ёши
Мисли ариқ, ёр-ёр.

Мисли ариқ, мис бўлсин,
Сомон бўлсин, ёр-ёр.
Узоққа тушган синглим
Омон бўлсин, ёр-ёр.

Ола бузоқ кетиб борар
Ипин узиб, ёр-ёр.
Ипин узмай на қилсин,
Сигир сузиб, ёр-ёр.

Ола қопга суянган
Онангмиди, ёр-ёр.
Ўйнамайди, кулмайди,
Ўғаймиди, ёр-ёр.

Офтобага сув қуйдим,
Илимайди, ёр-ёр.
Ўғай экан онаси,
Йиғламайди, ёр-ёр.

Йиғламаган онасини
Йиғлатайлик, ёр-ёр.
Чўлиқ билан бир уриб
Сулатайлик, ёр-ёр.

Синглим тушган жойларга
Ой бўлайин, ёр-ёр.
Поччам чеккан чилимга
Най бўлайин, ёр-ёр.

Поччам чеккан чилимнинг
Найи бошқа, ёр-ёр.
Синглим тушган жойларнинг
Ойи бошқа, ёр-ёр.

Поччам чеккан чилимнинг
Найи синсин, ёр-ёр.
Менинг синглим урганда
Кўли синсин, ёр-ёр.

Тахта кўприк устидан
Янгам ўтди, ёр-ёр.
Тол хивикдек синглимни
Бошлаб кетди, ёр-ёр.

Тут ёғочга ип солиб
Учган синглим, ёр-ёр.
Ҳовлингизга гул бўлиб
Тушган синглим, ёр-ёр.

Қовун палак оралаб
Топдим тарвуз, ёр-ёр.
Мен синглимни узатиб
Қолдим ёлғиз, ёр-ёр.

Синглим ёлғиз, мен ёлғиз,
Тўни ўттиз, ёр-ёр.
Ёқалари қайрилма
Енги қундуз, ёр-ёр.

Шалдир-шулдир қамишга
Сирғам тушди, ёр-ёр.
Синалмаган йигитга
Синглим тушди, ёр-ёр.

Синглим учун қовурғам
Қайишади, ёр-ёр.
Қўлимдаги қўш узук
Майишади, ёр-ёр.

Қайрағочга ип солиб
Учган синглим, ёр-ёр.
Маҳаллага хол бўлиб
Тушган синглим, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Гул кесганим, ёр-ёр.
Бир ҳовлида ўйнашиб
Тенг ўсганим, ёр-ёр.

Тенг ўсганим жўнаса
Узатайин, ёр-ёр.
Кетмон олиб йўлини
Тузатайин, ёр-ёр.

ОСМОНДАГИ ЮЛДУЗЛАР ОЙ БОЛАСИ

Ана куёв келаётир,
Кутиб олинг, ёр-ёр.
Бир умрга меҳрибон
Бўлиб қолинг, ёр-ёр.

Куёв тўрам сўрасангиз,
Бойваччадир, ёр-ёр.
Тол чивикдек бўйлари,
Бураладир, ёр-ёр.

Садафдайин тишлари
Дурдонадир, ёр-ёр.
Куёв тўрам йигит ичра
Ягонадир, ёр-ёр.

Куёв поччам отлари.
Уйнаб кишнар, ёр-ёр.
Устидаги ёпиғи
Ўтдай яшнар, ёр-ёр.

Тўйхонанинг ўтини,
Тарошадир, ёр-ёр.
Куёв бола кийгани
Ярошадир, ёр-ёр.

Ариқ бўйида оқ гул,
Гул сараси, ёр-ёр.
Куёв бола йигитларнинг
Шотўраси, ёр-ёр.

Қора, қора, қарқара,
Куёв қора, ёр-ёр.
Куёвни қора деманг,
Асил тўра, ёр-ёр.

Тўйхонанинг ўтини
Юлгунмиди, ёр-ёр.
Бизнинг куёв кийгани
Гулгунмиди, ёр-ёр.

Куёв йигит сўрасангиз
Ўжак¹ экан, ёр-ёр.
Ундан келган янгалар
Мўжак² экан, ёр-ёр.

Янгаларнинг қосасида
Қошиғи йўқ, ёр-ёр.
Ўртадаги пойингизнинг
Ошиғи йўқ, ёр-ёр.

Куёв поччам эшигида
Тераги йўқ, ёр-ёр.
Поччамга почча пўстин,
Кераги йўқ, ёр-ёр.

Куёв поччам сепини
Тахланг, синглим, ёр-ёр.
Қизлик давринг қолмади,
Йиғланг, синглим, ёр-ёр.

Куёв поччам уйида
Бир туп анжир, ёр-ёр.
Бир туп анжир тагида
Тилла занжир, ёр-ёр.

Тилло занжир тортган билан
Узолмайсиз, ёр-ёр.
Худо қилган тақдирни
Бузолмайсиз, ёр-ёр.

Аравага шох юкладим
Юлдуз бўйлик, ёр-ёр.
Куёв болани кўринг
Суксур бўйлик, ёр-ёр.

Араванинг гупчагига
Сепдим кепак, ёр-ёр.
Куёв тўра кийимлари
Бари ипак, ёр-ёр.

¹ Бузоқ.

² Ҳашорат.

Араванинг гупчаги
Уққа лойиқ, ёр-ёр.
Куёв бола сўрасангиз
Бекка лойиқ, ёр-ёр.

Араванинг гупчаги
Ёриқ экан, ёр-ёр.
Куёв берган қўйлари
Ориқ экан, ёр-ёр.

Терисини олиб бор,
Пўстин қилсин, ёр-ёр.
Суягини олиб бор
Устун қилсин, ёр-ёр.

Ичагини олиб бор,
Салла қилсин, ёр-ёр.
Оёғини олиб бор,
Ҳасса қилсин, ёр-ёр.

Араванинг изида
Бир боғ похол, ёр-ёр.
Куёв поччам сўрасангиз
Пахмоқ соқол, ёр-ёр.

Атлас кўйлак енгига
Тут қоқайлик, ёр-ёр.
Куёв тўра бағрига
Ўт ёқайлик, ёр-ёр.

Баракалла куёвнинг
Ҳимматига, ёр-ёр.
Қарамайди гурунчинг
Қимматига, ёр-ёр.

Бизнинг томнинг орқаси
Эгри ёнғоқ, ёр-ёр.
Куёв поччам сўрасангиз
Дарди томоқ, ёр-ёр.

Бизнинг уйнинг кетида
Тўп олича, ёр-ёр.
Куёв бола сўрасангиз
Муллавачча, ёр-ёр.

Дарёларнинг ул юзида
Қўш ҳайдаган, ёр-ёр.
Қўш ҳайдаган жойларини
Беш ҳайдаган, ёр-ёр.

Омочини ёстиқ қилиб
Ёнбошлаган, ёр-ёр.
Қамчисини қозиқ қилиб
От бойлаган, ёр-ёр.

Дўпписини қозон қилиб
Ош дамлаган, ёр-ёр.
Чоригини чойдиш қилиб
Чой дамлаган, ёр-ёр.

Деволда турган тўннинг
Енги йиртиқ, ёр-ёр.
Куёв поччам сўрасангиз
Лаби тиртиқ, ёр-ёр.

Ёр-ёрнинг аввал боши
Ё, бисмилло, ёр-ёр.
Куёв бола пул харжлайди
Юз минг тилло, ёр-ёр.

Йигитларнинг жононаси
Парисига, ёр-ёр.
Қирон келсин куёвнинг
Қарисига, ёр-ёр.

Келинойим тоқчасида
Кўк ошқовоқ, ёр-ёр.
Куёв поччам сўрасангиз
Дарди томоқ, ёр-ёр.

Кажаванинг оёғи
Дол бўлмасин, ёр-ёр.
Бориб кўринг куёвни,
Кал бўлмасин, ёр-ёр.

Куёв йигит таърифин
Қилай баён, ёр-ёр.
Йигитларнинг ичида
Соҳибқирон, ёр-ёр.

Куёв йигит ҳаммадан
Зўр бўларми, ёр-ёр.
Бировнинг суйган қизин
Об кетарми, ёр-ёр.

Куёв поччам томини
Толдан ёпган, ёр-ёр.
Ойдаи сулув келинчакни
Қайдан топган, ёр-ёр.

Куёв поччам айвонини
Зўрға ёпган, ёр-ёр.
Бешариқни беш айланиб
Зўрға топган, ёр-ёр.

Куёв поччам бой дедилар,
Бойи қани, ёр-ёр.
Самоварда қайнаб турган
Чойи қани, ёр-ёр.

Сув ҳам бўлса ичайлик
Чой ўрнига, ёр-ёр.
От ҳам бўлса минайлик
Той ўрнига, ёр-ёр.

Куёв поччам ҳовлисидан
Учкун учди, ёр-ёр.
Учкун учди, деманглар
Лочин тушди, ёр-ёр.

Куёв поччам кийгани
Беқасам тўн, ёр-ёр.
Беқасам тўн энглари.
Мунча узун, ёр-ёр.

Узун деманг энгини,
Ярашибди, ёр-ёр.
Ҳавас билан дўстлари
Қарашибди, ёр-ёр.

Куёв поччам аригининг
Кўприги йўқ, ёр-ёр.
Жўралари ичида
Шодлиги йўқ, ёр-ёр.

Куёв поччам пешонаси
Ялтирайди, ёр-ёр.
Созандалар тополмай
Қалтирайди, ёр-ёр.

Куёв тўра эшигида
Садаси йўқ, ёр-ёр.
Куёв тўра сўрасангиз
Дадаси йўқ, ёр-ёр.

Куёв навкар келади
Қарсак чалиб, ёр-ёр.
Қизлар турар айтишувга
Зўр шайланиб, ёр-ёр.

Манов тошнинг тагида
Экма шивит, ёр-ёр.
Экма шивит оралаб
Ўтма йигит, ёр-ёр.

Ола қўйни сўймаган
Бўшанг йигит, ёр-ёр.
Қайнотадан қочмаган
Қашанг йигит, ёр-ёр.

Ойлар туғиб келяпти,
Хулқари йўқ, ёр-ёр.
Куёв йигит келяпти,
Навқари йўқ, ёр-ёр.

Саккиз юлдуз бир бўлса
Хулқар бўлар, ёр-ёр.
Оғайнилар шай бўлса
Навқар бўлар, ёр-ёр.

Осмондаги юлдузлар
Ой боласи, ёр-ёр.
Куёв тўра сўрасангиз
Бой боласи, ёр-ёр.

Томимизнинг орқасида
Бир туп бурган, ёр-ёр.
Куёв тўра сўрасангиз
Худо урган, ёр-ёр.

Тоғда булбул сайрайди
Гул очгани, ёр-ёр.
Куёв поччам келяпти
Гул сочгани, ёр-ёр.

Тоғдан арча кесайлик
Иморатга, ёр-ёр.
Куёв бола келяптилар
Зиёратга, ёр-ёр.

Ўнг қўлида офтобаси
Таҳоратга, ёр-ёр.
Чап қўлида рўмолчаси
Салтанатга, ёр-ёр.

Эски боғнинг узуми
Тирқи экан, ёр-ёр.
Куёв йигит сўрасангиз
Қирқи экан, ёр-ёр.

Чимилдиқни ким қоқди,
Куёв қоқди, ёр-ёр.
Чакса майиз тополмай
Ерга боқди, ёр-ёр.

Чакса майиз бир танга,
Уялса-чи, ёр-ёр.
Елкага хуржун осиб
Тиланса-чи, ёр-ёр.

Чимилдиқнинг боғидан
Сичқон қочди, ёр-ёр.
Ёр-ёр пули тополмай
Куёв қочди, ёр-ёр.

Қочди-қочди деманглар,
Қочгани йўқ, ёр-ёр.
Ҳамёнининг оғзини
Очгани йўқ, ёр-ёр.

Ҳавода учган қоғоз
Паранг қоғоз, ёр-ёр.
Бир кечада етказган
Куёв шоввоз, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Ола мушук, ёр-ёр,
Куёв поччам сўрасангиз
Мунча шумшук, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Дўнгалакми, ёр-ёр.
Куёв поччам сўзламайди
Гунгалакми, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Мирзо йигит, ёр-ёр.
Чақмоқ телпак ярашган
Аъло йигит, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Бордир масал, ёр-ёр.
Ўғил бола боққанлар
Қанду асал, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Алвон бўлинг, ёр-ёр.
Кўтар-кўтар деганда
Полвон бўлинг, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Адабингиз, ёр-ёр.
Қани куёв тўй олдидан
Садафингиз, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Сузук-сузук, ёр-ёр.
Қани, куёв, тўй олдидан
Тилло узук, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Қийналур жон, ёр-ёр.
Қани, куёв, тўй олдидан
Шода маржон, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Ҳайҳайингиз, ёр-ёр.
Қани, куёв, тўй олдидан
Карнайингиз, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Чой қуйингиз, ёр-ёр.
Қани, куёв, тўй олдидан
Барқутингиз, ёр-ёр.

БУ ДУНЁДА БОРМИКАН

Аввал худо номини
Бошлаб айтай, ёр-ёр.
Икки кўзим косасини
Ёшлаб айтай, ёр-ёр.

Ёр-ёрнинг энг боши
Ё, бисмилло, ёр-ёр.
Китобларнинг энг боши
Каломулло, ёр-ёр.

Алҳам сура Қуръоннинг
Бошидадир, ёр-ёр.
Пайғамбарлар оламнинг
Қошидадир, ёр-ёр.

Аввал бошлаб айтайлик
Ёғди қиров, ёр-ёр.
Ақлим билан ҳушимни
Олди биров, ёр-ёр.

Ақлим билан ҳушимни
Олса биров, ёр-ёр.
Етса молим, етмаса
Жоним гаров, ёр-ёр.

Андижонда ўт ёқсам
Ўшда тутун, ёр-ёр.
Бу дунёда бормикан
Бағри бутун, ёр-ёр.

Бу дунёда топилса
Бағри бутун, ёр-ёр.
Қоғоздан қозон қилай,
Гулдан ўтин, ёр-ёр.

Бизлар майни ичамиз
Қона-қона, ёр-ёр.

Шум рақиблар юришин
Ёна-ёна, ёр-ёр.

Дарди йўққа бу ерда
Даво бўлмас, ёр-ёр.
Қора кўнгил одамда
Вафо бўлмас, ёр-ёр.

Ишқ дардига дўстларим
Даво бўлмас, ёр-ёр.
Айта берсам қиссаси
Адо бўлмас, ёр-ёр.

Дарди йўқнинг кўнглида
Наво бўлмас, ёр-ёр.
Қора кўнгил кишида
Вафо бўлмас, ёр-ёр.

Муҳаббатсиз кишилар
Қадр билмас, ёр-ёр.
Тамсил айтган сўзларим
Таъсир қилмас, ёр-ёр.

Тош кўнгилда муҳаббат
Пайдо қилай, ёр-ёр,
Ишқ йўлида ўзимни
Шайдо қилай, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Ҳаво қилай, ёр-ёр.
Ишқ йўлида тилимни
Гўё қилай, ёр-ёр.

Мен тойимни қўшмайман
Ёмон отга, ёр-ёр.
Қандай жавоб бераман
Қиёматда, ёр-ёр.

Қиёматнинг кўприги
Қилдан эмиш, ёр-ёр.
Золимларнинг ётар жойи
Зиндон эмиш, ёр-ёр.

Оқ туя, ола туя,
Бўтанг қани, ёр-ёр.

Қалам қошли келинчак
Опанг қани, ёр-ёр.

Опам бўлса бошингда
Турмасмиди, ёр-ёр.
Чимилдиқнинг ипига
Қўнмасмиди, ёр-ёр.

Яхшиларни зор этган
Бу фалакдир, ёр-ёр.
Азизларни хор этган
Шум фалакдир, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Жон қайда бор, ёр-ёр.
Бир яхшига бир ёмон
Ҳар жойда бор, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Кимнинг тўйи, ёр-ёр.
Отаси йўқ, онаси йўқ
Қизнинг тўйи, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Мис панжара, ёр-ёр.
Ҳар жафога кўнади
Қиз бечора, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Куйган кўмир, ёр-ёр.
Куйган кўмирча бўлмас,
Ўтган умр, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Саодатдир, ёр-ёр.
Азиз жонга ишонманг,
Омонатдир, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Жон ганимат, ёр-ёр.
Жон ганимат билмаган,
Ҳайвон сифат, ёр-ёр.

Қиёматнинг кўприги
Қилдан эмиш, ёр-ёр.

Бандалар ётар ери
Зиндон эмиш, ёр-ёр.

САККИЗ ҚИЗНИНГ САРДОРИ

Балиқлининг кўлидан
Овчи келди, ёр-ёр.
Севганимнинг уйидан
Совчи келди, ёр-ёр.

Элатнинг кўп ботирлари,
Йигитлари, ёр-ёр.
Баланд учган лочинлари,
Бургутлари, ёр-ёр.

Баланд сўвит¹ шохига
Арқон отдим, ёр-ёр.
Соринжоқни² бодина³
Кўшиқ айтдим, ёр-ёр.

Юракдаги ишқ ўтидан
Ётолмадим, ёр-ёр.
Шу дардимни севганимга
Айтолмадим, ёр-ёр.

Рўмолимни ҳилпиратган
Ёз шамоли, ёр-ёр.
Юрагимни қалтиратган
Ёр жамоли, ёр-ёр.

Яратган ул худони
Ёд этарман, ёр-ёр.
Ул расули Мустафони
Ёд этарман, ёр-ёр.

Ота-онам ҳузуридан,
Мен кетарман, ёр-ёр.
Жудоликнинг ҳасратини
Мен ютарман, ёр-ёр.

¹ Тол.

² Ҳалинчак.

³ Шамолига.

Айроликда эранлар¹
Мадад бўлгай, ёр-ёр.
Ота-онам қайғудан
Озод бўлгай, ёр-ёр.

Отам билан онамнинг
Меҳрибони, ёр-ёр.
Эдим улар севгани —
Қадрдони, ёр-ёр.

Сут эмишган оғамни
Кунда кўрсам, ёр-ёр.
Сут эмишган укамни
Ман кулдирсам, ёр-ёр.

Кўшагана² бошимда,
Уйдан чиқдим, ёр-ёр.
Айроликнинг ёшларин
Кўздан тўқдим, ёр-ёр.

Мен оғамни кўрмасам,
Нечук бўлар, ёр-ёр.
Мен укамни суймасам,
Нечук бўлар, ёр-ёр.

Қайнонамни сиздайин,
Суйсам нетай, ёр-ёр.
Энам, сизни соғиниб,
Куйсам нетай, ёр-ёр.

Ёт ерларда соғиниб
Юрсам нетай, ёр-ёр.
Айроликнинг заҳмини
Туйсам нетай, ёр-ёр.

* * *

Жоним отам, жон отам,
Дуо қилинг, ёр-ёр.
Бир худога ёлвориб,
Сано қилинг, ёр-ёр.

¹ Қирқ чилтон.

² Чимилдиқ.

Отагинам уйида
Бир гул эдим, ёр-ёр.
Уйимизнинг тўрида
Булбул эдим, ёр-ёр.

Тўй ҳам бўлса, айролиқ
Ёмон экан, ёр-ёр.
Оғам, укам ранглари
Сомон экан, ёр-ёр.

Бу айролиқ азалдан
Тақдир экан, ёр-ёр.
Айролиқнинг изоси¹
Оғир экан, ёр-ёр.

Бўйдошларим, чиқонлар,²
Хуш қолинглар, ёр-ёр.
Яхшиликда сиз мени
Ёд олинглар, ёр-ёр.

Бирга ўйнаб, ўсганлар,
Омон бўлинг, ёр-ёр.
Бахтларингиз очилсин,
Шодмон бўлинг, ёр-ёр.

Арғамчи — бир соринжоқ,
Ип солланар, ёр-ёр.
Ёшлик ёдимга тушса,
Бош айланар, ёр-ёр.

Тўпор-тўпор³ қиз-ўғлон
Уюшади, ёр-ёр.
Ҳайит, наврўз келганда
Кулишади, ёр-ёр.

Бирга юриб кашталар
Қайғанимиз⁴, ёр-ёр.
Бир-бировга дил сирин
Айтганимиз, ёр-ёр.

¹ Ҳижрон.

² Дугоналар.

³ Тўда-тўда.

⁴ Тикканимиз.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Толдан капа, ёр-ёр.
Аравага от қўшган,
Жоним ука, ёр-ёр.

Аравакаш қаламқош,
Чироқ ушла, ёр-ёр.
Қошгинанг қора экан,
Йўлни бошла, ёр-ёр.

Оқ кўйлагим енгини
Сўкдим она, ёр-ёр.
Оқ сутингга рози бўл,
Кетдим она, ёр-ёр.

Оғаларим бузоқни
Боғласинлар, ёр-ёр.
Синглим узоқ кетди деб,
Йиғласинлар, ёр-ёр.

Қора-қора от келар,
Қуйруқ сузиб, ёр-ёр.
Мен ҳам кетиб бораман,
Кўнгил узиб, ёр-ёр.

Сўзга чечан совчига
Боқдинг онам, ёр-ёр.
Икки кўтир эчкига
Сотдинг онам, ёр-ёр.

Қаро қўйнинг изидан
Кўзи кетди, ёр-ёр.
Отагинам, уйингдан,
Қизинг кетди, ёр-ёр.

Қамчи бўйи қор ёғса,
Қарсақ¹ йўртар, ёр-ёр.
Қизим узоқ кетди деб,
Отам йўртар, ёр-ёр.

¹ Бўри.

Анов товнинг орқасида,
Отам ётар, ёр-ёр.
Кўк йўргани юборсам,
Келмаётир, ёр-ёр.

Йиғламаган отамни
Йиғлатайин, ёр-ёр.
Калтак билан бир уриб,
Сулатайин, ёр-ёр.

Осмондаги юлдузни
Отган отам, ёр-ёр.
Ўз қизини танимай,
Сотган отам, ёр-ёр.

Ўз қизининг ўрнига,
Бодом экин, ёр-ёр.
Бодом шохи қайрилса,
Болам десин, ёр-ёр.

Аввал келган совчига
Бермадилар, ёр-ёр.
Кейин келган совчига
Уриб берди, ёр-ёр.

Арча сандиқ кўтарилди,
Учдим-кетдим, ёр-ёр.
Синалмаган жойларга
Тушдим-кетдим, ёр-ёр.

Баланд-баланд токчадан
Товоқ олдим, ёр-ёр.
Ўзим тенги қизлардан
Сабоқ олдим, ёр-ёр.

Ўзим тенги қизларнинг
Устасиман, ёр-ёр.
Янги чиққан каштанинг
Нухасиман, ёр-ёр.

Бир салом, икки салом
Қариндошга, ёр-ёр.
Токай салом бераман
Бағри тошга, ёр-ёр.

Бозордаги хонатласнинг
Тозасиман, ёр-ёр.
Шунча қизнинг ичида
Мазасиман, ёр-ёр.

Ярми тилло, ярми кумуш
Пиёламан, ёр-ёр.
Ёрга салом бергани
Уёламан, ёр-ёр.

Дарёларнинг ул юзида
Тўним қолди, ёр-ёр.
Отам мени чолга берди,
Кўнглим қолди, ёр-ёр.

Суйган кишим суйкалиб
Ўтаверса, ёр-ёр.
Қозондаги ошлардай
Қайнар ичим, ёр-ёр.

Кич-кичкина урчуғим
Сопи куюк, ёр-ёр.
Кичигимдан ўстирган
Онам суюк, ёр-ёр.

Мен отамнинг уйида
Қандай эдим, ёр-ёр.
Олтин сандиқ устида
Ўйнар эдим, ёр-ёр.

Тилло сандиқ устидан
Тойиб тушдим, ёр-ёр.
Қадрим билмас ерларга
Қайдан тушдим, ёр-ёр.

Игнам учи синди, деб
Урдинг, онам, ёр-ёр.
Энди кетиб бораман,
Тиндинг, онам, ёр-ёр.

Нукра жўлиқ ичида
Азиз бошим, ёр-ёр.
Тенгсизларга тенг бўлди
Қалам қошим, ёр-ёр.

Онам суюб отимни
Зариф қўйди, ёр-ёр.
Қора қулон сочимни
Ўриб қўйди, ёр-ёр.

Қора қулон сочимни
Уч ўрдилар, ёр-ёр.
Ота-онам шаҳридан
Кўчирдилар, ёр-ёр.

Ота-онам шаҳрида
Бир хил эдим, ёр-ёр.
Гул устида сайраган
Булбул эдим, ёр-ёр.

Оқ милтиқ, қора милтиқ
Отган отам, ёр-ёр.
Ўз қизини ёт қилиб
Сотган отам, ёр-ёр.

Осмондаги юлдузни
Саккиз денглар, ёр-ёр.
Саккиз қизнинг сардори
Келди денглар, ёр-ёр.

Саккиз қизнинг сардори
Биз бўламиз, ёр-ёр.
Бутоғида очилган
Қиз бўламиз, ёр-ёр.

Паст-пастгина томлардан
Тойиб тушдим, ёр-ёр.
Ўнг қўлимга қайчи олиб
Бахмал бичдим, ёр-ёр.

Бахмал бичган қўлимнинг
Боғи бошқа, ёр-ёр.
Ёримнинг минган оти
Асли қашқа, ёр-ёр.

Отининг қашқалиги
Бўйнидадир, ёр-ёр.
Яхши кўрган ёргинам
Кўйнимдадир, ёр-ёр.

Уйингдаги гиламнинг
Бир гулиман, ёр-ёр.
Отам билан энамнинг
Булбулиман, ёр-ёр.

Ухлаб ётган жойима
Биров келур, ёр-ёр.
Салласини қиялаб
Куёв келур, ёр-ёр.

Юқоридан келаман
Ҳури бўлиб, ёр-ёр.
Ун икки дўлонанинг
Бири бўлиб, ёр-ёр.

Юқоридан келаман
Ўқий-ўқий, ёр-ёр.
Оқ паранжим боғичини
Тўқий-тўқий, ёр-ёр.

Оқ паранжим оғир деб
Отга солди, ёр-ёр.
Отам мени ёмон деб
Ётга солди, ёр-ёр.

Янги кийган калишим
Лой бўлибди, ёр-ёр.
Кўрган йигит ҳуснимга
Лол бўлибди, ёр-ёр.

Йигитларни лол қилган
Ҳусним эмас, ёр-ёр.
Мени олган куёв йигит
Бой бўлибди, ёр-ёр.

ОҚ ГУЛ БИЛАН ҚИЗИЛ ГУЛ

Ана куёв келаётир,
Кутиб олинг, ёр-ёр.
Бир умрга меҳрибон
Бўлиб қолинг, ёр-ёр.

Бахтингизга кўпларнинг
Келар рашки, ёр-ёр.

Шому саҳар сиздай хуррам
Бўлса кошки, ёр-ёр.

Бизнинг боғнинг бошига
Сув келибди, ёр-ёр.
Куёв поччам уйига
Ой келибди, ёр-ёр.

Куёв поччам уйларини
Толдан ёпган, ёр-ёр.
Чилвир сочли синглимни
Қайдан топган, ёр-ёр.

Оқаришиб кўринган
Оққушмикан, ёр-ёр.
Куёв билан келин қиз
Хуш-хушмикан, ёр-ёр.

Бухорода бугун тўй,
Дўстлар, келинг, ёр-ёр.
Олтин куёвга тушди
Тилло келин, ёр-ёр.

Валихоннинг уйидан
Суқсур учди, ёр-ёр.
Маҳкамбойнинг уйига
Қўниб тушди, ёр-ёр.

Ёзда қўйлар ҳайдалар
Ола тоққа, ёр-ёр.
Келин-куёв боради
Сайри боққа, ёр-ёр.

Иккисининг уйлари
Мисли гулзор, ёр-ёр.
Ўғил-қизи кўп бўлса,
Кўнгли ўсар, ёр-ёр.

Икки кўнгил бир экан,
Тўйлар бўлсин, ёр-ёр.
Икки ошиқ тўйида
Созлар чалсин, ёр-ёр.

Келин-куёв бирга бўлди,
Тўйлар бўлди, ёр-ёр.

Бир умрга иккисининг
Кўнгли тўлди, ёр-ёр.

Келин-куёв қошлари
Ёйдан экан, ёр-ёр.
Ушбу замон ёшлари
Тўйда экан, ёр-ёр.

Келин тараф биз тараф,
Келин яхши, ёр-ёр.
Келинга гул саралаб
Келган яхши, ёр-ёр.

Куёв тараф биз тараф,
Куёв яхши, ёр-ёр.
Куёвга гул келтирган
Келин яхши, ёр-ёр.

Келинпошша, қувонгин,
Қелди ёринг, ёр-ёр.
Йигитларнинг сараси,
Вафодоринг, ёр-ёр.

Келинпошша уйлари
Баланд айвон, ёр-ёр.
Куёв билан қилгандир
Аҳду паймон, ёр-ёр.

Куёв-қайлиқ кўрсангиз
Мисли анор, ёр-ёр.
Хуш сўзлашиб ўтирса
Бўлур бозор, ёр-ёр.

Куёв бола чўпон экан,
Касби улуг, ёр-ёр.
Бизнинг келин чечан экан,
Бахти қутлуг, ёр-ёр.

Куёв йигит меҳнатда
Чаққон экан, ёр-ёр.
Бизнинг келин куёвга
Ёққан экан, ёр-ёр.

Куёв йигит кўйлаги
Оппоқ экан, ёр-ёр.

Келинпошша иқболи
Порлоқ экан, ёр-ёр.

Куёв келди уйингга,
Пойандоз сол, ёр-ёр.
Қиз нозидир йиғиси,
Тилида бол, ёр-ёр.

Куёв поччам қўллариди
Талпинар қуш, ёр-ёр.
Келинойим узуги
Тоза кумуш, ёр-ёр.

Куёв тўра бўз йигитлар
Ичра сара, ёр-ёр.
Келинимиз армони
Бўлмас сира, ёр-ёр.

Куёв-қайлиқ иккиси
Мисли анор, ёр-ёр.
Хуш сўзлашиб ўтирса
Бўлур бозор, ёр-ёр.

Оқ ипак, қизил ипак
Эшилибди, ёр-ёр.
Бири барно, бири доно
Қўшилибди, ёр-ёр.

Сайранг-сайранг бу боғларда
Гуллар бор деб, ёр-ёр.
Сайри чаман қилмоқликка
Йўллар бор деб, ёр-ёр.

Тоғдан кийик тушади
Изи билан, ёр-ёр.
Она кашта тикади
Қизи билан, ёр-ёр.

Тўлган ойдек келинга
Фарзанд берсин, ёр-ёр.
Куёв тўра давлатига
Давлат берсин, ёр-ёр.

Узун-узун йўлларнинг
Бари обод, ёр-ёр.

Келин билан куёвнинг
Кўнгли пайванд, ёр-ёр.

Уялмасдан куёв бола
Гапга солинг, ёр-ёр.
Ширин-ширин сўзлар билан
Кўнглин олинг, ёр-ёр.

Чимилдиқнинг ичида
Даста қошиқ, ёр-ёр.
Куёв билан келинчак
Олтин ошиқ, ёр-ёр.

Эр йигитлар кураш тушса
Жангар боғлар, ёр-ёр.
Куёв ўзи кўтарсин деб
Келин йиғлар, ёр-ёр.

Юсуф билан Зулайҳо
Тўй қилибди, ёр-ёр.
Тоғдан тушган кийикни
Кўй қилибди, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Кашнич ўрма, ёр-ёр.
Куёв-қайлиқ иккиси
Янги форма, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Уйга устун, ёр-ёр.
Қани, келин-куёвга
Сувсар пўстин, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Уйнаб қолинг, ёр-ёр.
Уялмасдан келинни
Гапга солинг, ёр-ёр.

Ҳулкар билан тарози
Тенг келибди, ёр-ёр.
Куёв-қайлиқ иқболи
Ўнг келибди, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Ой ботмасин, ёр-ёр.

Куёв-қайлиқ ётганда
Тонг отмасин, ёр-ёр.

Тонг отса ҳам майлига,
Уйғотмасин, ёр-ёр.
Уйғотса ҳам майлига,
Тур демасин, ёр-ёр.

·Хай-хай ўлан, жон ўлан,
Келин тушди, ёр-ёр.
Тангри қўшган бул йигитга
Чин қовушди, ёр-ёр.

Оқ гул билан қизил гул
Хуш бўлибди, ёр-ёр.
Келин куёв қўлига
Қуш бўлибди, ёр-ёр.

Бири олтин, бири қумуш,
Пар бўлибди, ёр-ёр.
Бири мушки, бири анбар
Ёр бўлибди, ёр-ёр.

Иккаласин юзидан
Нурлар томар, ёр-ёр.
Бир-бирини соғиниб
Бўлган хумор, ёр-ёр.

Хай-хай ўлан, жон ўлан,
Иродадир, ёр-ёр.
Кундан-кунга давлатлари
Зиёдадир, ёр-ёр.

Қариндошим орзулаб
Қуда бўлди, ёр-ёр.
Охирида ёмонлаб
Жудо бўлди, ёр-ёр.

Суҳбатдошим жон қизим,
Кўнгил хушим, ёр-ёр.
Қизларимнинг ичида
Кичик қушим, ёр-ёр.

ИККИ КЎЗИМ РАВШАНИ

Менинг қизим кўрсангиз,
Хурдек эмиш, ёр-ёр.
Қизимни олган йигит
Гулдек эмиш, ёр-ёр.

Қоши камон, кўзлари
Шаҳло эмиш, ёр-ёр.
Ўқимишли, одобли
Мулло эмиш, ёр-ёр.

Икки кўзим равшани,
Барно қизим, ёр-ёр.
Мактабини битирган
Аъло қизим, ёр-ёр.

Шодлик билан ёрингга
Қўшилгайсан, ёр-ёр.
Оқ ипақдай ярашиб,
Эшилгайсан, ёр-ёр.

Боргайсану боргайсан,
Келмагайсан, ёр-ёр.
Келганда ҳам аввалгидек
Бўлмагайсан, ёр-ёр.

Отанг қилган бу эшик
Ёпилмайди, ёр-ёр.
Қизим тенги дунёда
Топилмайди, ёр-ёр.

Сепояга сут куйдим
Ачисин деб, ёр-ёр.
Қариндошга қиз бердим
Ёлчисин деб, ёр-ёр.

Сўзи ширин, тишлари
Дурдонадир, ёр-ёр.
Онасининг ёнида
Парвонадир, ёр-ёр.

Токчадаги қайчини
Занг босибди, ёр-ёр.

Кетадиган қизимни
Ғам босибди, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай қўзим, ҳой қўзим,
Омонда бўл, ёр-ёр.
Қайин юртга борганда
Саломда бўл, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Жоним қизим, ёр-ёр.
Уч қизимнинг ичида
Ойим қизим, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Отасизим, ёр-ёр.
Отасининг йўғида
Баҳосизим, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Ой каби тўл, ёр-ёр.
Онагинам қолди деб
Хабардор бўл, ёр-ёр.

РЎЗҒОРИНГ ҚУТЛИ БЎЛСИН

Бир чиройли барно қизга
Умр берсин, ёр-ёр.
Пул харжлаган йигитга
Насиб қилсин, ёр-ёр.

Бошидаги жиғаси
Давлат бўлсин, ёр-ёр.
Қўлидаги қушлари
Фарзанд бўлсин, ёр-ёр.

Биринг маржон, биринг мрамар,
Тизилибсиз, ёр-ёр.
Биринг булбул, биринг гулёр,
Соз бўлибсиз, ёр-ёр.

Биринг олтин, биринг кумуш
Қуш бўлибсиз, ёр-ёр.
Биринг хондир, биринг хонча,
Қўшилибсиз, ёр-ёр.

Биринг мушку, биринг анбар,
Хуш бўлибсиз, ёр-ёр.
Биринг ойдир, биринг кундир,
Қўшилингиз, ёр-ёр.

Бирингиз хур, бирингиз гул,
Қайрилмангиз, ёр-ёр.
Замон охир бўлгунича
Айрилмангиз, ёр-ёр.

Саҳар вақти сайр учун
Гулинг бўлсин, ёр-ёр.
Ётларни эл қилишга
Тилинг бўлсин, ёр-ёр.

Ота-онанг уйига
Кулиб боргин, ёр-ёр.
Кексаларнинг ҳурматини
Қилиб боргин, ёр-ёр.

Борган жойинг боғ билан
Бўстон бўлсин, ёр-ёр.
Оғаларинг ёнингда
Хўстор¹ бўлсин, ёр-ёр.

Ўнг ёнингда ўйнаган,
Ўғлинг бўлсин, ёр-ёр.
Қизил гулдай очилган
Қизинг бўлсин, ёр-ёр.

Олтин билан қуршалган
Айвонда бўл, ёр-ёр.
Куёв билан бир умр
Давронда бўл, ёр-ёр.

Оч юзингни кўрайин,
Келин қизим, ёр-ёр.
Ўғлим билан танишган
Жуфт юлдузим, ёр-ёр.

Қўш қозонлар қурилган,
Тўйинг бўлди, ёр-ёр.

¹ Мехрибон, ҳамдарад.

Бахти кулган бўз йигит
Ёринг бўлди, ёр-ёр.

Ойдаи келин тушириб
Кўнглим тўлди, ёр-ёр.
Карнайлатиб тўй қилдим,
Уйим тўлди, ёр-ёр.

Келин-куёв уйлари
Гулга тўлсин, ёр-ёр.
Тўнғичлари оқ юзли
Ўғил бўлсин, ёр-ёр.

Куёв-қайлиқ иккиси
Топсин раҳмат, ёр-ёр.
Келинойим қут бўлиб
Кўрсин давлат, ёр-ёр.

Куёв-қайлиқ иккиси
Униб-ўссин, ёр-ёр.
Тўққиз қизу, тўққиз ўғил
Худо берсин, ёр-ёр.

Келин бола қўлида
Талпинар қуш, ёр-ёр.
Келинчакнинг узуги
Тоза кумуш, ёр-ёр.

Қўлидаги кумуши
Давлат бўлсин, ёр-ёр.
Кўндирилган қушлари
Фарзанд бўлсин, ёр-ёр.

Ҳар ким ёруғ дунёда
Тенгин топсин, ёр-ёр.
Тенги билан қўшилиб
Қўша қарисин, ёр-ёр.

ЖОН ҚУДА, ЖОНИМ ҚУДА...

Қирқ минг тилло пулингизни
Харжлаб келдик, ёр-ёр.
Тўлинойдек келинни
Бошлаб келдик, ёр-ёр.

Аравага ортганимиз
Бари кепак, ёр-ёр.
Олиб келган сепларимиз
Шоҳи ипак, ёр-ёр.

Қўйингизнинг тўрт туёгин
Устун қилинг, ёр-ёр.
Терисини қудамизга
Пўстин қилинг, ёр-ёр.

Араванинг изида
Бир туп ўсма, ёр-ёр.
Қирқ минг тилло бердик деб,
Йўлни тўсма, ёр-ёр.

Чимилдигинг чип-чинор,
Бўйинг чинор, ёр-ёр.
Бўйингга кўз тегмасин,
Олай тумор, ёр-ёр.

Жон қуда, жоним қуда,
Алвон бўлинг, ёр-ёр.
Бир кечалик меҳмонмиз,
Полвон бўлинг, ёр-ёр.

Жон қуда, жоним қуда,
Ҳилпилламанг, ёр-ёр.
Ичи тушган тарвуздек
Шалпилламанг, ёр-ёр.

Икки сандиқ ёнма-ён
Бўй беради, ёр-ёр.
Икки қуда тенг туриб,
Тўй беради, ёр-ёр.

Жон қуда, жоним қуда,
Сандиқ очинг, ёр-ёр.
Келинпошша келяптилар,
Тилло сочинг, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Қайчи қуда, ёр-ёр.
Икки ёрти — бир бутун
Бўлган шу-да, ёр-ёр.

ҚИЗ ДЕГАНИ ҚИЗИЛ ГУЛ...

Дарёларнинг бўйларига
Экдим райҳон, ёр-ёр.
Суйганига теккан қизда
Йўқдир армон, ёр-ёр.

Меҳмон келса бел боғлаган
Дилбар хотин, ёр-ёр.
Қуда холам даврини
Сурган хотин, ёр-ёр.

Қайрағоч қаттиқ ёғоч,
Синмас экан, ёр-ёр.
Қариндошга қиз берган
Тинмас экан, ёр-ёр.

Томимизнинг орқасида
Нечов қовоқ, ёр-ёр.
Келинойим янгалари
Дарди томоқ, ёр-ёр.

Чимилдиққа арзирлик
Қизимиз бор, ёр-ёр.
Ойдаё ёруғ, кундай иссиқ
Юзимиз бор, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Тузлуқда туз, ёр-ёр.
Хуш келибсиз, қудалар,
Хизматда биз, ёр-ёр.

Жондан ортиқ бу қизнинг
Ширин сўзи, ёр-ёр.
Упа-элик керакмас,
Асл ўзи, ёр-ёр.

Қиз дегани қизил гул,
Очилади, ёр-ёр.
Сўзлаганда шакарлар
Сочилади, ёр-ёр.

Чимилдиқнинг боғини
Боғлаган қиз, ёр-ёр.

Ота-она бағрини
Доғлаган қиз, ёр-ёр.

Хусн элининг подшоси
Сен эмишсан, ёр-ёр.
Субҳидамда очилган
Гул эмишсан, ёр-ёр.

Тахта-тахта кўприкдек
Тахтинг бўлсин, ёр-ёр.
Пайғамбарнинг қизидек
Бахтинг бўлсин, ёр-ёр.

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Ҳай далага, ёр-ёр.
Қизлар ошиқ бўлами
Бўз болага, ёр-ёр.

Қайнонаси бошини
Яхши силанг, ёр-ёр.
Кўнглин олиб чиройли
Ширин сўзланг, ёр-ёр.

Куёв кириб эшикдан
Ёрим десин, ёр-ёр.
Келин туриб ўрнидан
Жоним десин, ёр-ёр.

ОСМОНДА ОЙ ТУҒИБДИ

Ўзбек халқининг никоҳ тўйи маросимида ижро этиладиган қўшиқлар нафақат ўзининг мавзу доирасига кўра, балки жанрлар тизимига кўра ҳам ранг-баранг бадий мўъжиза ҳисобланади. Ҳар бир вилоят, туман, ҳатто қишлоқларнинг ўзига хос удумлари, қўшиқлари бор. Ана шундай қадимий қўшиқлардан бири «Ишимма» деб аталади. «Ишимма» никоҳ тўйи қўшиқларидан бўлиб, келинни куёвнинг уйига кўчириб олиб келаётганда айтилган. Илгари келинни отда ёки аравада олиб келганлар. Келин билан янғаси мингашган отни олов атрофидан айлантирганлар. Ана шу пайтда момолар, қиз-жувонлар доира чалиб, «Ишимма» айтганлар. Келин-куёв чимилдиққа солингандан сўнг гўшанганинг олдида ўйин-кулгу қилган аёллар ҳам баъзан бу қўшиқни айтганлар.

Тўртлик ва олтилик тарзида оммалашган бу қўшиқда «Аҳур-жуҳур ишимма, Ишиммажон ишимма» мисраларининг изчил такрорланиб келиши мазкур қўшиқнинг бадий шакли ғоят қадимийлигидан далолат беради.

ИШИММА

Ишиммажон, ишимма,
Қошинг қаро ишимма,
Кўзинг ола ишимма,
Аҳур-жуҳур ишимма.
Ишиммажон, ишимма,

Ишиммажон, ишимма,
Ўтиришинга мен ҳайрон,
Толчивиқдай бўйинга
Ўзгинам бўлай қурбон,
Аҳур-жуҳур ишимма,
Ишиммажон, ишимма.

Йирик қумнинг устиннан¹,
Йирик босиб келаман,
Майда қумнинг устиннан,
Майда босиб келаман,
Ахур-жухур ишимма,
Ишиммажон, ишимма.

Олачақар-о, олачақар,
Олача кўйлак енги тор,
Олача кўйлак енгида
Севганимнинг хати бор,
Ахур-жухур ишимма,
Ишиммажон, ишимма.

Чўлга чиқоли-я,
Чодир қуроли-я,
Чодир тикканда-я,
Ош пиширали-я,
Ахур-жухур ишимма,
Ишиммажон, ишимма.

Ошнинг таги кўймасин,
Олови сочали-я,
Келинни келтир, кўрайлик,
Юзини очали-я,
Ахур-жухур ишимма,
Ишиммажон, ишимма.

Тоғдан келар уч кўзи,
Бири бизнинг куч кўзи,
Куч кўзини тутдилар,
Хон эшонга бердилар,
Ахур-жухур ишимма,
Ишиммажон, ишимма.

Хон эшоннинг қизини
Бекваччага бердилар,
Бекваччанинг боғидан
Олма-анор тердилар,
Ахур-жухур ишимма,
Ишиммажон, ишимма.

¹ Устидан.

Икки эчки, учта қўй,
Орқа сочинг эшиб қўй,
Ишиммани айтганда
Ўйин-кулгу, бўлар тўй,
Ахур-жуҳур ишимма,
Ишиммажон, ишимма (1).

* * *

Қумдан келар уч қизи,
Бири бизнинг куч қизи,
Шарифбойнинг шу қизи,
Кийган тўни қирмизи,
Ишиммажон ишимма,
Ахур-жуҳур ишимма.

Қирмизи гулга ботирдик,
Укам ёнига ётқиздик,
Укам ёнида ётган ким,
Қирмизи гулдек мусожиқ,¹
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жуҳур ишимма.

Мусожиқда ҳақим бор,
Олти сақар² отим бор,
Отимни келтир кўрайлик,
Малла сочини ўрайлик.
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жуҳур ишимма.

Бир толаси кам бўлса,
Жавобини берайлик.
Олма отган укамнинг
Келишини кўрайлик.
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жуҳур ишимма.

Тепдим сандиқ очилди,
Тугмалари сочилди,
Тўплай-тўплай шу кеча
Қанотларим қайрилди,
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жуҳур ишимма.

¹ Мусича.

² Пешонасида оқи бор от.

Қанотларим учади,
Ошхонага тушади,
Ошхонанинг қизлари,
Ёғли патир юзлари,
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жуҳур ишимма.

Ҳалқа-ҳалқа билак узук,
Ўнг кўлимда ўн узук,
Узугимни йитирдим¹
Олимбойнинг тўйида,
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жуҳур ишимма.

Том устида саксовул,
Менинг отам ясавул,
Ясавулнинг қизиман,
Алвон кўйлак кияман,
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жуҳур ишимма.

Алвон кўйлак тўлғанса,
Сочни улаб белга сол,
Олган ёринг ёш бўлса,
Алдаб-сулдаб йўлга сол,
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жуҳур ишимма.

Том устида беда бор,
Майдасини элаб ол,
Қизлар мажлис қурганда
Сарасини сайлаб ол.
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жуҳур ишимма.

Сариқ қовун пишибди,
Сопоғидан² тушибди,
Эсиз бизнинг дугона
Арсарига³ тушибди.
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жуҳур ишимма.

¹ Йўқотдим.

² Бандидан.

³ Жойнинг номи.

Ушладиму ушладим,
Томдан томга тушвадим,
Карим, Карим бойвачча,
Оёқларида нўғайча¹,
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жухур ишимма.

Нўғайчани олдилар,
Сандиқчага солдилар,
Бойўглини кўрдилар,
Уриб-қувиб қувдилар,
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жухур ишимма.

Қамишимни олдилар,
Менга чилим солдилар,
Менга солган чилимнинг найи синсин,
Опамни урган язнамнинг қўли синсин,
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жухур ишимма.

Ҳаво ҳавога ўхшар,
Ҳавода булут қақшар,
Менинг қизим кийган қалпоқ
Тилла қуббага ўхшар,
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жухур ишимма.

Осмонда ой туғибди,
Ойни булут қувибди,
Олиб берган узуги
Бармоғимни бўғибди,
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жухур ишимма.

Айта-айта ром бўлган тилларим,
От миниб қамчи тилайди кўлларим,
Тўн кийиб рўпак² тилайди белларим,
Ишиммага эш бўлган йўлларим,
Ишиммажон, ишимма,
Ахур-жухур ишимма (2).

¹ Қавушнинг бир тури.

² Белбоғ.

ҚОШ ДЕГАН ҚАРО БЎЛУР

Бухоро вилоятининг Қоракўл, Олот туманларида, шунингдек, Туркменистон Республикасининг Фороб туманида ўтказиладиган никоҳ тўйи маросими фольклорида «ёр-ёр, ёрони» кўшиқлари мавжуддир. Аслида умумўзбек фольклорига хос жанрларидан бири — ёр-ёр бадийий шакли ва ижро усули асосида юзага келган бу кўшиқ асосан аёллар томонидан айтилади. Кейинги пайтда бу кўшиқнинг ижро ўрни кенгайган бўлиб, тўйда кўшиқ айтувчи санъаткорлар репертуарига ҳам кириб борган.

«Ёр-ёр, ёрони» тўртликлардан иборат анъанавий кўшиқ бўлиб, ҳар бир мисрадан кейин «ёр-ёр, ёрони» такрори қайтарилади. Лирик характердаги бу кўшиқ а-а-б-а тарзида қофияланган бўлиб, етти бўғинли вазн тузилишига эга.

ЁР-ЁР, ЁРОНИ

Қалдирғоч қаро бўлур, ёр-ёр, ёрони,
Қаноти ола бўлур, ёр-ёр, ёрони,
Ёшлиқда кўшилган кўнгил, ёр-ёр, ёрони,
Айрилмас бало бўлур, ёр-ёр, ёрони.

Ҳовлингизда якка тол, ёр-ёр, ёрони,
Якка толга пайванд сол, ёр-ёр, ёрони,
Қайвонининг кўнглин ол, ёр-ёр, ёрони,
Жувонларга чилим сол, ёр-ёр, ёрони.

Олма барги нопармон, ёр-ёр, ёрони,
Истаб сани топарман, ёр-ёр, ёрони,
Истаб сани топганда, ёр-ёр, ёрони,
Ўнг юзингдан ўпарман, ёр-ёр, ёрони.

Олма таги лой экан, ёр-ёр, ёрони,
Бормасам бўлар экан, ёр-ёр, ёрони,
Ҳали ёрим ёш экан, ёр-ёр, ёрони,
Олмасам бўлар экан, ёр-ёр, ёрони.

Оқ шойидан кўйлагим, ёр-ёр, ёрони,
Кияй десам енги тор, ёр-ёр, ёрони,
Енг ичида хати бор, ёр-ёр, ёрони,
Суйганимнинг оти бор, ёр-ёр, ёрони (1).

* * *

Қошгинангнинг қораси, ёр-ёр, ёрони,
Тоғда илон қуйруғи, ёр-ёр, ёрони.
Мен сенга лойиқмидим, ёр-ёр, ёрони,
Тақдир худо буйруғи, ёр-ёр, ёрони.

Қош деган қаро бўлур, ёр-ёр, ёрони,
Қоқса юрак яра бўлур, ёр-ёр, ёрони,
Икки кўнгил бир эмас, ёр-ёр, ёрони,
Қоқма қош зое бўлур, ёр-ёр, ёрони.

Қизил гул орасидан, ёр-ёр, ёрони.
Мен сени кўриб қолдим, ёр-ёр, ёрони,
Кўрмагайтим бўйингни, ёр-ёр, ёрони,
Ишқингда ўлиб қолдим, ёр-ёр, ёрони.

Қизил гулинг ҳовлингда, ёр-ёр, ёрони,
Мен тақмадим даврингда, ёр-ёр, ёрони.
Мен тақмасам даврингда, ёр-ёр, ёрони.
Қуриб қолсин ҳовлингда, ёр-ёр, ёрони.

Боққа кирманг бодом бор, ёр-ёр, ёрони,
Аста юринг одам бор, ёр-ёр, ёрони,
Одам бўлса майлига, ёр-ёр, ёрони,
Ўзим суяр ёрим бор, ёр-ёр, ёрони (2).

* * *

Мен бораман сой билан, ёр-ёр, ёрони,
Сойнинг ичи лой билан, ёр-ёр, ёрони.
Менинг ёрим келибди, ёр-ёр ёрони,
Қашқа тўриқ той билан, ёр-ёр, ёрони.

Рўмолим бор гулбодом, ёр-ёр, ёрони,
Бизлар қаландар одам, ёр-ёр, ёрони,
Бизни қаландар қилган, ёр-ёр, ёрони,
Шу қишлоқда бир одам, ёр-ёр, ёрони.

Қошинг қиёласанми, ёр-ёр, ёрони,
Гул берсам оласанми, ёр-ёр, ёрони,
Аввалда ваъда бериб, ёр-ёр, ёрони,
Энди уёласанми, ёр-ёр, ёрони,

Рўмолим бор чилдиршиқ¹, ёр-ёр, ёрони,
Қивладан очинг эшик, ёр-ёр, ёрони,
Келинчак ўғил туғса, ёр-ёр, ёрони,
Тилладан ясанг бешик, ёр-ёр, ёрони (3).

Ўсма экдим уч қулоқ, ёр-ёр, ёрони,
Тагидан оқар булоқ, ёр-ёр, ёрони,
Отам сенга бермайди, ёр-ёр, ёрони,
Юравер шалпангқулоқ, ёр-ёр, ёрони,

Ариқ бўйини ўйдим, ёр-ёр, ёрони,
Қўлимга хина қўйдим, ёр-ёр, ёрони,
Дўсту ёримдан кечиб, ёр-ёр, ёрони,
Ул ёрга кўнгил қўйдим, ёр-ёр, ёрони.

Ариқ бўйида жийда, ёр-ёр, ёрони,
Жийданинг гули майда, ёр-ёр, ёрони,
Ҳамманинг ёри шунда, ёр-ёр, ёрони,
Сизнинг қаламқош қайда, ёр-ёр, ёрони.

Ариқ бўйи музлама, ёр-ёр, ёрони,
Қўй гўштини тузлама, ёр-ёр, ёрони,
Ўз ёринг уйда туриб, ёр-ёр, ёрони,
Ўзга ёрни кўзлама, ёр-ёр, ёрони.

Асли қошинг қародир, ёр-ёр, ёрони,
Ўсма қўйганинг ёлғон, ёр-ёр, ёрони,
Сенинг учун мен куйдим, ёр-ёр, ёрони.
Сенинг куйганинг ёлғон, ёр-ёр, ёрони.

Сув оқар-о, сув оқар, ёр-ёр, ёрони,
Сув тагидан қум оқар, ёр-ёр, ёрони,
Ёр биздан юз ўгирса, ёр-ёр, ёрони,
Бизга қулиб ким боқар, ёр-ёр, ёрони.

¹ Ҳарир, юпқа.

Сув бўйида ароба, ёр-ёр, ёрони,
Соябони бормикин, ёр-ёр, ёрони,
Араванинг устида, ёр-ёр, ёрони,
Соҳибжамол бормикин, ёр-ёр, ёрони.

Эшик олди қайрағоч, ёр-ёр, ёрони,
Болта урсам таги тош, ёр-ёр, ёрони,
Бир ёстикқа икки бош, ёр-ёр, ёрони,
Иккиси ҳам қаламқош, ёр-ёр, ёрони.

Том устида тароша, ёр-ёр, ёрони,
Бўйи бўйимга яроша, ёр-ёр, ёрони,
Агар онаси бермаса, ёр-ёр, ёрони,
Йўлда кўрсин томоша, ёр-ёр, ёрони.

Осмонда ой туғибди, ёр-ёр, ёрони,
Ойни булут бўғибди, ёр-ёр, ёрони,
Сенинг берган узугинг, ёр-ёр, ёрони,
Бармоғимни бўғибди, ёр-ёр, ёрони (4).

* * *

Тоққа чиқдим той билан, ёр-ёр, ёрони,
Ўрдак топдим ёй билан, ёр-ёр, ёрони,
Ҳуснинг талаш қилади, ёр-ёр, ёрони,
Осмондаги ой билан, ёр-ёр, ёрони.

Олма гули гул бўлмас, ёр-ёр, ёрони,
Тақсанг чаккангда турмас, ёр-ёр, ёрони,
Киши ёри ёр бўлмас, ёр-ёр, ёрони,
Ҳамиша ёнингда турмас, ёр-ёр, ёрони.

Эй кўзлари кундузим, ёр-ёр, ёрони,
Кўзи чарос юлдузим, ёр-ёр, ёрони,
Қизлар билан талашиб, ёр-ёр, ёрони,
Сизни танлаган ўзим, ёр-ёр, ёрони.

Бино қўйдим ўзимга, ёр-ёр, ёрони,
Сурма қўйдим кўзимга, ёр-ёр, ёрони,
Агар вафо қилмасам, ёр-ёр, ёрони,
Қарамасин юзимга, ёр-ёр, ёрони (5).

КЕЛИНОЙИМ ЎТИРСИН

Келин-куёв чимилдиққа киришгач, гўшанга олдида момолар, келиннинг янгалари ва дугоналари ўйин-кулгу қиладилар. Шундан кейин «Келин ўтирсин», «Куёв ўтирсин» удумлари бажарилади. Қайнота келиб келин-куёвга узоқ умр, саломатлик, тотув ҳаёт, қобил фарзандлар тилаб, фотиҳа беради. Бу одат «тузтаёқ бериш» деб аталади. Ана шу маросим чоғида «Келин ўтирсин» кўшиғи айтилади. Кўшиқда келиннинг гўзаллиги, латофати, сарвдек қадду қомати мадҳ этилади. Янги оилага обрў-эътибор, барака, фарзандлар тилайдилар.

* * *

Ўтиринг, келин, ўтиринг,
Қарнай-сурнай чалинган,
Туй сизники, ўтиринг.
Остонаси тиллодан,
Уй сизники, ўтиринг.
Беқасам тўнлар кийган
Ёр сизники, ўтиринг.
Қирмизи гилам солинган,
Уй сизники, ўтиринг,
Шоҳи кўрпалар солинган,
Тўр сизники, ўтиринг (1).

* * *

Келин-келин десинлар,
Жонон келин десинлар,
Қайнонаси иш буюрса,
Малол келмай қилсинлар,
Келингинам ўтирсин.

Келин-келин десинлар,
Жонон келин десинлар,
Ҳонадон ташвишини
Ўзиники билсинлар,
Келингинам ўтирсин.

Келин-келин десинлар,
Жонон келин десинлар,
Уйга меҳмон келганда
Дилларидан кулсинлар,
Келингинам ўтирсин.

Келин-келин десинлар,
Жонон келин десинлар,
Куёв билан ўзларини
Кўша хўкиз билсинлар
Келингинам ўтирсин.

Келин-келин десинлар,
Жонон келин десинлар,
Кўша қариб юрт учун,
Мудом хизмат қилсинлар,
Келингинам ўтирсин.
Ўтирсин, жон келиним,
Жонга дармон келиним (2).

* * *

Икки тоғнинг орасидан,
Ой чиқади ловуллаб,
Куёв тўра кириб келар,
Сарполари ялтиллаб,
Ўтирсин куёв тўра!

Куёв тўра ўтирмаса, уйларни бердим,
Қозикда кишнаган дулдулни бердим,
Қафасда сайраган булбулни бердим,
Ўтирсин куёв тўра!

Куёв-куёв дейдилар,
Мулла куёв дейдилар,
Қайинлари борганида,
Хуш келибсиз, дейдилар,
Ўтирсин куёв тўра (3).

КЕЛИН КЎРСАТАР

Ҳой келинчак, келинчак,
Товдай келин сурунчак,
Отам уйи яқин деб,
Бора берма, келинчак,
Оғайинман¹ тотув бўл,
От кўпаяр келинчак,
Овсинингман тотув бўл,

¹ Оғайнинг билан.

Ош кўпаяр, келинчак.
Айланавер деярман,
Беқасамдай келинчак,
Уйга кирмай эшиқдан
Тинг-тинглама¹, келинчак.
Қопнинг оғзи очиқ деб,
Қурт урлама², келинчак.
Ўзинг ётиб, бойингни³
Тур-турлама, келинчак (4).

* * *

Офтоби анварим, хуш келдингиз,
Икки дийдам, сарварим, хуш келдингиз,
Сиз учун ою офтоб муштоқдир,
Жон боламнинг қаллиғи, хуш келдингиз,
Ойим келин ўтирсин (5).

Келинимга уйларни бердим,
Пойгакни қўйиб, тўрларни бердим,
Бору йўқ давлатимни бердим,
Жамийки савлатимни бердим,
Ойим келин ўтирсин!

Келинойим яшасинлар,
Тагига бахмал тўшасинлар,
Келинойим билан ўғлимдан бўлган болалар
Ота-онасига ўхшасинлар,
Ойим келин ўтирсин (5).

¹ Гап тинглама.

² Ўгирлама.

³ Эрингни маъносида.

ЛАПАР АЙТСАНГ, ТҲЙДА АЙТ

Халқимизнинг қадимий одатига кўра, никоҳ тўйи маросими таркибида «лапар кечаси» ўтказилган. Лапар тўй маросим фольклорига оид жанр бўлиб, асосан, никоҳдан бир кун бурун ўтказилган қизлар йиғинида ижро этилган.

Хусусан, Сайрамда яшовчи ўзбеклар одатича, қадимда никоҳ тўйи бир неча маросимларни ўз ичига олган. «Маслаҳат куни»да рўмол ёзилган. Сеп ёйиб уй ясаганлар. Куёв томондан икки хотин «тўй муборак»ка келади. Қуда тараф уларни яхшилаб кутиб олиб, бир кийимликдан сарупо бериб жўнатадилар. Эртаси куни «қозон оши» қилинган. Бу куни куёв томондан тўрт хотин, тўрт эркак совға-саломлар билан келишади. Уларга ҳам ҳурмат-этибор кўрсатилади. Уша куни кечаси «қиз кўрар» бўлади.

Келин ўз янгалари ва дугоналари билан йиғилишиб турадилар. Тўрт янга ва жўралар ҳамроҳлигида куёв йигит ҳам келади. Уларни қизнинг янгалари кутиб олишади. Ўртаси устунли уйнинг бир тарафида қизлар, иккинчи тарафида йигитлар турадилар. Кейин янгалар:

— Куёвжўралар ўтиринглар-ов! Ўтиринглар! — деб уч марта хитоб қиладилар. Учинчи хитобдан кейин уйнинг бир томонига қизлар, бир томонига йигитлар қарама-қарши ўтирадилар.

Янгалар:

— Қўшгани билан қўша қарисин! — деб фотиҳалар қиладилар.

Сўнгра янгалардан бири:

— Қани, қизлар, лапарни бошланглар! — дейди.

Икки қиз бошидаги рўмол ёки чопонни юзига тушириб ёпинадилар. Бир рўмолга баҳоли қудрат ҳар хил нарсалар — олма, тухум, қанд-қурс, анор ва шунга ўхшаш нарсаларни тугиб олиб кирадилар. Ҳалиги қизлардан бири ана шу рўмолни кўтарганча, лапар айтиб, рўмолни ўзи хоҳлаган йигит олдига кўяди. Шундан кейин лапар айтиш навбати йигитларга келади. Қиздан рўмолни олган йигит бир дўсти билан ўртага чиқади. Рўмолчадаги нарсаларни олиб, ўрнига узук, билакузук ёки пул солиб туриб, ўртага чиқиб лапар айтадилар. Йигитлар ҳам рўмолни қизларга қайтарадилар. Лапар айтиш шу тариқа давом этаверади. Лапар айтишув ниҳоясига етгач, зиёфат бошланади. Зиёфатдан кейин лапарчилар уй-уйларига тарқалишади.

Тўй лапарлари қуйидагича айтилган:

Лапарни ким бошлади,
Аввал баҳор бўлмай туриб,
Сабзани ким кўтарди,
Илк саҳар бўлмай туриб.

Илк саҳар бўлибди деб,
Очилди боғларнинг гули.
Сайрамай қулоқ солди
Чаманнинг булбуллари.

Сен чаманнинг гули бўлсанг,
Мен чаманнинг булбули.
Сен чиройингга ишонсанг,
Мен худойимнинг қули.

Узоқдан келганим сизлар учундир,
Маломат чекканим дийдор учундир,
Чаманга етмайин сайрайди булбул,
Менинг сайраганим сиз ёр учундир.

Ҳавода учган юлдуз донадир,
Юрагимда ошиқ ўти ёнадир,
Сепсалар гар Сирдарёнинг сувини,
Ўти ўчиб, чўғи ҳардам ёнадир.

Ҳавода учгина юлдуз ёнадир,
Болани парвариш қилган онадир,
Оналиклар халқ ичида донодир,
Онасизнинг бағри ўтдай ёнадир.

Айб айламанг, эй дўстлар,
Девонаман бир ёр учун.
Ўртаниб шам устида
Парвонаман бир ёр учун.

Эшик орқасига ёрим келибди,
Қадам босган қадрдоним келибди,
Айтар бўлсанг, айтгин менинг баҳомни,
Ўзим севган харидорим келибди.

Отам олди ҳолвачининг боғини,
Менга солди чин ошиқнинг доғини,

Менга солса чин ошиқнинг доғини,
Ўт юбориб куйдирайин боғини.

Эй, булбул, мунча сайрайсан
Боғу бўстонда юриб.
Тиниқ сувни сан ичасан,
Оби равонда юриб.

Тиниқ сувки мен эдим,
Билмай ичибсан лойини.
Суйган ёринг ман эдим,
Билмай суюбсан ёрни.

Ой туғади, даладан,
Қўриқлайди қалъадан,
Сизнингдай мирзо йигит
Туғилмайди онадан.

Бу тол энди, бу тол энди,
Бу толнинг барги солинди,
Узоқ жойдан сафар қилиб,
Нигорим, яхши қол энди.

* * *

Томдан тупроқ тушади ёр турганда,
Лапарни ким айтади биз турганда,
Қошу кўзи қийилган бойнинг ули,
Ётсам уйқу келмайди сиз турганда.

Узоқ жойдан мен ҳам ҳориб келаман,
Рўмолимга анжир солиб келаман,
Туратур акам, сенга шарбат бераман,
Тилимнинг учида новвот бераман.

Йироқдан келганим сиз ёр учундир,
Маломат чекканим дилдор учундир,
Чаманга етмайин сайрайди булбул,
Менинг сайраганим сиз ёр учундир.

Лапар айтгинг келами менинг билан,
Менинг завқим келмайди сенинг билан,
Менинг завқим келганда сенинг билан,
Олдингга ҳайдаб солай элинг билан.

Лапарчи гүё¹ йигит дерлар мени,
Эгилмас пўлат эдим, эгдинг мени,
Қўлингдан келмас экан ёр асрамоқ,
Халойиқ номусига қўйдинг мани.

Юқоридан келаман бир-бир босиб,
Қўлимда паранг милтиқ қуён отиб,
Отиб келган қуёним ола экан,
Шу замоннинг қизлари бало экан.

Оқ ипак, қизил ипак, қамчинг бўлай,
Лапарга майлинг бўлса, кел-чи кўрай.
Бу қамчини икковимиз тортишайлик,
Азонгача лапарни айтишайлик.

* * *

Мен ўзим лапарчиман,
Айтиб тамом қилгувчиман,
Менинг отим қизларжон,
Ҳар тўйларга юргувчиман.

Ҳар тўйларда юра-юра,
Еттим мен ул камолима,
Рухсат беринг жамолима,
Бошимдаги рўмолима.

Эшик боши тўла қоғоз,
Тўлиб айтай нақшини,
Ҳар киши йироқда бўлса,
Ким соғинмас яхшини.

Яхшининг дийдорига
Тўйиб ўтирган қизларжон.
Ёмоннинг фироқига,
Куйиб ўтирган қизларжон (1).

¹ Чечан.

* * *

Й и г и т :

Бошла десанг бошлайин,
Бошли байтлар бенаво,
Ёрнинг айтган сўзлари
Бўлгай юракларга даво.

Қарагунча, қарагунча,
Қора тоғларни олгунча,
Умидимни узолмасман
Танамдан жоним чиққунча.

Қ и з :

Лапарнинг аввал боши
Мармар тоши,
Чит рўмолни ҳўл қилган
Кўзнинг ёши.
Чит рўмолим хосаё,
Қўлимда чинни косаё,
Қизлар лапар айтганда,
Йигитлар қулоқ солсаё.
Чинни коса беришга
Билак керак,
Ёр билан ўйнашмоққа
Юрак керак.

Й и г и т :

Рухсат бер, боққа кирайин,
Боғингдан гуллар терайин,
Қадди-бўйингни кўрайин,
Сайра гулбандим, гулбандим.
Учрадим энди шоҳимга,
Арз айтайин облоҳимга,
Оғзимдан чиққан оҳимга,
Тоғлар тебранди, тебранди.

Қ и з :

Акамжон у ҳовлида, кўзи манда,
Оғзида бодом чақар, мағзи манда.
У бодом бодом эмас, бир балодир,
Юраккинамга ёнган ўтни соладир,
Юрагим чойдишмиди,
Чойлар солиб қайнатгани,
Овозим булбулмиди,
Саҳар туриб сайратгани.

Йигит:

Қўш қанотли дарвозангни,
Чертиб ўтдим, билмадинг,
Оҳ уриб томингга чиқсам,
Уйқудан уйғонмадинг.
Уйқу, уйқу дейди-ё,
Уйқуда қасдинг бормиди?
Ёринг келиб-кетди-ё,
Айтарга арзинг бормиди,
Айтарга арзинг бўлса бўлсин,
Ваъда ёлғон бўлмасин,
Ваъдадан тойган киши,
Ҳаргиз мусулмон бўлмасин.

Қиз:

Каклигим қаҳ-қаҳ уради,
Шотеракнинг бошида,
Шотеракка қўнмай туриб,
Ўсма тилайди қошига,
Ўсмаси ёлғон экан, қулф урмади,
Ваъдаси ёлғон экан, ёр келмади.

Йигит:

Икки булбул сайрашади,
Боғ-бўстонда юриб,
Чанқаса сув ичади,
Тоғ-тошларга қўниб.
Сув тиниғи бунда қолиб,
Бориб ичди лойини,
Ёр яхшиси бунда қолиб,
Бориб олди ёмонини.

Қиз:

Қоп-қорадир шул акамнинг кўзлари,
Рўпарамда ўтирибди ўзлари,
Бир сўзим бор айтолмайман юзма-юз,
Эси бўлса ўйлаб топсин, ширин сўз,
Икки толнинг орасида
Кўқаргай менинг толим,
Бошида чақмоқли телпак,
Бўйнида фаранги милтиқ,
Савдогар менинг ёрим.
Савдогарга ош қилайин,
Кашничи райҳон билан,

Ичмасалар ичирайин,
Байту газал билан,
Белимни бойлай зар билан,
Икки ошиқ айрилибмиз,
Ҳасрату армон билан.

Йигит:

Эй, нозанин, ошиғингни сони йўқ,
Келгин, сенга мендай қадрдонинг йўқ,
Келганинга эҳ, моҳи тобоним,
Қолмиш эрди дилларимда армоним.
Қилдинг сафар рўза ичра азм айлаб,
Хайитгача келарман деб жазм айлаб,
Кимлар билан оқшомларда базм айлаб,
Кундузлари сайри бозор айладинг.
Эй нозанин, ошиғингни сони йўқ,
Келгин, сенга мендай қадрдонинг йўқ,
Бир кўрмоққа муҳтожман, жоним йўқ.
Ойнаи маҳфу дийдор айладинг.

Қиз:

Шойидан чорси тикайин,
Бели тасма ёргинам.
Арчадин қошиқ ясайин,
Лавзи писта ёргинам.
У ён ўтиб, бу ён ўтиб,
Кўринасиз кўзга-я.
Дастрўмолим кир бўлибди,
Кўнглингиз ўзга-я.
Қип-қизил олма олайин,
Баланд шохидан эгиб,
Бир йигит ўтиб боради,
Тўни кавшимга тегиб.
Бурчи-бурчига салом,
Рўмоли чорсига салом,
Ўзини шаҳзода ўйлаб,
Кўзга илмасга салом.

Йигит:

Тоққа чиқсам, тоғнинг боши лоладир,
Қайтай десам ёру жўрам қоладир,
Қайдан сўйдим юзи ойдаи парини,
Қора кўзи эс-ҳушимни оладир.

Қошгинамнинг қораси,
Майдонга тушди сояси,
Ишқингда сарсон бўлган,
Мен ғариб овораси.

Қошингнинг қароси айлона келган,
Анжирнинг тагида рўпара келган,
Анжирнинг сояси — сойнинг булоғи,
Кимни куйдирмайди ёрнинг фироғи.

Сочингнинг ҳар толаси
Занжир бўлиб илди мани,
Юзгинангнинг қизили
Девоналар қилди мани.

Юзгинангнинг қизили
Боғда очилган гулча бор.
Эй, ука, ўтиришинг
Хон олдида султонча бор.

Қ и з :

Ҳавода учган қушчага,
Халқи олам қарашур.
Бойнинг ўғли бойваччага
Беқасам тўн ярашур.

Рўмолимга тугма тугдим,
Олтин эмасмикин-а,
Бориб айтинг ўша ёрга
Ошиқ эмасмикин-а?
Ошиқлик бошидан ўтган,
Ўзи билмасмикин-а?
Ёнар ўтга мани солди,
Ўзи ёнмасмикин-а?!

Й и г и т :

Лапар айтиб бораман,
Кавишни кимга соламан,
Орани очиб туриб,
Ўзим суйганга соламан,
Ўзим суйган олмаса,
Элдан уялиб қоламан.
Кокилингнинг банди-банди туйдирма,
Қошинг кериб, қовоғингни уйдирма,
Боғ оралаб келганимда, оппоғим,
Рўмолингни кўтармасдан керилма.

Қиз:

Эй ака, рўмолингни менга от,
Учига тугиб юбор қанду новвот.
Оби раҳмат кечаси ёнимда ёт,
Шунча йигит ичида сиз паризот.

Мош ичинда тош бўлади,
Машҳади тўнликкинам.
Халқ ичида ёр боради,
Қарчиғай бўйликкинам.
Қарчиғай бўйликкинамга
Ким берур лайли шароб,
Кўзлари ўтдек ёнади,
Қилди бағримни кабоб.

Йигит:

Ёр, сенсиз найлайн,
Дилдор, сенсиз найлайн,
Кашмири тилинг билан
Алдар экансиз найлайн.

Тишингни оқлиги дурру донадур,
Лабингни тотиги тилни ёрадур,
Қошинг қози бўлиб юртни сўрайди,
Кўзинг мужгонлари жоним оладур.

Қиз:

Сув бетида бир йигит,
Сувни мунча лойладинг,
Дўппини қия қўйиб,
Юрагимни доғладинг.

Оқ сувдан оқиб келган оқ балиғим,
Пичоқсиз ҳалол ўлган жон балиғим,
Ўз юртимда йўқмиди ўз лойиғим,
Орадан тўсиб чиқди белойиғим.

Йигит:

Ҳавода турна келадир гул шоҳига қўнгани,
Гул шоҳи ларзон берадир турнани қўндиргани,
Ҳавода турна ғариб, юртингизда биз ғариб,
Биз ғарибга сиз ғариб, қайларга борай сарғайиб.

Қиз:

Кокилимга тоза маржон тақайин,
Сизингдай дилдорни қайдан топайин.
Сизингдай ёрни кўрганда,
Кўчадан ўтмасам дейман.
Кўнглим менга даст берса,
Ёнингдан кетмасам дейман.

Мен келаман тоғдан ошиб,
Баланд бўлса тўлиб-тошиб,
Фарибликда тўрамлашиб,
Келинг ёрларим кўришайлик.

Йигит:

Бир кўриб бўлдим асиринг,
Доимо кўргим келур.
Ҳар замон ёдимга тушсанг,
Сен билан юргим келур.
Қайтадан жонимни сенга
Бир йўла бергим келур.

Шул сабо ҳар лаҳза зулфинг,
Мушк борингдан ўпай.
Соя янглиғ из қувиб,
Учган губорингдан ўпай.

Қиз:

Сарғаярман, сарғаярман,
Сариқ ипак рангидек.
Очилурман, ёпилурман,
Кўш пичоқнинг бандидек.

Кўш пичоқ банди кумуш,
Кўлимни яра қилдилар.
Кўлимдан оққан қонлар
Ерларни лола қилдилар.

Кичкинамада ўлмадим,
Беҳиштда жавлон урмадим,
Ҳовзи кавсар бўйида
Ҳурлар билан ўйнолмадим.

Йигит:

Кўрмайин ҳажрингда куйдим,
Ёра жоним, қайдасан?

Фурқатингда зор бўлдим,
Меҳрибоним, қайдасан?

Мен ўзим куйган эдим,
Ёрдан айрилган эдим,
Ғойибона кўнгил қўйдим,
Ғамгузорим қайдасан?

Қиз:

Кавуш қўйдим токча фаранг устига,
Ошиқ бўлдим қоши билан кўзига,
Бизни кўриб парда тутди юзига,
Жон тасаддуқ ҳар бир айтган сўзига.

Кичкина узук солдим қўрғошиндан,
Мен сенга ошиқ бўлдим шу ёшимдан,
Ўйнаб-қулмадингиз келиб қошимдан,
Сизни деб ҳам айрилдим йўлдошимдан.

Йигит:

Эшигингдан мен ўтаман, ҳалиямас, саҳар-а,
Майдонингга гул экаман, куздаямас, баҳор-а,
Оёғингда михча этик, михчаямас, наҳала,
Эй ёрим, дилбар ёрим, ўтди ошиқлик маҳола.

Эшигингдан ўтаман, ҳам йўталиб, гул кўтариб,
Ақлгинанг бўлса чиққин, жон укангни кўтариб,
Гулга гул қандай ошиқ, мен ҳам сизга шундай ошиқ,
Келмасангиз мен борайин баланд тоғлардан ошиб.

Баланд тоғлар паст бўлурми,
Қор-ёмғир ёққан билан?!

Давлатингиз кам бўлурми,
Бир қиё боққан билан?!

Бир қиё боқдим, илиндим,
Тўгининг занжирига.
На қилай, қандай қилай,
Парвардигор тақдирига?!

Қиз:

Оқ тиканнинг тагида ойнам қолди,
Отам билан онамдан кўнглим қолди,
Отам билан онамдан нима кўрдим —
От етмас, оёқ етмас жойга берди.

Бу рўмолни ўраманг-а, ўраманг,
Ошиқлик дардини мендан сўраманг,
Ошиқлик дардини мендан сўрасанг,
Танҳо мендан ўзгасига қараманг.

Йигит:

Қизариб чиққин уйингдан,
Аканг айлансин бўйингдан,
Маҳаллангнинг жаъми хуштор,
Ўзингнинг феъли-хўйингдан.

- Қизил гул япроғига ёғди қиров,
Ақлим билан хушимни олди биров,
Ақлим билан хушимни олса биров,
Етса молим, етмаса бошим гаров.

Қиз:

Ой туғибди баланд тоғнинг устига,
Ёр келибди болохона остига,
Далада якка терак, гилва терак,
Мен ёримни сотаман, кимга керак.
Қизил гулдай асраган ёрим эди,
Ўзига ўзи қилди, жазо керак.

Деразадан қараманг, бошим яланг,
Қарасанг, қарамасанг, қошим қалам.
Қўлимда бўлса агар дово-қалам,
Хат ёзиб юборардим дуо-салом.

Йигит:

Булбул қўндирма боғингга,
Мени кўйдирма доғингга,
Атлас кўйлак ярашибди,
Сенинг юпқа томоғингга.

Қиз:

Осмонда учган қўшнинг кўкси куйсин,
Бориб айтинг ёримга бўйдоқ юрсин.
Тенгилари топилса, ўйнаб-кулсин,
Биз мажлисга кетяпмиз бориб турсин.
Ошиқ бўлсанг куя-ёна ўтарсан,
Сабр айласанг, ёр илгидан тутарсан,
Ахир бир кун муродингга етарсан.

Йигит:

Ёрижон, ҳайда қўйингни боқайин,
Лабгинангдан пашша бўлиб чақайин.
Лабгинангдан пашша бўлиб чаққанда,
Эшигингдан дарё бўлиб оқайин.
Эшигингда ёта-ёта,
Ўйилди ёним менинг,
Олтмиш икки томиримга
Югурди қоним менинг.
Чиқар бўлсанг, тез чиққин,
Чиқмасин жоним менинг.
Чиқар жонга оро киргин,
Сабабкор ёрим менинг.

Қиз:

Мен акамга тўн бичайин ширчадан,
Ёқасин ўзим тикай туморчадан,
От миниб чопиб чиқсин тор кўчадан,
Сингиллари айлансин бойваччадан.

Ўз ёридан айрилиб,
Шайдойи бўлганга салом,
Гул топиб келолмаган,
Овора ёримга салом.
Ҳар салом мендан боради,
Бир салом келгаймикин?!
Қаҳри қаттиқ, меҳри тош,
Ҳеч кўргуси келгаймикин.
Кавушимнинг тагидан қил ўтади,
Акам лапар айтгунча йил ўтади.

Йигит:

Арзимни айтайин боди сабога,
Биздин дуо денглар ул бевафога,
Кўзлари чўлпондир, зулфи паришон,
Сарви хиромон, қоши қарога.

Йўлларда ётдим қонга бўялиб,
Бир пари ўтди шолга ўралиб,
Ўчди кўзимдан, кетдим ўзимдан,
Дарёлар оқди намли кўзимдан.
Йўл бермадилар бизга рақиблар,
Кетсам бош олиб ул Карбалога.

Лапарни биз айтайлик, боз айтайлик,
Қиш куни сақлаб қўйиб, ёз айтайлик,
Қиш куни қишлоқда кўрдим арини,
Шошганимдан қўйивордим барини.

Қиз:

Кичкина қаламтарош, қийилди қош,
Ёргинам тиззасига қўйилди бош,
Оқ уйингга олма тердим,
Санамадим, жуфтми, тоқ.
Рўпарамда ўтирибди
Қоши қаро, бети оқ.
Қоши қаро, бети оқнинг
Ёри ман бўлсам экан.
Қўлига қирғий бериб,
Кўксида жон берсам экан (2).

Тўй деганда хотинлар кўп келади,
Тўй ўтган сўнг уйингга ким келади,
Худойим ҳар бандага ўғил берса,
Бировнинг ойдек қизин опкелади.

Дарёнинг ул юзида уйларингиз,
Оқариб кўринади бўйларингиз,
Ипмиди, ипакмиди кийганингиз,
Бизданам ортиқмиди суйганингиз

Дарёнинг ул юзида оби равон,
Оби равон ичида қизу жувон,
Қизу жувон йиғилиб сочин ювган,
Қайси бойнинг ўғлисиз ошиқ бўлган.

Ошиқ бўлдим бир бойнинг боласига,
Гул кесиб хирмон қилай даласига,
Бориб айтинг ошиқ йигит ўзига,
Бойлаб келсин шу рўмолни белига.

Ошиқ бўлсанг ҳар ойнанинг бошида кел,
Бизнинг уйлар қияда қошида кел,
Бизнинг уйлар сўрасанг қир устида,
Тамаки тортар бўлсанг йўл устида.

Тамакини сиз чекинг, чилими биз,
Ошиқликни сиз қилинг, хуштори биз,

Кўккина каптар бўлиб қайиб келинг,
Қоп-қора қошингизни қийиб келинг.

Оқариб ойдинда ётсам,
Ой менинг қўйнимдадир.
Силкиниб ўрнимдан турсам,
Ёр қўли бўйнимдадир.

Ёр қўли бўйнимдадир,
Ёрнинг хаёли кимдадир,
Аввали қўнгил бериб,
Охир муроди кимдадир.

Қодир олло, қодир олло,
Қоп-қорадир қошингиз,
Доимо ёлғиз юрасиз,
Йўқмиди йўлдошингиз?

Ўзингиз ким бўласиз,
Нечага кирди ёшингиз,
Қодир олло рози бўлса,
Мен бўлай йўлдошингиз.

Кўзинг термулгани увол эмасми,
Сенинг жонинг менга қурбон эмасми,
Сенинг жонинг бўлиб чўлларга борсам,
Чўллар менга боғу бўстон эмасми?

Ош пиширдим янтоқнинг термасига,
Ошиқ бўлдим қошингнинг кермасига,
Қўш узук, қўш билакузук янгасига,
Ўлгунча хизмат қилай онасига.

Қизариб тўнга сиғмасман,
Агар кўрсам жамолингни.
Икки оламга бермасман
Сенинг қадди-камолингни.

Лапарни биз айтамыз, боз айтамыз,
Қиш куни сақлаб қўйиб, ёз айтамыз,
Овулга лапарчининг зўри келса,
Қўшиқни қўшга қўшиб, соз айтамыз.

Эй ака, рўмолгинангни менга от-а, менга от,
Учига тугиб берай қанду новвот, қанду новвот,

Сенга ишқим тушибди, барно йигит,
Бир рўмол лапарим бор, бергин навбат.

Модомбек сойига тушди узугим,
Қачон келар менинг кўзи сузугим,
Агар келса менинг кўзи сузугим,
Сизлардан садоға тилла узугим.

Модомбек сойига тушди тароғим,
Қачон келар менинг бўйи қароғим,
Агар келса менинг бўйи қароғим,
Сизлардан садоға тилла тароғим.

Модомбек сойига тушди пичоғим,
Қачон келар менинг бўйи қучоғим,
Агар келса мени бўйи қучоғим,
Сизлардан садоға тилла пичоғим.

Модомбек сойига тушди поҳолим,
Қачон келар менинг потма соқолим,
Агар келса менинг потма соқолим,
Сизлардан садоға бир боғ поҳолим.

Модомбек сойига борма, хатардир,
Ўрик-олмасини пулга сотади.
Ўрик-олмасини пулга олмаса,
Қизини оббориб чолга сотади.

Модомбек кўчаси тор деб йиғлайман,
Бўйимга муносиб ёр деб йиғлайман,
Бўйимга муносиб ёр бўлмаса,
Берган омонатинг ол, деб йиғлайман.

Оқ олма, қизил олма, бахтинг бўлай,
Лапарга пай тикишингни мен кўрай,
Мен энгилсам, атлас кўйлак обберай,
Сен энгилсанг, не берурсан, мен сўрай.

Оқ олма, қизил олма, еб кўрганмисиз,
Чўнтакни қизларга бериб юрганмисиз,
Айтишайин дебмидинг, бойнинг ўғли,
Излаганга сўраган бўлиб юрганмисан (4).

* * *

Лапарларни айтган қайси жон экан,
Айтганлари ҳар дардга дармон экан,
Лапарлари орасида бир от бор,
Хаёл этсам у бизнинг меҳмон экан.

Лапарлари бир-биридан қиёмат,
Лапар айтган қизлар бўлсин саломат,
Лапарлари орасида бир от бор,
Отин айтсам дунё бўлар аломат.

Лапар айтган тилларингдан ўпайин,
Сочингни тут, мушки анбар сепайин,
Кундузлари кўринмайсан кўзима,
Оқшом чиқсам қоронғуда топайин.

Истаб бориб тополмадим элингдан,
Гул боғинга кириб уздим гулингдан,
Бир гулингни искаб, ўпиб қолганда,
Ўпгандайин бўлдим эккан элингдан¹.

Қора попоғина қарадим, қолдим,
Тоқат этолмайин изидан бордим,
Келиб кетганига келади қаҳрим,
Келганинг дарагин онангдан олдим (5).

* * *

Лапарчилар йиғилиб чийна² қилур,
Ёмон одам ҳар гапни гина қилур,
Яхши одам ўйнаб-кулиб кечирур,
Ёмон одам қон-зардоб ичирур.

Лапарни мен айтаман дона-дона,
Орада сenga не бор маҳмадона,
Тўй кимники, кимники, жоним янга,
Тўйда хизмат қилганга беринг танга.

¹ Қўлингдан.

² Тўйларда гулхан ёқиб, шунинг атрофида аёлларнинг лапар айтиш удуми «чийна» ёки «чинка» дейилади.

Лапар айтиб бераман йўлимни бер,
Совуққа тўнгиб бораман, тўнингни бер,
Шу лапарда сен йигитни енгмасам,
Энди сени енгаман, қўлингни бер.

Лапарчини келди деб довуши бор,
Оёғида шиш наҳал ковуши бор,
Мен унинг ковушини қайдин билай,
Ўкчасида¹ булбулнинг довуши бор.

Менинг сочим сўрасанг сумбул сиё²,
Ака сизда бормикин меҳригиё,
Эшиттириб гапирсам ҳамма билур,
Аста-аста айтаман: «инжа биё»³.

Далага қор ёғади, мунда қиров,
Ақлим билан ҳушимни олди биров,
Ақлим билан ҳушимни олса биров,
Етса молим, етмаса бошим гаров.

Қирга қўйиб совурай хирмонимни,
Амиркондан тиктирай туморимни,
Дўппингизнинг четига райҳон тақинг,
Сиз қуритиб борасиз дармонимни.

Дона рўмол бошимда хуш кўраман,
Мен сизни соғинганда туш кўраман,
Мен сизни кўп соғиниб туш кўрганда,
Ҳушим кетиб, кўчага югураман.

Оқмачитнинг йўлида хўжам шейиг⁴,
Охирда дийдорима тўйчи, йигит,
Сендайин саксонини қочирганман,
Бошим оғриб боради, қўй-чи йигит.

Рўмолимни бошимга ёпганим йўқ,
Қорамуртдан сендек ёр топганим йўқ,
Лапарчиман деб айтибсан йигитларга,
Эгарланган арғумоғим чопганим йўқ (6).

¹ Товон, пошна.

² Қора.

³ «Буёққа кел».

⁴ Шаҳид.

Бўсағангиз остини бўрсиқ қазган,
Бўлимсизга қиз берган худо ёзган,
Отамни ёмон десам уяламан,
Не деб айтай, не сўзни деёламан.

Каҳрабо олтин узук қўлга керак,
Ошиқнинг икки кўзи йўлда керак,
Ошиқликни билмаган нодон йигит,
Ошиқнинг дардисари¹ нега керак.

Эшигингдан мен ўтаман сенга қараб,
Қайрилиб бир боқмадинг сочинг тараб,
Не қилибди қиё боқиб бир қарасанг,
Огир кунда аҳволима бир ярасанг.

Эгариман қоши бор, қоптоли² йўқ,
Сувга солиб қўйибман чопганим йўқ,
Иқон билан Туркистонни оралаб,
Ҳеч сенингдек яхшини топганим йўқ.

Бейик-бейик³ тепалардан тойрилдим,
Учар қушман, қанотимдан қайрилдим,
Мен найлайин шу улфатнинг дастидан,
Югрук отман, туёғимдан айрилдим.

Ўнг қўлимда узугим бор олмас эди,
Олган қизлар қўлидан қўймас эди,
Худо ўнглаб шу қизни қўлга берса,
Қорним очиб, юрагим толмас эди.

Юра-юра йўлни шудгор айладим,
Томга ошиб ақлим табар айладим,
Томга чиқсам, келур ёрнинг овози,
Ўтириб юракни садпар⁴ айладим.

Қизил-қизил қирғай кўрдим қияда,
Қушлар ётиб талпинади уяда,
Икки ёқлаб ўтирган қиз-жувонлар,
Давлатқнг бунданам бўлсин зиёда.

¹ Бош оғриқ.

² Ёнбош, ён томон.

³ Баланд.

⁴ Юз бўлак.

Бухор борган мақтаб келар отини,
Эпчил бўлсин мард йигитнинг хотини,
Эпчил бўлса мард йигитнинг хотини,
Бот¹ чиқарар азаматнинг отини.

Қошингнинг қорасига қотгил мани,
Ошиқлар бозорида сотгил мани,
Ошиқлар бозорида олмасалар,
Кипригингдан ўқ ясаб отгил мани.

Қизларжон, қилиққинанг қил ёради,
Лабларингнинг шақари тил ёради,
Қошларинг қози бўлиб юрт сўраса,
Кипригинг жаллод бўлиб бош олади.

Арқанинг кийиклари бўз-бўзгина,
Қайга кетди бизнинг қора кўзгина,
Кетса-кетсин бизнинг қора кўзгина,
Ваъдаси бир, шарти ёлғон қизгина.

Сув ичида сабзанинг савлати бор,
Ўз тенгига тушганнинг давлати бор,
Ўз тенгига тушганлар бўлдим демас,
Оғзига шакар томиз — тўйдим демас.

Арқанинг кийиклари Мерган сойи,
Сочи сулув кўринар ҳорган сайин,
Ўксиб-ўксиб йиғлайман қиз болага,
Ётиб турган жойини кўрган сайин.

Ой боради аста-аста ботгани,
Мен ғариб қайга бораман ётгани,
Тутганим, тутинганим киши ёри,
Кўрқаман кўлим солиб уйғотгани.

Қизларжон, қайнар булоққа бошланг,
Моли кўп деб бой боласин хушланг,
Мол деган кўлнинг кири, ювса кетар,
Кокилингиз чор тарафга ташланг.

Қизларжон, отинг недур, гулбозори,
Сенга тушди мен етимнинг назари,

¹ Яна, қайта-қайта.

Сенга тушса мен етимнинг назари,
Қачон бўлгай икки етим бозори?

— Бугун аҳволингиз ўзга,
Ким озор берди ёр сизга,
Кўнгулки айламанг ўзга,
Ажаб, ҳайрон бўлиб қолдим.

Боғ ичида боғбон бўлсам,
Терсам тоза гулларингдан,
Ёноғинг мисли лоладир,
Оғзинг олтин пиёладир,
Боқининг жоним оладир,
Тўйиб ичсам болларингдан.

Қаро қошлиқ, қийиқ кўзлик,
Манга қиё қараб ўтгин,
Карашма билан ноз этиб,
Қаро зулфинг тараб ўтгин.

Бу қаро девни кўринг, нури пок ойни тилар,
Бедаво булбул эканми, мен қизил гулни тилар,
Мен қизил гулдирман-а, баргимни бермасман сенга,
Сурати султон бўлиб келсанг керакмассан менга.

Қадди ҳурдай, тиши дурдай,
Юзинг оку, қизил гулдай,
Чаманда сайраган булбул,
Чаман гулин хазон этма.

Тоғдаги барги гиёҳдай қошларингдан ўргилай,
Мисоли икки аждардай орқа сочингдан ўргилай,
Ёндириб ёнган чироқдай кўзларингдан ўргилай,
Писта хандону шакардек лабгинангдан ўргилай.

Дарчадан хумор боққан дилбарим,
Фамза билан қошин қоққан дилбарим,
Дилбарим дилдор эканин билмадим,
Соёси гулзор эканин билмадим (7).

* * *

Тилла сандиқ устига тойиб чиқдим,
Қўлимга қайчи олиб, бахмал бичдим,
Бахмал бичган қўлимнинг боғи бошқа,
Қашқар кетган ёримнинг доғи бошқа.

Оқ от миндим, оқ қашқа манглайда,
Тилимнинг чечанлиги танглайда,
Айрилиқнинг ўти ўчмас, ловуллаиди,
Севги билан, вафо билан дил гуллаиди.

Оқ уйингга васса тердим, санамадим жуфтми-тоқ,
Шу оқ уйдан бир қиз чиқди, қоши қаро, юзи оқ.
Қоши қаро, юзи оқни бандаси бўлса киши,
Қўлига қирғий бериб, кўксида қолса киши (8).

* * *

Қора бўлур муллаларнинг қалами,
Қачон келур бизнинг ёрнинг саломи,
Агар келса бизнинг ёрнинг саломи,
Шунда чиқар юракдаги алами.

Қибладан урган шамолга халқи олам қарашур,
Бойнинг ўгли бойваччага барра ичик¹ ярашур,
Барра ичик ёнги тор, билаккинангдан ўргилай,
Ёрим йўқ деб оқ урган юраккинангдан ўргилай.

Қоп-қорадир бизнинг ёрнинг кўзлари,
Рўпарамда ўтирибди ўзлари,
Бир сўзим бор, айтолмайман ўзига,
Ақли бўлса билиб олсин ўзлари.

Ошиқ ёрим мани ташлаб бу ерга,
Сен мени йиғлатиб қайга борасан,
Мени қўйиб адо бўлмас бу дардга,
Сен мени йиғлатиб қайга борасан.

Кўзимнинг равшани — нури сен эдинг,
Бу ишнинг фирдавси — хурим сен эдинг,
Орттирган матойим, борим сен эдинг,
Сен мени йиғлатиб қайга борасан?

Оқ ипақдан кўйлагимнинг,
Тугмаси қатор-қатор.
У тугмани санагунча,
Ой ботару тонг отар.

¹ Пўстин.

Лапар айтай аста-аста,
Товушим очилгунча,
Мен лапарни боз айтай,
Қизлар чопон ёпингунча.

Қизлар чопон ёпингунча,
Жуфт-жуфт бўлиб ўтиргунча,
Тонг отмас кеча бўлса,
Шул йигитни қочиргунча.

Деворинг пастгина дерлар,
Нигорим, кўргани келдим.
Уйинг гулдастага ўхшар —
Томоша қилгани келдим.

Томоша айласанг сара,
Эгилсанг осмони бўлмас.
Ўзингни барчадин кам тут,
Сулаймон¹ замони бўлмас.

Шафтоли пишди — тўкилди,
Емаган ёрга салом,
Ўзини шаҳзода айлаб,
Кўзига илмасга салом.

Кўзингга илмасанг мени,
Кўзингдан ўргилай сени,
Ё Али, ё Мустафо,
Оллоҳга топширдим сани.

Қошинг ўртаси чўтир,
Қирмай кўчангда ётир,
Ўз куйганим ўзимга,
Сан куйдирма, жим ўтир.

Куйлагим кир бўлибди,
Рўмолим ундан баттар,
Мен ёримни соғиндим.
Сўлиган гулдан баттар.

Эшик олди ҳар толлар,
Ҳар шохида маржонлар,

¹ Довуд алайҳиссаломнинг ўғли, пайғамбар.

Бизга ошиқ бўлганлар,
Кўчаларда сарсонлар.

Далага эдим тариқ,
Ёнидан олай ариқ,
Сен билмайсан ошиқ ёр,
Ишқингда рангим сариқ.

Қошингнинг қораси қайноғаларга,
Кўзинг термулади бегоналарга,
Кўзинг термулгани бекор эмасми,
Менинг жоним сенга даркор эмасми?

Эшик олди тўла қоғоз,
Тўлиб айтай нақшини.
Ҳар ким йироқда бўлса,
Ким соғинмас яхшини.

Яхшининг узган гули
Ҳар дам очилур боғсиз.
Дунёда борми бир киши
Бағри бутун, доғсиз.

Турлик ичик ёқаси,
Турлик бегим, хуш келдингиз.
Чиннининг пиёласи
Толма бегим, хуш келдингиз.

Хуш келдингиз, хуш кетдингиз,
Кўнглимни хушвақт этдингиз,
На келдингиз, на кетдингиз,
Кўнглим паришон этдингиз (9).

Лапар айтай бониё,
Бизлар лапарнинг кониё,
Бизлар лапарни айтганда
Чиқсин қизларнинг жониё.

Лапар айтиб бораман,
Бул ковушни соламан,
Бул ковушни олмасанг,
Кимдан уятга қоламан.

Бул ковушнинг тили йўқ,
Кўлда туриб сайрагани,

Бул акамда ақл йўқ,
Бизга кўнгил бойлагани.

Ёргинам мунча чиқасиз,
Бул баланд тоғ устига,
Ҳайдарингни¹ ким қўйибди,
Чин қалам қош устига.

Ҳайдаринг белга тушадир,
Белларинг бир хипча йўқ,
Ишқимиз сизга тушадир,
Ўзгалар бир пулча йўқ.

Лапар айтай сизу биз,
Устингга солай кигиз,
Лапарга майлинг бўлса,
Ўтирайлик тизма-тиз (10).

Сувдин оғиб келади шода-шода марварид,
Рўпарамда ер суядир қошу кўзи барно йигит,
Қоши қаро барно йигит асти ололмасан мени,
Саллачанг сани баҳонг ташлаб кетолмасан мени.

Саллачангнинг саригидай сарғайтирай мен сени,
Энди вояга етибман кўзга илмасман сени,
Кўзга илмасанг мени, кўзингдан ўргилай сени,
Ё Али, ё Мустафо, облога топширдим сени.

Акам девор олдилар паст-пастгина,
Ичига гуллар экур ҳавасгина,
У гулни узай десам гунчаси бор,
Акамни чорлай десам жўраси бор (11).

— Лапарнинг аввал боши, мармар тоши,
Чит рўмолни ҳўл қилган кўззи ёши,
Чит рўмблим хосая, қўлимда чинни косая.
Қизлар лапар айтганда йигитлар қулоқ солса-я.

— Лапар айтсанг, тўйда айтгин, сулув қизлар қочаро,
Очилмаган гулгунчамни булбул сайраб очаро,
Эй булбул, бунча сайрайсан тоғи-тошни уйдириб,
Иссиқ-совуқ сув ичасан май юрагинг куйдириб.

¹ Кокил.

— Кўзам олиб сувга чиқсам, оқ урадир бир йигит,
Кўзам қўйиб қулоқ солсам, ёрдин айрилган йигит,
Ёрдин айрилган йигитнинг ёри ман бўлсаммикин,
Кўлига қирғий бериб; кўксида жон берсаммикин.

— Дарёнинг нарёғида бир туп ғўза,
У ғўзанинг тагида олтин кўза,
Жон янга, жоним янга, арзим сизга,
Ўйнашга рухсат беринг қора кўзга.

— Оққина каптар борадир жойига,
Кўп ошиқ бўлманг бировнинг ёрига,
Кўп ошиқ бўлсанг бировнинг ёрига,
Осиладир оқпошшонинг дориға.
Оқпошшо пошшолиғини талашур,
Ўнг қўлим кифтингга солсам ярошур.

— Ўнг қўлим шона-шона, ҳар қўлимда бир шона,
Кетарингда бериб кетгин қизил олма нишона,
— Дарёни ўртасидан йўл соламиз,
Қизил гул новдасидан уй соламиз.

Қизил гул новдаси тарам-тарам,
Биззи ёрни қошлари куйган қалам,
— Қизларжон, қайнар булоққа бошламанг,
Моли кўп деб бой боласин хушламанг.

Мол деган қўлни кири, ювса кетар,
Тирик қулга мол битар, ўлган кетар,
— Оқ ғўза, малла ғўза суғурайлик.
Қайрағоч тегларида йигирайлик.

Қайрағоч қаттиқ ёғоч, синмас экан,
Қариндошга қиз берган тинмас экан,
— Дарёнинг нарёғида қўй берамиз,
Тўтиқуш боласига тўй берамиз.

Тўтиқуш боласига ипак керак,
Ёр билан ўйнашмоққа юрак керак,
Ёр билан ўйнай-ўйнай синди билак,
Дунёнинг моли билан битмас тилак.

— Оққина буғдой тушибдир мўндига¹,
Хўб ажойиб қиз тушибдир хундига,
Баракалла хундининг ҳимматига,
Ошни қўйиб югурар ювиндига.

— Андижондан ариқ олдим, Марғилонга оқди-я,
Олдимдан бир қиз ўтадир хўб зехнимга ёқди-я,
Олма олдим, қайрилиб ёнига бир йўл боқти-я,
Олма теккан жойларидан сувлар тўлиб оқти-я.

— Лапар айтмоқ савоб-а,
Саккиз ёшимдан айттим-а,
Қўлларимда даста гул,
Ул субҳидамдин қайтдим-а.

Субҳидамнинг салқини,
Синдирди гуллар баргини,
Кимга айтиб, кимга йиғлай,
Бевафо ёр дардини.

Бевафо ҳаргиз вафодор бўлмади,
Тол ёғоч асти мевадор бўлмади,
— Қизларжон, тоғга қўядир бўзини,
Савдогарга кўр атадир ўзини.

Савдогар савдо қиладир мол учун,
Йигитнинг топган моли қизлар учун,
— Дарёнинг ҳар ёғида ҳай-ҳайлаган,
Қамчинининг сопини зар бойлаган.

— Эшигингга супа боғлай чимминан,
Сан кетарсан, ман қоларман кимминан,
— Бизнинг уйлар қияда, бўйлаб-бўйлаб чиқсанг-а,
Қўлларингда дастрўмол ўйнаб-ўйнай чиқсанг-а.

— Осмонда ой борадир, бармоғимда хол боради,
Орқамга қайтиб боқсам, қоши қаро ёр боради,
Қаро қошга етайлик, қайрилма қошга етайлик,
Қаро қош қайрилмаса, дунёдан шундай ўтайлик.

¹ Кўзасимон сопол.

— Қовун палак тагидин топдим тарвуз,
Оғам кетиб борадир, қолдим ёлғиз.
Ман ёлғизга сан ёлғиз, туман тўққиз,
Саматхонда чочвоғим, чочим қундуз (12).

ДУО БИЛАН ЭЛ КЎКАРАР

(Тўй олқишлари)

Ўзбек халқ тўй маросими фольклори қадим замонларда яратилиб, турфа анъаналар гулдастасидан иборат қадриабат маънавий бойлик ҳисобланади. Ана шу маросим удумлари силсиласидаги ҳар бир қўшиқ, ирим, эътиқод, айтим ва олқишларни тафаккур дурдоналари шодасидаги бир маржонга менгзаса бўлади. Тўй олқишлари ёки тўйда ўқиладиган фотиҳа айтимлари ва дуо-истаклар ана шундай эзгулик сарчашмасидан инган инжа тўйғулар ифодаси саналади.

Тожикистондаги лақай уруғига мансуб ўзбеклар орасидаги ўзбек халқ никоҳ тўйи маросимининг кўҳна удумларидан бири — «Овмин тўй»га доир қизиқарли маълумотлар тўпланган. Лақайлар удумига кўра «фотиҳа», «яъни «овмин тўй» алоҳида тантана бўлиб, «ижоб тўйи» деб ҳам юритиларкан. Куёв томон совға-саломлар-у, тўйга аталган харжлик билан келинникига боради. Ўша куни қишлоқнинг қизлари йиғилишиб, келиннинг яқин дугоналаридан бирининг уйида ўйин-кулгу қиладилар. Пешинда қизлар келин бўлмиш дугоналарини олиб тўйхонага — қизнинг уйига келадилар. Қиз келгач, вакил ота сайлаш адади бажарилади. Келин: «Мен шу куёв томондан келтирилган совға-саломларни тоғамга бердим!» — дейди ва тоғасини вакил қилади. Мободо, қизнинг тоғаси бўлмаса, қариндош-уруғларининг ичидан бирорта ёши улугроғи вакилликни бўйнига олиб, тўйга бошчилик қилади. Шундан сўнг дугоналари келинни гиламга ўтқзадилар ва гиламни кўтариб уйга олиб кирадилар. Қизнинг онаси куёвни чақиртиради. Лақайлар асосан, чорвадор эл бўлгани учун кўпроқ ўтовларда яшашади. Ана шу ўтов эшигининг олдида, куёвнинг оёғи остида ўт ёқадилар, куёв ўтни уч марта айланиб уйга киради. Эшикдан кираётганда қизнинг амакиси ит бўлиб куёв чопонининг ўнг томонидан тортқилайди, буни «ит ириллатар» дейди. Қизнинг амакисига куёв

томон олиб келган совғалардан берадилар. Эшикдан кир-
гач, шўх аёллардан бири куёвнинг олдида ётиб олади, буни
«кампир ўлди» дейдилар. Куёв томоннинг совғасини ол-
ган кампир «тирилади». Куёв ва унинг дўстлари келин-
нинг устидан танга сочадилар, қиз-жувонлар бу тангалар-
ни териб олишгач, қиз билан куёвнинг қўлларини ушла-
тиб қўядилар. Келиннинг опалари чироқ солинган товоқ-
ни куёвнинг атрофидан уч марта айлантириб чиқадилар,
куёв жўралари чироқ солинган товоққа пул ташлайдилар.
Бу пулларни келиннинг онасига берадилар. Куёв томон-
дан келган қудалар келинга аталган харжлик совғаларни
берадилар, қизнинг дугоналарига ҳам совғалар улашила-
ди. Бу ирим-сиримлар адо этиб бўлингач, қизнинг чечан
дугоналаридан бири «фотиҳа» айтади. Қудалар, қизнинг
онаси, момолар икки ёшга бахт тилаб, дуо қилиб, чиқиб
кетадилар. Шу билан «овмин тўй» ниҳоясига етади.

Қизиғи шундаки, «Овмин тўй»да айтиладиган фотиҳа
ўзбеклар яшайдиган бошқа вилоятларда учрамайди. Фо-
тиҳа ўзининг ижро усули нафислиги, мисраларга жо бўлган
эзгу ниятларнинг покизалиги билан тингловчини сеҳр-
лайди.

Куёв келар сой билан,
Хуржуни тўла чой билан,
Минган оти майишган,
Кийган тўни ярашган,
Куёв бегим бой бўлсин,
Минган оти той бўлсин,
Отни минсин ошириб,
Соврисини тошириб,
Куёв бегим айлансин,
Таблага оти бойлансин,
Табладаги отлари,
Юлдуз кўзлаб ўйнасин,
Тишини арпа урар деб,
Кишмиш-майиз тўқтирсин.
Кўша шамни ёқтирсин,
Кўша сайис боқтирсин.
Тоғдан келар тўрт отли,
Тўртовиям бўз отли,
Бўз отлининг ичида,
Бизнинг куёв сумбатли,
Сумбати сувдан ўтди,
Товуши Қўқонга етди.
Қўтондаги қўйлари,

Қир-адирга жойланди,
Адирдаги қўйлари
Карсон куйруқ бойлади.
Куёвбегим буюрсин,
Сурувдан қўй қайирсин,
Чорисини айирсин,
Чори¹ қўйни айириб,
Бухор бозор ҳайдасин,
Бозордаги савдогарлар,
Пеш-пешлаб танга тайласин,
Бир тангаси кам келса,
Қайириб ўзига тайласин.
Бозордаги яхшини,
Бизнинг қизга сайласин.
Анов бетнинг андизи².
Манов бетнинг андизи.
Менинг язнам келди деб
Югуриб чиқсин болдизи,
Болдиз харжи деганда
Муштдай сақич тайласин.
Гирдидаги қирқини³,
Қарсиллатиб чайнасин,
Тўрда турган катта қиз,
Қарсса-қарсса чайнасин,
Одоқдаги майда қиз,
Чекмантош қип ўйнасин,
Қайин харжи деганда,
Қапчиқлаб⁴ танга тайласин.
Қапчиғини очолмай,
Қайириб ўзига тайласин,
Қапчиғининг олсини,
Хўжайи Хизр бойласин.
Қапчиғини очиб берсин,
Тангасини сочиб берсин,
Билагида чуйкаси,
Саримойнинг куйқаси,
Куёвбегим келди деб,
Чопиб чиқсин бекаси.
Бека харжи деганда

¹ Тўрт яшар қўй.

² Тоғда ўсадиған ўсимлик номи.

³ Қирқ қиз, бу ерда «қирқ дугона» маъносида.

⁴ Ҳамёнлаб.

Сарала парча¹ тайласин.
Янга харжи деганда
Амиркони тайласин,
Уйнинг орти шибитдир,
Шибитни сувга ивитти,
Куёвбекни мен кўрдим
Мўрчамиён² йигитдир,
Куёвбекнинг пироғи³
Чимилдиқнинг қуроғи
Чимилдиғи чин кашта,
Олган ёри ўн бешда,
Уни тиккан чечаси⁴
Охиратда беҳиштда,
Чимилдиғи чип-чинор,
Ичида бор бўйчинор,
Бўйинга кўз тегмасин,
Тақиб қўйгин кўзтумор,
Куёвбегим келганда,
Куёвбекнинг бўйидан,
Қайнанаси айлансиң,
Қайтиб уйга борганда,
Куёвбекнинг бўйидан
Ўз онаси айлансин.
Куёвбекнинг пироғи,
Тақимида ҳорисин,
Суёб олган суйдуги⁵,
Бирга қўша қарисин
Бир хотин бўлганда,
Бекларбеги бизнинг қиз.
Икки хотин ичида
Эркатоёи бизнинг қиз.
Уч хотиннинг ичида
Ўчоқлиси бизнинг қиз.
Тўрт хотиннинг ичида
Тўрдагиси бизнинг қиз.
Беш хотиннинг ичида
Бешиклиси бизнинг қиз.

¹ Мато номи.

² Хипча бел, бу ерда «қадди-қомати келишган йигит» маъносига.

³ Учқур оти.

⁴ Янгаси.

⁵ Севгилиси.

Олти хотин ичида
Оғочаси бизнинг қиз.
Етти хотин ичида,
Елкадоши бизнинг қиз.
Саккиз хотин ичида,
Суюклиси бизнинг қиз,
Тўққиз хотин ичида
Тўқсобоши бизнинг қиз.
Ҳин хотиннинг ичида
Ҳинбосар бизнинг қиз.
Қуёвбегим толмасин,
Оти йўлда қолмасин,
Холи¹ хуржун солмасин,
Илоҳим, бизнинг қиздан
Бошқа хотин олмасин!
Эшикка гўла қоқтирсин,
Гўлага бедов бойлатсин,
Гўлага бойланган оти,
Қиздай бўлиб ўйнасин,
Арпа берсанг отга бер,
Қарсса-қарсса чайнасин,
Қизни берсанг мардга бер
Қизғалдоқдай яшнасин.
Эгар, эгар, эгарсин,
Этагидан кўкарсин,
Эшик олди темир ҳачча²
Овмин десин элу хешим,
Қиз онаси бойвучча!
Хина экдим уялаб,
Барги чиқди бурали,
Иккови қўша қарисин,
Атласларга ўралиб,
Атта бўлсин, патта бўлсин,
Зуваласи катта бўлсин!
Қиш кийгани тулки бўлсин,
Ёз кийгани қулфи бўлсин,
Боришли-келишли бўлсин,
Орқови еришли бўлсин,
Ҳукумати элдан бўлсин,
Салтанати бекдан бўлсин,
Егани узум бўлсин,

¹ Бўш.

² Учи айри таёқ.

Умри узун бўлсин,
Егани қатиқ бўлсин,
Умри ортиқ бўлсин,
Қозони тўла ош бўлсин,
Теварагига бош бўлсин,
Қозони тўла гўжа бўлсин,
Тевараги жўжа бўлсин,
Ўчоғи тўла кул бўлсин,
Тевараги ул¹ бўлсин.
Бирининг отини Юсуф қўйсин,
Бирининг отини Туроб қўйсин,
Юсуфи гапини олмаса,
Бўрибойидан қисиб қўйсин.
Туроби гапини олмаса,
Қулоғидан бураб қўйсин.
Ўғиллари мулла бўлсин,
Қамчилари тилла бўлсин.
Мадрасада жойи бўлсин,
Хона-хона уйи бўлсин.
Қатор-қатор нори бўлсин,
Зулфи гажак ёри бўлсин,
Қизи бўлса сори² бўлсин,
Айтганимнинг бари бўлсин.
Оқ ўтовдан уйи бўлсин,
Қизи бўлса сулув бўлсин,
Кўчганда сигир ҳайдасин,
Қўнганда бузоқ бойласин,
Ҳайдагани қўй бўлсин,
Қурагани қий бўлсин,
Ёққани заранг бўлсин,
Душмани гаранг бўлсин.
Ёққани томир бўлсин,
Душмани бемор бўлсин.
Ёққани арча бўлсин,
Кийгани парча бўлсин.
Ёққани қумалоқ бўлсин,
Суйгани чақалоқ бўлсин.
Худо берса туя берсин,
Уст-устига уяберсин.
Худо берса қўй берсин,
Ақли билан ўй берсин,

¹ Ўғил.

² Сарик.

Худо берса ўй берсин,
Уст-устига тўй берсин,
Худо берса эшак берсин,
Ўрни билан тўшак берсин,
Худо берса эчки берсин,
Беш кун ўлим кечки берсин,
Худо берса товуқ берсин,
Чочилганни териб есин,
Худо берса пишак¹ берсин,
Тўкилганни ялаб ўтсин.
Бош бошингга, бошингга,
Барака берсин ошингга,
Айни сахар бўлганда,
Хизр келсин қошингга,
Олқор-олқор тоғдай бўл,
Ғоз ғанқиллаб ўтмасин.
Чалқиб ётган кўлдай бўл,
Душман босиб ўтмасин,
Дўнан-дўнан² отларинг,
Дўнг адирга сиғмасин,
Ғўнажининг³ ғўнанлаб,
Қир-адирга сиғмасин,
Эшик олди кўча бўлсин,
Уйи тўла бача бўлсин,
Чирмовуқдай илашсин,
Ажириқдай туташсин,
Пайғамбарнинг ёшини берсин,
Ҳалолу покиза ошини берсин.
Бою давлатини берсин,
Алининг ҳимматини берсин.
Хурли бўлинг, хурли бўлинг,
Бойчечакдай гулли бўлинг,
Келаси йил шу маҳал,
Кўш кокилли улли бўлинг.
Эшик олди темир ҳачча,
Турақўрсин куёвбачча,
Қўл кўтарсин ёшу қари,
Қиз энаси бойвучча,
Омин оллоху акбар! (1)

¹ Мушук.

² Беш яшар қорамол.

³ Тўрт яшар қорамолнинг урғочиси.

Тарвуздайин шона боссин,
 Ит қовундай туйиб ётсин,
 Бўлчи бўлсин, бўлчи бўлсин,
 Бўдинадай¹ тўлчи² бўлсин.
 Кўйинг қумда жойлансин,
 Корсон қуйруқ бойласин,
 Уйга келган меҳмонинг
 Қуйруқ-бовур чайнасин,
 Бош-бошига, бошига,
 Барака берсин ошига,
 Беданадай йўрғалаб,
 Какилукдай³ қўрғалаб,
 Хизр келсин қошига.
 Худойим берган давлатни,
 Тепкилаб еса кетмасин,
 Худойим берган кебенек⁴,
 Ёмғир ёғса ўтмасин,
 Устидан душман келса,
 Босиб устидан ўтмасин.
 Худойим ғайрат берсин,
 Тошиб келган селдай бўп.
 Худойим ризқинг берсин,
 Чалқиб ётган кўлдай бўп.
 Кераганг сайин қиз берсин,
 Увиғинг сайин ул берсин,
 Қирқ бешта ул берсин,
 Қирқ бешнинг бир беши,
 Мадрасани танласин,
 Қирқ бешнинг бир беши,
 Қўлига қалам ушласин.
 Қирқ бешнинг бир беши,
 Мотоцикл ҳайдасин.
 Қирқ бешнинг бир беши
 Волга олиб ҳайдасин.
 Қирқ бешнинг бир беши
 Трактор миниб ҳайдасин.
 Қирқ бешнинг бир беши

¹ Беданадай.

² Серлушт.

³ Какликдай.

⁴ Астари кигиздан қилинган чакмон.

Навкар бўлиб ишласин.
Қирқ бешнинг бир беши
Галаван¹ бўлиб ишласин.
Қирқ бешнинг бир беши
Туя тортиб ишласин.
Қирқ бешнинг бир беши
Сурув қўйни ҳайдасин.
Қирқ бешнинг бир беши
Подавон бўлиб ишласин.
Қирқ бешнинг бир беши
Сурув қўйни ҳайдасин.
Ҳурли бўлсин, ҳурли бўлсин,
Гули қора қошдай турли бўлсин,
Кимнинг юрагида муроди бор,
Қўш кокилли улли бўлсин.
Ўчоғи тўла кул бўлсин,
Гир тўгараги ул бўлсин,
Қозони тўла ош бўлсин,
Уйи тўла бош бўлсин,
Қозони тўла гўжа бўлсин,
Гирди тўла жўжа бўлсин,
Ёққани арча бўлсин,
Кийгани парча бўлсин,
Ёққани ҳачча бўлсин,
Суйгани бачча бўлсин,
Ёққани янтоқ бўлсин,
Кийгани ипак бўлсин,
Бир овуздан икки овуз¹,
Шибир-шибир ўйнасин.
Икки бетдан — тўрт бет,
Ўтиш мунчоқ ўйнасин.
Икки кўздан — тўрт кўз,
Тиклаш мунчоқ ўйнасин.
Бир калладан — икки калла,
Довуш мунчоқ ўйнасин.
Икки қўлдан — тўрт қўл.
Ўймиш мунчоқ ўйнасин.
Икки оёқдан — тўрт оёқ,
Тебиш мунчоқ ўйнасин.
Ўлтиринг куёв, ўлтиринг,

¹ Пода боқувчи.

Этагимни тўлдилинг,
Сиздаккина куёвнинг,
Болдизлари этигини ўнгарсин.
Сиздайгина куёвдан,
Қайнонаси ўргилсин,
Суйиб олган суйдуги,
Кучоғида қарисин,
Омин оллоҳу акбар (2).

* * *

Эшик олди қийма тол,
Қийма толга бўйин сол,
Мен фотиҳа айтайин,
Катта-кичик қулоқ сол:
Йлоҳи омин!
Ўйинг гирди қўл бўлсин,
Чор тарафи гул бўлсин,
Шу уйнинг ичида
Келин билан куёв қўша қарисин,
Топган фарзанди ул бўлсин,
Бири гул, бири булбул бўлсин,
Зуваласини катта қилсин,
Хушвақтлик ато қилсин,
Элда бўлсин уйингиз,
Йилда бўлсин тўйингиз,
Қидириб¹ келган кампирларга,
Бўрдоқи қўй сўйингиз,
Тўртга меҳмон келганда,
Қуйруқ-бовир қўйингиз.
Орқа бўйинг товдай² бўлсин,
Ҳоз ғанқиллаб ўтмасин.
Тақимингдаги тулпор от,
Чопа-чопа ҳорисин.
Сиздан бўлган болалар,
Қирқ чилтондан дуо олсин.
Бойчечакдай турли бўлинг,
Итқовундай гулли бўлинг,
Келари³ йил шу маҳал,

¹ Меҳмон бўлиб.

² Тоғдай.

³ Келаси.

Кўчқордайн улли бўлинг.
Хина экин уялаб,
Барги чиқсин буралиб,
Иккови қўша қарисин,
Атласларга ўралиб,
Ули бўлса мулла бўлсин,
Мадрасага хўжа бўлсин,
Қизи бўлса биби бўлсин,
Хонақоҳда уйи бўлсин,
Мадинада Муҳаммад,
Туркистонда хўжа Аҳмад,
Мол сўйиб халққа нон бердингиз,
Етти пуштингизга раҳмат!
Тўй устига тўй бўлсин,
Ҳовлинг тўла қўй бўлсин.
Шу ҳовлининг тевараги,
Турли-туман қий бўлсин,
Шу ҳовлининг ичида
Бойчечакдай очилиб,
Қизғалдоқдай сочилиб,
Беданадай билқиллаб,
Чори қўйдай чайқалиб,
Тўқли¹ қўйдай талпиниб,
Совли² қўйдай салпиниб,
Ипакдай меҳрини қўйиб,
Сиёҳи паридай бўлиб,
Бир сулув келин айлансин.
Бир йилдан сўнг бешигига,
Қўш кокилли ул бойлансин.
Аллоҳ-таолло ризқин берсин,
Фаришталар омин десин,
Иккови қўша қарисин,
Болали-чақали,
Неварали-чеварали бўлиб,
Мурод-мақсадига етсин,
Омин оллоху акбар (Э)

* * *

Эшик олди қийшиқ тол,
Қийшиқ толди қийиб ол,

¹ Икки яшар қўй.

² Совлиқ.

Катта-кичик қулоқ сол.
Эгей-тугей эгарсин,
Этагидан кўкарсин,
Келин-куёв қўша қариб,
Ўз-ўзидан кўпайсин.
Қўл ювғичи қўлда бўлсин,
Чилопчини йўлда бўлсин,
Ҳукумати элда бўлсин,
Султон оти бекада бўлсин.
Куёвбегим айлансин,
Оти қозиққа бойлансин,
Қозиқдаги отлари,
Мастлигидан ўйнасин.
Бизнинг қизлар оқ нобот,¹
Кўрта² кияр беш қават.
Мойқонига мой келсин,
Сувсанига чой келсин,
Татимига қанд келсин.
Арпапоя ангора,
Зиғирпоя зангора,
Ўттиз ёшга етмасдан,
Эгерсинда набира.
Меҳмон келса хўш, десин,
Меҳмонхона бўш, десин,
Меҳмонхона йўлида,
Чилопчини қўлида,
Бир йилдан сўнг бача бўлсин,
Шу келиннинг қўлида.
Кўк олача жегдаси³,
Киссасида тангаси,
Шу тангани бермаса,
Ўпкалайди янгаси.
Чимилдиғи чип-чинор,
Ичида бор бўй чинор,
Бўйига кўз тегмасин,
Олиб беринг қўштумор.

¹ Новвот.

² Чопон.

³ Тўннинг устидан ёки ўзини алоҳида киядиган яктақ.

Бир хотин олганда,
Бир эгаси бизнинг қиз,
Икки хотин олганда,
Энг эплиси бизнинг қиз,
Уч хотин олганда,
Ўрабшони бизнинг қиз,
Тўрт хотин олганда,
Тўралиси бизнинг қиз.
Беш хотин олганда,
Бойвуччаси бизнинг қиз,
Олти хотин олганда,
Ойимчаси бизнинг қиз,
Етти хотин олганда
Етакловчи бизнинг қиз,
Саккиз хотин олганда,
Саркардаси бизнинг қиз,
Тўққиз хотин олганда,
Тўқсбоси бизнинг қиз,
Холи хуржин солмасин,
Илоҳим бизнинг қиздан
Бошқа хотин олмасин.
Чопиб олган югуруги,
Тақимида ҳорисин,
Суйиб олган суйдуги,
Оқ билакдай қарисин.
Ажирикдай илашсин,
Чирмовуқдай туташсин,
Ўнг ёқда темир ҳачча,
Туракўрсин куёвбачча,
Овмин десин қиз энаси бойвучча (4).

* * *

Эшик олди мажнунтол,
Мажнунтолга бўйин сол,
Мен фотиҳа айтайин,
Катта-кичик қулоқ сол.
Ижоб тўйнинг¹ пабири,
Элу юртга татири,
Мен фотиҳа айтайин.
Келин-куёвнинг хотири,
Газадан² чиқди тўрт отли,

¹ Фотиҳа тўйи.

² Даралар ўртасидаги қирлар, тепаликлар.

Тўртовиям бек отли,
Бекотлилар ичида,
Бизнинг куёв сумбатли,
Сумбати сувдан ўтди,
Довуши Қалқонга етди,
Қалқондаги қўйлари,
Қўшқуйруқ боғлаб ётди.
Уни олган савдогар
Қопчиқлаб танга тайласин.
Қопчиғини очолмай
Қайтариб ўзига тайласин.
Янгаси ош қилади
Ҳулба¹ солиб қайнатиб,
Куёв харж беради
Адирасдан жайнатиб.
Оқ табаққа ош солиб,
Болдизлари сийласин,
Оқ чойнакка чой солиб
Қайнилари сўйласин.
Меҳмон келса хуш десин,
Меҳмонхона бўш десин,
Кўпда қўйи сўйилсин,
Дастурхони ёйилсин.
Ойлар тувар² ёнидан,
Олтин дарахт тикилсин.
Кунлар тувар ёнидан,
Кумуш дарахт тикилсин.
Бош бошига, бошига,
Барака берсин ошига,
Айни саҳар бўлганда,
Какулукдай қайқалаб,
Беданадай йўрғалаб
Хизр келсин қошига.
Ҳурли бўлсин, ҳурли бўлсин,
Пачачакдай³ гулли бўлсин,
Келар йили шу маҳал,
Қўш кокилли улли бўлсин.

¹ Ялпиз.

² Туғар.

³ Бойчечакдай.

Ўнг тиззасида ўйнасин,
Сўл тиззасида ўйнасин,
Куёв бегим бой бўлсин,
Минган оти той бўлсин,
Дубури йўлга сиғмасин,
Жилови қўлга тегмасин,
Пайғамбарнинг ёшини берсин,
Алининг ошини берсин,
Иккови қўша қарисин
Омин, оллоху акбар (5).

* * *

Эшик олди мажнунтол,
Мажнунтолга бўйин сол,
Мен фотиҳа айтайин
Катта-кичик қулоқ сол.
Бўлчи-бўлчи бўлчи бўлсин,
Беданадай йўлчи бўлсин,
Қўйни ҳайдаб жойласин,
Яйловдаги қўйлари,
Корсон қўйруқ бойласин.
Минган оти той бўлсин,
Чанқаб ичгани чой бўлсин,
Санагани пул бўлсин,
Эгартгани¹ ул бўлсин,
Ишлатгани қул бўлсин,
Ҳидлагани гул бўлсин.
Егани узум бўлсин,
Умрлари узун бўлсин,
Егани қатиқ бўлсин,
Давлати ортиқ бўлсин.
Эшикка гўла қоқтириб,
Жийрон отти бойласин,
Йўлга сафар қилганда
Калла чайқаб ўйнасин.
Хурли бўлсин, хурли бўлсин,
Қизил гулдай турли бўлсин,
Келар йили шу маҳал

¹ Эгарга миндиргани.

Эгизак бұлсин.
Эшик олди темир ҳачча
Эшитиб турсин куёв бачча,
Қўл кўтариб омин десин,
Қиз энаси — бойвучча (6)!

МАНБАЛАР КЎРСАТКИЧИ

Олтин бешик тароналари

1. Бойчечак. Болалар фольклори. Меҳнат кўшиқлари.— Тошкент, Адабиёт ва санъат нашриёти, 1983. 46—47-бетлар.

2. Ўзбекистон Республикаси ФА Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти қошидаги Ҳоди Зарифов номли Ўзбек фольклори архиви¹. Сақлов бирлиги; 1630/16; Қорабулоқлик Қумри Оташевадан 1969 йилда 3. Хусайнова ёзиб олган.

3. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1754/6. п/п 2., Д. 4. 51—52-бетлар; Жондорлик 63 яшар Мўмина Ашурова, қорақўллик 75 яшар Тўра Маматов, Каттакўрғон туманининг Пайшанба қишлоғида яшовчи 60 яшар Паноҳат Раҳимовадан О. Сафаров ёзиб олган.

4. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1754/8, п/п 2, Д. 4. Тўпловчи: О. Сафаров.

5. Бойчечак. 48—49-бетлар.

6. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1754/7. п/п 2., Д. 4. Тўпловчи: О. Сафаров.

7. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1754/16. п/п 2., Д. 4; Тўпловчи: О. Сафаров.

8. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1754/10. п/п 2., Д. 4. Тўпловчи: О. Сафаров.

9. Бойчечак, 52—53-бетлар.

10. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1146/VII. Хивалик Анажон Қурёзовадан 1952 йил 24 майда 3. Хусайнова ёзиб олган.

11. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1754/11, п/п 2. Д. 4. Тўпловчи: О. Сафаров.

12. Юқоридаги манба, тўпловчи: О. Сафаров.

13. Бухоро туманидаги Ўзбакон қишлоғида яшовчи 1955 йилда туғилган Раҳима Омон қизидан М. Жўраев ёзиб олган.

14. **Троицкая А. А.** Первые сорок дней ребенка (чилла) среди оседлого населения Ташкента и Чимкентского уезда. Сб. «В. В. Бартольд».— Ташкент, 1927. с. 349—361.

15. Бухоро вилоятининг Қорақўл туманидаги Жигачи қишлоғида яшовчи Жумахон Мавлоновадан 1981 йилда М. Жўраев ёзиб олган.

16. **Троицкая А. Л.** Кўрсатилган мақола, 357-бет.

17. **Троицкая А. Л.** Кўрсатилган мақола, 351-бет.

18. Бухоро вилоятининг Қорақўл туманидаги Жигачи қишлоғида яшовчи 1926 йилда туғилган Нурбувиш Мурод қизидан 1986 йилда М. Жўраев ёзиб олган.

19. **Троицкая А. Л.** Кўрсатилган мақола, 359-бет.

¹ Қисқартма шакли — ЗЎФА. Бундан кейин Фольклор архивидан олинган материаллар манбасини кўрсатишда ана шу ифода қўлланилади.

20. Бухоро вилоятининг Олот туманидаги Қассоббаёт қишлоғида яшовчи Мукаррам Бекмуродовдан 1989 йилда М. Жўраев ёзиб олган.
21. Бухоро вилоятининг Қорақўл туманидаги Жигачи қишлоғида яшовчи Муаззам Жўраевдан 1986 йилда М. Жўраев ёзиб олган.
22. Бойчечак, 56-57-бетлар.
23. Қорақўл туманидаги Тангачар қишлоғида яшовчи Шарофат Муродовдан 1991 йилда М. Жўраев ёзиб олган.
24. Қўшработлик Шомирза Турдимовдан 1978 йилда М. Жўраев ёзиб олган.

Жарчи тўйга чорлайди

1. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1745/14. Ёзиб олувчи: Б. Саримсоқов.

Ака отинг кўкмиди

1. Қашқадарё вилоятининг Касби туманидаги Комалон қишлоғида яшовчи Эркин Хўжаевдан 1995 йилда С. Давлатов ёзиб олган.

Чаманга булбул керак

1. Ҳ. Фафуров. Халқ ўйинлари, қўшиқлар ва анъаналарига бир назар.— Тошкент, Камалак, 1992. 50—51-бетлар.
2. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1680/5; Сурхондарё вилоятининг Денов туманидаги Ушар қишлоғида яшовчи 48 яшар Рўзибой Каримовдан 1973 йилда Б.Саримсоқов ёзиб олган.

Муборақлар бўлсин берган тўйингиз

1. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 520; Хивалик Анаш опадан 1936 йил, 13 сентябрда Б. Каримов ёзиб олган.
2. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1621/1; Хоразм вилоятининг Ҳазорасп туманида яшовчи Саодат халфа ва Амина Искандаровалардан 1967 йил 16 ноябрда Н. Сабуров ёзиб олган.
3. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1636/54; Беруний туманида яшовчи 72 яшар Ойша Орзиевадан 1963 йилда С. Рўзимбоев ёзиб олган.
4. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1636/38. Хоразм вилоятининг Янгиариқ туманида яшовчи 71 яшар Рўзика Сапаевадан 1970 йилда С. Рўзимбоев ёзиб олган.
5. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1766/12. Хоразм вилоятининг Хонқа туманида яшовчи 42 яшар Чинни Хўжаевадан 1966 йилда Ҳ. Зарифов ёзиб олган.
6. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1807/10. Ёзиб олувчи: С. Рўзимбоев.
7. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1807/10. 240-бет. Ёзиб олувчи: С. Рўзимбоев.
8. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1670/28. 1930 йилда Бибижон халфадан Ҳ. Зарифов ёзиб олган.
9. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1636/4; Қорақалпоғистон Республикасининг Беруний туманидаги Навоий номли жамоа хўжалиғида яшовчи 72 яшар Ёқут Файзуллаевадан С. Рўзимбоев ёзиб олган.
10. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1807/10, 245-бет. Ёзиб олувчи: С. Рўзимбоев.
11. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1807/10, 244-бет. Ёзиб олувчи: С. Рўзимбоев.
12. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1153/1. Хоразм вилоятининг Хива шаҳрида яшовчи 52 яшар Анабиби Ҳайдаровдан 1952 йил 22 майда З. Хусаинова ёзиб олган.

13. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1807/10, 241-бет. Ёзиб олувчи: С. Рўзимбоев.
14. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1807/10, 243-бет. Ёзиб олувчи: С. Рўзимбоев.
15. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1807/10, Ёзиб олувчи: С. Рўзимбоев.
16. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1807/10, 239-бет. Ёзиб олувчи: С. Рўзимбоев.
17. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1807/10, 246-бет. Ёзиб олувчи: С. Рўзимбоев.
18. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1143/ХІІ. Хивалик Шукуржон Оллобергановадан 1952 йил 3 июнда З. Ҳусайнова ёзиб олган.
19. Тожикистон Республикасининг Ёвон туманидаги Султонобод қишлоғида яшовчи 59 яшар Улдона Розиковадан 1982 йил 15 июнда М. Жўраев ёзиб олган.
20. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1745/1; Ёзиб олувчи: Б. Саримсоқов.
21. Олти халфа. 1-китоб. Тўпловчи: Р. Юнусов.— Урганч, 1994, 2-бет.
22. Олти халфа, 9-бет.

Келин келади лолодай

1. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1763/2; Д. 1; Навоий туманида яшовчи Файзи Самадовдан М. Ҳамроева ёзиб олган.
2. О. Сафаров, Ф. Ҳайитова. «Куёв элтиш», «Келин элтиш» удумлари ва жарлар. «Ўзбек тили ва адабиёти», 1991, № 6. 37—38-бетлар. Бу қўшиқ Шофиркон туманидаги Додбоғни қишлоғида яшовчи 96 яшар Тоҳир бобо Изроковдан ёзиб олинган.
3. О. Сафаров, Ф. Ҳайитова. Кўрсатилган мақола, 39-бет.

Чимилдигинг чип-чинор

Ўзбек халқ тўй маросими фольклорига оид бўлган ёр-ёр жанри материаллари қуйидаги манбалардан олинди:

а) архив материаллари:

1. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1636/II—3; Тўпловчи: С. Рўзимбоев.
2. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1593—II./I—174; Тўпловчи: Н. Сабуров.
3. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1495/I. Қоракўл туманидаги Қизил Равот қишлоғида яшовчи Қумри Тўевадан 1960 йил 28 апрелда З. Ҳусайнова ёзиб олган.
4. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1419/II. Хатирчи туманидаги Уйшун қишлоғида яшовчи Жумагулдан 1960 йил 18 майда З. Ҳусайнова ёзиб олган.
5. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1592/I. Тўпловчи: Н. Сабуров.
6. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1682 / пап. 2.

б) нашр этилган манбалар:

1. Оқ олма, қизил олма.— Тошкент. Адабиёт ва санъат нашриёти, 1972.
2. Гулёр.— Тошкент. Адабиёт ва санъат нашриёти. 1967.
3. Келиной қўшиқлари.— Тошкент. Адабиёт ва санъат нашриёти, 1983.
4. Тафаккур чечаклари.— Тошкент. Фан, 1992.
5. Остонаси тиллодан.— Тошкент. Фан, 1994.
6. Халқ дурдоналари.— Тошкент, Адабиёт ва санъат нашриёти, 1986.

7. Хоразм хазинаси.— Урганч, «Хоразм» нашриёти, 1996.

в) тўпловчи М. Жўраев ёзиб олган «ёр-ёр» ларнинг ижрочилари:

1. Жўраева Муаззам, 1953 йилда туғилган, Қорақўл туманидаги Жигачи қишлоғи.

2. Ойпара Мурод қизи, 1947 йилда туғилган, Олот туманидаги Қумкашон қишлоғи.

3. Бозоргул момо, Хосият момо, Момогул момо. Олот туманидаги Қассоббаёт қишлоғи.

4. Ойларжон момо Итолмасова, 1937 йилда туғилган, Олот туманидаги Навоий номли жамоа хўжалиғи.

Осмонда ой туғибди

* 1. Бухоро вилоятининг Олот туманидаги Баҳринбаёт қишлоғида яшовчи 56 яшар Ҳанифа момо Ортиқ қизидан 1989 йил июль ойида М. Жўраев ёзиб олган.

2. Бухоро вилоятининг Олот туманидаги Баҳринбаёт қишлоғида яшовчи 73 яшар Пўлат момо Камол қизидан 1989 йил июль ойида М. Жўраев ёзиб олган.

Қош деган қаро бўлур

1. Бухоро вилоятининг Қорақўл туманидаги Жигачи қишлоғида яшовчи 69 яшар Малика момо Худойберган қизидан 1981 йил 28 майда М. Жўраев ёзиб олган.

2. Бухоро вилоятининг Қорақўл туманидаги Кетмонтўкди қишлоғида яшовчи 1929 йилда туғилган Ражабой Жўрабой қизидан 1981 йилда М. Жўраев ёзиб олган.

3. Бухоро вилоятининг Қорақўл туманидаги Жигачи қишлоғида яшовчи 57 яшар Шамсигул опадан 1986 йилда М. Жўраев ёзиб олган.

4. Бухоро вилоятининг Қорақўл туманидаги Тангачар қишлоғида яшовчи 1964 йилда туғилган Ёдгор Жўраевдан 1981 йилда М. Жўраев ёзиб олган.

5. Тафаккур чечаклари. Тошкент, Фан, 1993, 12—13-бетлар.

Келинойим ўтгирсин

1. Бухоро вилоятининг Қорақўл туманидаги Жигачи қишлоғида яшовчи 1959 йилда туғилган Жумахол Мавлоновдан 1986 йилда М. Жўраев ёзиб олган.

2. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1763/1. Тўпловчи: О. Сафаров.

3. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1763/5. Тўпловчи: О. Сафаров.

4. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1229; Самарқанд вилоятининг Қўшрабод туманидаги Қоракиса қишлоғида яшовчи Раҳматулла Юсуф ўғли томонидан 1963 йилнинг 14 октябрида ёзиб олинган.

5. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1763/Д. 1. 5.

Лапар айтсанг, тўйда айт

1. ЗўФА. Инв. № 1628/1. Чимкент вилоятининг Сайрам туманида яшовчи 63 яшар Сойибжамол Юсуповдан 1969 йил 11 июнда З. Хусанова ёзиб олган.

2. ЗўФА. Сақлов бирлиги: 1691/12; Чинободлик Д. Мусабоев, Ф. Олимбоев, Т. Тошматова, С. Олимбоевалардан 1968 йилда О. Собиров ёзиб олган.

3. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1625/1.-5; Чимкент вилоятининг Сайрам туманида яшовчи 66 яшар Гулбаҳром Баратовадан 1969 йил 10 июнда З. Ҳусайнова ёзиб олган.

4. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1638/1. Чимкент вилоятининг Султонработ қишлоғида яшовчи 62 яшар Ҳасан Норалиевдан 1969 йилда Т. Мирзаев ёзиб олган.

5. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1592/2. Ёзиб олувчи: Н. Сабуров.

6. Ф. Абдуллаев. Ўзбек тилининг ўғуз лаҳжаси.— Тошкент, Фан, 1978,—136-137-бетлар. /Сайрам туманидаги Қорамурт қишлоғида яшовчи 44 яшар Ҳайитжон Соттиевдан Ф. Абдуллаев ёзиб олган).

7. Ф. Абдуллаев. Ўзбек тилининг ўғуз лаҳжаси.— Тошкент, Фан, 1978. 122—126-бетлар (Туркистон туманининг Иқон қишлоғида яшовчи Офтоб Мўминова, Тулой Норматова, Тўғон Султонов, Мирза Шо-раҳимовлардан 1963 йилда Ф. Абдуллаев ёзиб олган).

8. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1572. Ёзиб олувчи: Р. Исҳоқов.

9. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1628/1. Чимкент вилоятининг Сайрам туманида яшовчи 60 яшар Жаҳонбуви Имомрашидовадан 1969 йилнинг 10 июнида З. Ҳусайнова ёзиб олган.

10. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1628/III. Чимкент вилоятининг Туркистон туманидаги Урангой қишлоғида яшовчи Холжон Нуриддиновадан 1969 йил 27 июнда З. Ҳусайнова ёзиб олган.

11. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1632. Чимкент вилоятининг Тулкибош туманидаги Озодлик қишлоғида яшовчи Асал Холметовадан 1969 йил 16 июнда Собир Содиқов ёзиб олган.

12. Элбек. Момақалдироқ.— Тошкент, Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1992.

Дуо билан эл кўкара

1. Тожикистон Республикасининг Ёвон туманидаги Галабулоқ қишлоғида яшовчи 1956 йилда туғилган Робия Исматуллаевадан 1982 йил 15 июнда М. Жўраев ёзиб олган.

2. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1718/31. Д: 2; Тожикистон Республикасининг Воёсе туманидаги Орол қишлоғида яшовчи 77 яшар Тожигул Қорабоевадан 1977 йил 20 июнда З. Ҳусайнова ёзиб олган.

3. Тожикистон Республикасининг Кўлоб вилоятидаги Кўлоб туманининг Бештегирмон қишлоғида яшовчи 79 яшар Қурбон Назаровдан 1982 йил 23 июнда М. Жўраев ёзиб олган.

4. Тожикистон Республикасининг Вахш туманидаги «Гулистон» жамоа хўжалиғида яшовчи 73 яшар Қиммат момодан 1981 йилда Н. Иброҳимов ёзиб олган.

5. ЗЎФА. Сақлов бирлиги: 1683/9. Д. 1.

6. Тожикистон Республикасининг Ёвон туманидаги Султонобод қишлоғида яшовчи 59 яшар Улдона Розиковадан 1982 йил 15 июнда М. Жўраев ёзиб олган.

МУНДАРИЖА

Олтин бешик тароналари	3
Чақалоқни биринчи марта бешикка белаётганда айтилади- ган маросим айтимлари	4
Чақалоқни бешикдан олаётганда ижро этиладиган айтимлар	7
Чақалоқни илк бор чўмилтирганда айтиладиган айтимлар	8
Чақалоқ беш кунлик бўлганда ижро этиладиган айтимлар	8
Бола туғиландан кейин беш кун ўтгач, 7 хотин ўтириб болани онасига берганда айтиладиган айтимлар	9
Чақалоқ тўққиз кунлик бўлганда ижро этиладиган айтимлар	10
Чақалоққа исериқ тутатаётганда айтиладиган айтимлар	10
Жарчи тўйга чорлайди	15
Ака отинг кўкмиди	16
Чаманга булбул керак	19
Муборақлар бўлсин берган тўйингиз	21
Эрка болам, тўйинг муборақ бўлсин	21
Бошлаган тўйингиз муборақ бўлсин	22
Муборақ бўлсин	25
Тўй муборақ	25
Ўнглар бўлсин тўйингиз!	27
Олти халфа	29
Айланай келиннинг қадди бўйиннан	30
Сизники	31
Тўй қўшиғи	32
Халфалар ҳақида	32
Муборақ	33
Хуш келибсиз	34
Қиз қўшиғи	34
Кампир ўлди	35
Ҳамма кўрсин тўйнинг томошасини	35
Хуш келдингиз	36
Келин келади лоладай	37
Анталҳо	39
Чимилдигинг чип-чинор	41
Ёр-ёр айтиб келамиз	41
Ойдинда совчи кетди	49
Ой олдида бир юлдуз	53
Синглим қоши қародир	60
Осмондаги юлдузлар ой боласи	66
Бу дунёда бормикан	74

Саккиз қизнинг сардори	77
Оқ гул билан қизил гул	84
Икки кўзим равшани	90
Рўзгоринг қутли бўлсин	91
Жон қуда, жоним қуда	93
Қиз дегани қизил гул	95
Осмонда ой туғибди	97
Ишимма	97
Қош деган қаро бўлур	102
Ёр-ёр, ёрони	102
Келинойим ўтирсин	106
Келин кўрсатар	107
Лапар айтсанг, тўйда айт	109
Дуо билан эл кўқарар	137
Манбалар кўрсаткичи	153

Адабий-бадиий нашр

ОЙ ОЛДИДА БИР ЮЛДУЗ

Ўзбек халқ маросим қўшиқлари

Рассом *А. Кива*

Расмлар муҳаррири *А. Бобров*

Техн. муҳаррир *Т. Смирнова*

Мусахҳиҳ *М. Насриддинова*

ИБ № 5651

Босмахонага 05.04.99 да берилди. Босишга 03.09.99 да рухсат этилди. Бичими 84×108¹/₃₂, 1-нав босмахона қоғози. Тип Таймс гарнитура. Офсет босма. 8,40 шартли босма тобоқ. 8,5 нашр босма тобоғи. Жами 5000 нусха. 1517-рақамли буюртма. Баҳоси шартнома асосида. 14-99 рақамли шартнома.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасининг Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасининг Ижарадаги Тошкент матбаа комбинати. Тошкент, 700129, Навоий кўчаси, 30.